SAPANCA GÖLÜ ve HAVZASI YOL HARİTASI

“ORTAK GELECEK”

MARKA
DOĞU MARMARA
KALKINMA AJANSI

Sapanca Gölü ve Havzası Yol Haritası, 09 Temmuz 2011 tarihli 'Sapanca Turizm Ortak Vizyonu ve Bütünleşik Kentsel Strateji Belirleme Çalıştayı', 12 Eylül 2011 tarihli Belediye Başkanları, SASKİ ve İSU Genel Müdürlerinin katıldığı 'Başkanlar Buluşması' ve 20 Eylül 2011 tarihli 'Taslak Yol Haritası Paylaşım Toplantısı' sonuçlarını da içermektedir.

1

YAKLAŞIMLAR ve ÖRNEKLER

07

A- Yeni Kent Yaklaşımları
B- Havza Yaklaşımları
C- Havza Örnekleri

2

SAPANCA GÖLÜ ve HAVZASI'NA BİÇİLEN ROLLER

41

A- Rakamlarla Sapanca
B- Havzanın Değerleri
C- Havzaya Biçilen Roller
D- Temel Sorun ve Fırsatlar

3

YOL HARİTASINA DOĞRU

51

A- Kentsel Strateji Çalıştayı
B- Başkanlar Buluşması
C- Taslak Yol Haritası Paylaşım Toplantısı
D- BEK Analizi
Beklenti Analizi
E Analizi
K Analizi

4

SAPANCA GÖLÜ ve HAVZASININ GELECEĞİ; VİZYON VE ORTAK STRATEJİLER

85

A- Ortak Vizyona Doğru
B- Ortak Vizyondan Ortak Geleceğe

5

HAVZA YÖNETİM ÖNERİSİ

103

A- Havza Yönetim Yaklaşımları
B- Sapanca Gölü ve Havzası Yönetim Model Önerisi

6

HAVZA YÖNETİM PLANI ÖNERİSİ

115

A - Havza Yönetim Planı İçin 10 Temel Bileşen

7

ACİL EYLEM PLANI

121

A- Havza Boyutunda Koruma ve Kalkınma İçin Acil Eylem Planı (2011-2015)

BÖLÜM 1

YAKLAŞIMLAR ve ÖRNEKLER

A- Yeni Kent Yaklaşımları
B- Havza Yaklaşımları
C- Havza Örnekleri

A- YENİ KENT YAKLAŞIMLARI

Kentsel İttifak

Kentsel sorunların çözülmesi ve kentlerin yenilenmesi amacıyla kentler ya da kuruluşlar arasında kurulan ittifaklardır. Bu çerçevede, kentteki kurum ve kuruluşlar, kanunlar, politikalar ve programlar değiştirilir.

Finansal kaynak olarak kamu ve özel sektör finans kuruluşları ya da Dünya Bankası gibi uluslararası organizasyonlardan destek sağlanmaktadır.

Aktörler arasında roller ve ilişkiler geliştirilirken en önemli konu, halk katılımının sağlanmasıdır.

1999 yılında UN-HABİTAT ve Dünya Bankası tarafından kurulan Kentsel İttifak (Cities Alliance), temel olarak 'Gecekondusuz Kentler' vizyonunu gerçekleştirmek için çalışmalar yapmaktadır. İttifakın iki temel amacı bulunmaktadır. Bunlar;

- Yerel paydaşların katılımı ile kent için 'vizyon' çalışmaları yapmak, ekonomik başarıyı artırmak için yatırım ve eylem planları hazırlamak ve kentsel gelişim stratejileri üretmek,
- Kentsel ve ülkesel ölçekteki gecekondu alanlarını iyileştirmek, yaşam kalitesini artırmak, 2020 yılına kadar 100 milyon gecekondunun yaşam koşullarını iyileştirmektir.

Paylaşan Kentler

Kentlerin ortak sorunlarını çözebilmeleri; bölgesel ve küresel işbirlikleri kurgulayarak yeniliklere erişmeleri, bilgi, birikim, bereket, beceri, yerel değerleri ve potansiyellerini paylaşmaları yoluyla sağlanabilecektir. Kentler arası bilgi ve deneyim paylaşımı, ekonomik, kentsel ve sosyal gelişimi hızlandırmaktadır. Anadolu kentlerinin yakın çevreleri ve bölgeleri ile kuracakları işbirlikleri aynı zamanda, küresel ve ulusal düzeyde bölgeyi çekici hale getirerek rekabet gücünü arttıracak, aynı zamanda yerel demokrasilerin gelişmesi ve yaşam kalitesinin yükseltilmesi sürecinde sorunların birlikte çözülmesini sağlayacaktır. Kentlerin en büyük sorunu olan kentsel mekan kalitesi ve yaşanabilirlik kentsel işbirlikleri ve koalisyonlar aracılığıyla azaltılabilecektir. Bu nedenle Anadolu kentleri, ekonomik, sosyal ve mekansal olarak güçlenmek amacıyla 'paylaşma' ortak paydası altında bir araya gelmelidirler.

Paylaşma teması altında bir araya gelen Anadolu kentleri, işbirliği ve güç birliği ile nasıl daha sağlıklı kentlere dönüşür sorusunun cevaplanması için alt stratejiler belirlenmelidir. Alt stratejilerin temelini ise; **'kentler arası işbirliği ve güç birliği ağları'** oluşturmalıdır. Bu ağlar, iletişimin güçlendirilmesi, fikir paylaşımı, deneyim transferi gibi konularda olabileceği gibi, proje, kaynak ve kapasite paylaşımı konularında da gerçekleşebilecektir.

'Paylaşan Kentler' yaklaşımı benimseyen kentlerin üç temel hedefi;

- Mekan ve yaşam kalitesinin artırılması,
- Ekonomik kalkınmanın sağlanması,
- Kültürel ve doğal mirasın korunması olmalıdır.

Bu amaçla kent yöneticileri bir araya gelerek 'Paylaşan Kentler İçin 10 Temel İlke' çerçevesinde 'paylaşma' ortak kavramı altında strateji, program ve projeler geliştirmeli, geniş katılımlı ortamlarda halk ile paylaşım sağlanmalıdır.

Paylaşan Kentler'in 10 Temel İlkesi;

Vizyon, Kentsel Ağ, Kültürel Birikim, Doğa, Ekonomi, Deneyim, Katılım, İşbirliği, Kaynak ve Proje

Kentsel Bölge

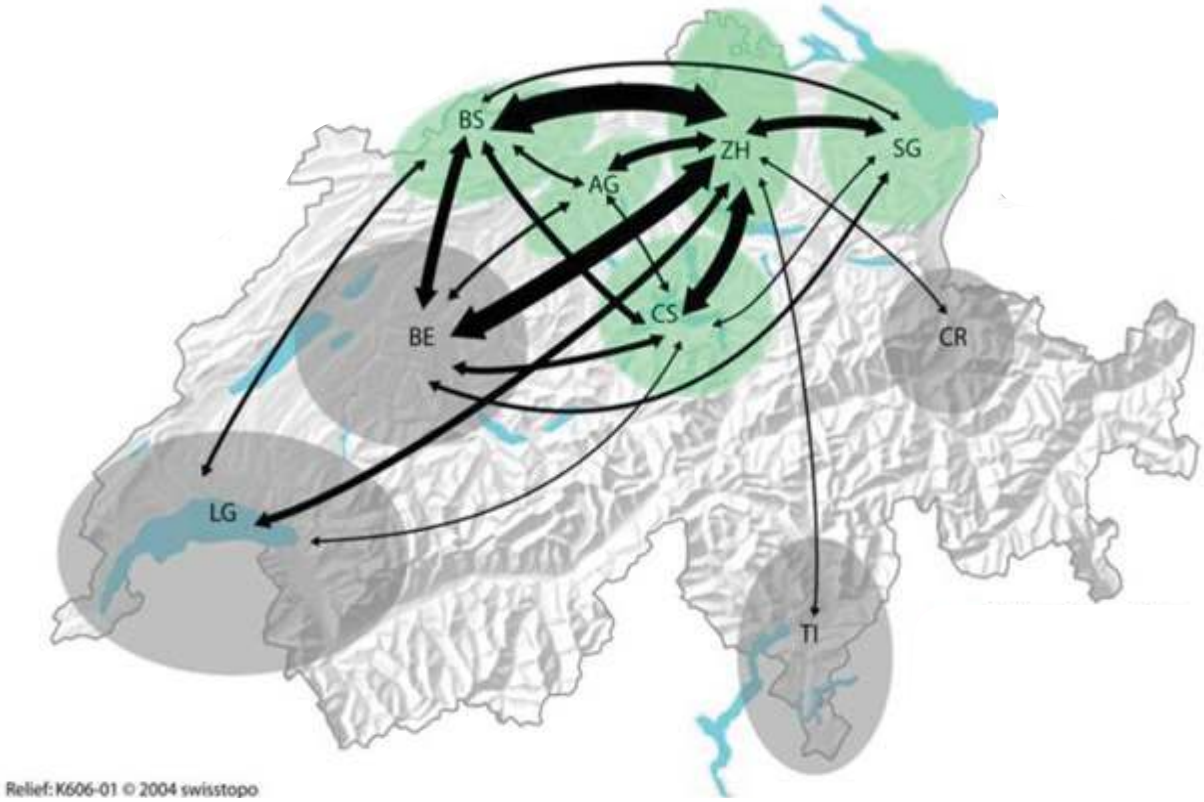

Kentsel Bölgeler, ‘kentsel çekirdeğin çevre yerleşmelerdeki insanları, çalışma, alışveriş, eğitim, sağlık, dinlenme ve eğlence ve hizmet amaçlı çekerek genişlediği alan’ olarak tanımlanmaktadır (İngiliz Kentleri Raporu, 2006).

Kentsel Bölgeler ilişkili ekonomik faaliyetlerin yoğun olduğu alanlarda konumlandırıldıklarında üretim seviyeleri arttığından ve yenilikçi bir doğaya sahip olduklarından ulusal ekonominin lokomotifleri haline gelirler.

Kent Bölgeler, yerel idari sınırların ötesine geçerek, birden fazla kenti stratejik planlama (ekonomik gelişme, fiziki planlama, stratejik konut) anlamında birleştirmesi ve yeni idari düzenlemeler yapılmasıdır.

İnsanlar, kendi yaşamlarını idari sınırları esas alarak sınırlandırmamaktadırlar. Dolayısıyla kent bölgeler insanların yaşam, iş, seyahat, okul, alışveriş, boş vakit geçirmeyi içeren tüm yaşamlarını, birleştiren coğrafi alanlardır. Kent bölgeler ve sınır ötesi (cross boundary) çalışma, birlikte çalışan alanları yönetme ve geliştirme açısından en iyi mekansal düzeyi kurmayı ifade etmektedir.

Bölgesel Kümeler

Geçtiğimiz 20-30 yıl içerisinde global ve yerel ekonomideki önemi ve yeri gittikçe artan bilgi-bazlı ekonominin ana bileşenleri:

- Kabiliyet (talent)
- Yenilikçilik (innovation)
- Yaratıcılıktır (creativity)

Bu 3 faktörün global ekonomideki dağılımı eşit değildir. Belirli alanlarda kümelenmiştir. Günümüz ekonomisinde gelişmenin temel kaynağı kabiliyetli ve üretici insanların kümelenmesi ve belli bölgelerde yoğunlaşmasıdır. Birbirimize yakınlık yeni fikirlerin sıkça üretilmesine ve üretkenlik seviyesinin yükselmesine neden olmaktadır. Bu gruplaşmayı teşvik edici güce Kümelenme Kuvveti (Clustering Force) denmektedir ve sonucunda oluşan kümeler ise Bölgesel Kümeler olarak tanımlanmaktadır.

Ekonomik büyüme ve kalkınma hızını arttırmak için firmalar ve yönetim birimleri için stratejik hedef olarak görülen bölgesel kümelenme şehir veya bölge ölçeğinde günlük yaşam içerisindeki ‘mekan’ı ve yaşam kalitesini de etkilemektedir.

Bölgesel sistemde rekabetin ortaya çıkması için;

- Bilgi (knowledge),
- Akıllı alt yapı (intelligent infrastructure),
- Bağlantı (connectivity),
- Üreticilik (productivity),
- Sosyal uyum (social cohesion)

Bölgesel rekabetin teşvik edilebilmesi için ise;

- Yaşam boyu öğrenim olanakları,
- Kalifiye işçileri çekim gücü,
- Birçok kültürün entegrasyonu,
- Dayanışma ve birlik şarttır.

HUB Kentler

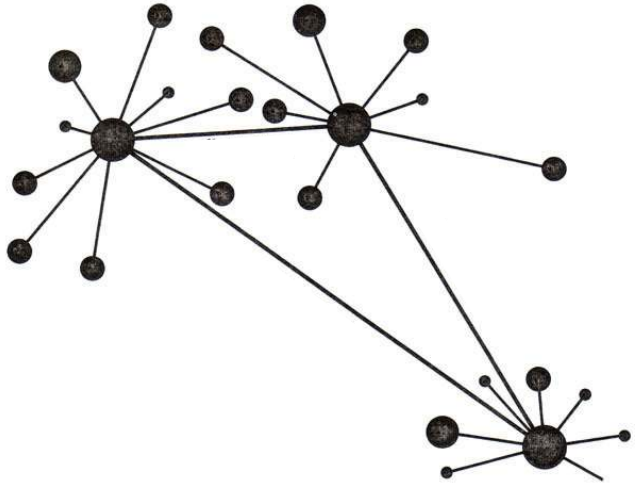

Hub Kentler; bölge içindeki konumları ve ulaşım avantajları nedeniyle; enerji, lojistik ve bilgi konularındaki ekonomik taleplere verimli biçimde yanıt vermek için minimum yatırım, zaman ve çabanın harcandığı, **bölgesel bağlantı noktası** ve **ekonomik odak** niteliğindeki kentlerdir.

Bölgesel ağ içindeki hareketin bağlantı noktalarındaki hub kentler, ana ulaşım yollarının, lojistik bağlantıların ve bilgi akışının kesiştiği ve dağıtıldığı ekonomik odak ve bölgesel bağlantı noktalarıdır. Bu bağlantılar 3 ana başlık altında sınıflandırabilir;

Fiziksel Bağlantılar: Mekansal olarak stratejik bir konuma iyi ulaşım bağlantılarına sahiptir. Ticari terminallerin (liman, hava limanı), ana demir yollarının ve karayolu arterlerinin kesişiminde, lojistik öneme sahiptirler.

Toplumsal Bağlantılar: Farklı bölgelerin, sosyal dokuların, yönetim alanlarının kesiştiği ya da çakıştığı noktalarda bulunurlar. Bu sebepten dolayı farklı bölgesel komşularıyla sosyal ve ekonomik bağlar kurabilirler.

Enformormatik Bağlantılar: Bilgi akışının yönlendirildiği ve yönetildiği merkezleri içinde barındırırlar. Bu anlamda, üniversiteler, teknoloji alanları, enstitüler, telekomünikasyon bağlantıları ya da bilgi merkezleri için bölgesel bir odak oluşturabilecek noktalarda konumlanmışlardır.

“Hub Kentler” kaçınılmaz olarak iş gücünü çeker ve bu iş gücünü destekleyecek ekonomik aktiviteyi tetikler; dolayısıyla gelişirler ve büyürler. Gelişimin boyutu kentin içinde bulunduğu ekonomik coğrafya ve gelişme kapasitesi ile bağlantılıdır. Bu yüzden yeni oluşan “hub kentlerde” doğru planlama kararları ve akıllı büyüme stratejileri büyük rol oynar. Bu noktada yerel iş gücü kapasitesi, ekonomik gelişim kapasitesi ve hizmet verme kapasitesi önemli rol oynar.

Kentsel Ağlar

Kentsel Ağ yaklaşımının temeli, ‘ağ yapı’ kavramına dayanmaktadır. Ağ yapılar, “işbirliği yapan kuruluşların arasındaki ilişkilerinden oluşan, bu ilişki ağı içinde kuruluşları birbirlerine eklemleyen yapı” olarak tanımlanmaktadır.

Kentler arasındaki dengesiz kalkınmanın ortadan kalkması ve özellikle orta ölçekli kentlerin ekonomilerinin canlandırılması amacıyla kentlerin bölgesel ve uluslararası ittifaklar kurma, kaynaklarını birleştirme, birbirlerini tamamlayıcı fonksiyonları geliştirme, bu olanak ve hizmetleri paylaşmaları gerekmektedir.

Uzmanlaşmış kentler arasında ekonomik ya da kültürel gelişim amacıyla kurgulanabilecek kentsel ağlar; kamu projelerinin benzer kentler arasında dağılımı, esnek kaynak ve hizmet değişimi, bilgi ve deneyim transferi gibi amaçlarla kurgulanmaktadır.

Kentsel Ağ Türleri

İşbirliği Ağları: Fonksiyon ve organizasyon işbirliğinin görünürlüğe eriştiği, büyüklüğü ve üretkenliği ile yarışması veya ortak amaçlar geliştirmesi gereken, benzer biçimde uzmanlaşmış kentler ağıdır.

Uzmanlaşmış Ağlar: Birbirini beslemek için farklı alanlarda uzmanlaşmış kentleri bağlayan ağlardır. Bu tür ağlarda uzmanlaşma, kamu projelerinin benzer kentler arasında dağılımına da rehber olabilmektedir.

Hizmet Paylaşımı Ağları: Ürün ve hizmet değişiminin esnek sistemi içerisinde birbirine bağlı kentler ağlarıdır.

Yarışan Kentler Ağı: Profillerini güçlendirerek rekabet üstünlüklerini artırmak için birlikte bağlanmış ortak ekonomik ve /veya kültürel çıkarları paylaşan kentler ağı gibidir.

Kentsel işbirliği, ortak bir hedefi gerçekleştirmek üzere, kentler ve kentsel bölgeler arasında işbirliği ve iş bölümü geliştirerek, sinerji avantajlarını yaratma amacıyla kurulan ağları ifade etmektedir.

Bu işbirliği içindeki gerçek aktörler yalnızca yerel yönetim kurumları değil, aynı zamanda şirketler, üniversiteler, sivil toplum örgütleri vb. kurumlardır.

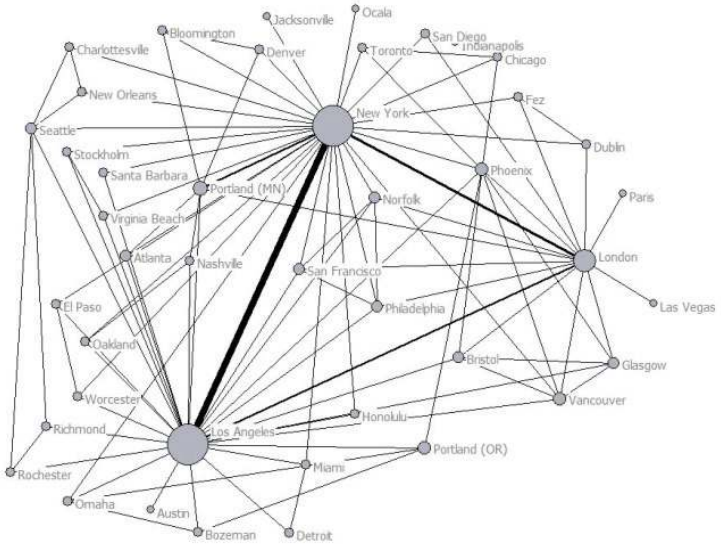

Kentsel işbirliği bu nedenle, hem kentsel bölge içerisinde stratejik gelişme düzenlemelerini, hem de kentsel bölgeler arasındaki işbirliğini ifade etmektedir.

Bu iki tür değişimi beraberinde getirmektedir.

Mekansal Değişim: Merkezlerin etkileşimde ve iletişimde olduğu, yeni dinamik mekanlar, hareketin mekanı. Ekonomik ve kamusal alana domine eden hareketin mekanı ve aynı zamanda hala sosyal etkileşimin mekanı.

Organizasyon Kapasitesi: Kentsel bölge içinde dahil olan tüm aktörleri listeye alabilme, sürdürülebilir gelişme için bu tarafların yardımıyla yeni fikirler geliştirebilme ve uygulayabilmedir.

Yenilikçi Kentsel Bölge

Yenilikçi Kentsel Bölge; yaratıcılığın, sanayi, yaşam kalitesi vb gelişim değerlerinde ön plana çıktığı bölgelerdir. Gelişim politikalarında, diğer kentsel bölgelerden bölgesel ve/veya ulusal ekonomiye katkı ve bilim ve teknoloji alanlarına daha çok yer vermesi ile ayrılırlar.

Bölgesel yenilikçiliği belirleyen kriterlerden bazıları;

- Tarih (History)
- Liderlik (Leadership)
- Ağlar (Network)
- Çekicilik (Appeal)
- Imaj (Image)

olarak sıralanmaktadır. Bazı araştırmalar kriterlerin değil, bir araya getirme formülünün ön plana çıktığını savunmaktadır.

3E tarifi olarak adlandırılan formülün bileşenleri:

Eğitim(Education):Eğitim ve araştırmaya stratejik ve ölçülebilir yatırımların yapılması gerekmektedir.

Girişimcilik (Entrepreneurship): Girişimcilik kültürü kurumlar, okullar ve sanayiler tarafından da desteklenmektedir.

Çevre(**Environment):** Çevresel sürdürülebilirliği sağlarken çekiciliği pahalılıkla dengelemek gerekmektedir.

Kentsel Yayılma

Düşük yoğunluklu kentsel gelişiminin kontrol altına alınamaması nedeniyle doğal alanlar hızla yok olmaktadır.

Düşük yoğunluklu kentsel gelişmenin neden olduğu başlıca sorunlar;

- Yaşama ve çalışma alanları arasındaki mesafenin artması sonucu enerji tüketiminin artması,
- Yüksek oranda araç bağımlılığına neden olması,
- Kentsel altyapı maliyetlerinin artması olarak tanımlanabilir.

Kentsel alanın kontrolsüzce yayılması ve mesafelerin artması, çevresel ve sosyal problemlere yol açmaktadır. Kentsel yayılmanın olduğu çevrelerde kişilerin ürettikleri kirlilik oranı da yüksektir.

B- HAVZA YAKLAŞIMLARI

Havza Ölçeğinde Kalkınma ve Planlama

Her ölçekte kalkınma hedeflerinin sürdürülebilir olması için ekonomik ve çevresel yaklaşımların bütünleştirilmesi zorunluluk haline gelmiştir. Sürdürülebilir kalkınma, havza planlaması ve yönetimi, çevresel etki değerlendirmesi, stratejik çevresel değerlendirme yaklaşımları da, en uygun mekânsal birim olarak havza/bölge ölçeğini tanımlamaktadır.

Havza dinamik bir sistemdir; sosyal-ekonomik ve fiziksel çevrenin entegre olduğu bir yapıya sahiptir. İnsan, kentsel ve kırsal topluluklar, tarım-ormancılık, birincil ve ikincil sanayi alanları, servis ve rekreasyon alanları gibi kentsel fonksiyonları içerir. Arazi kullanımındaki herhangi bir değişiklik, yanlış planlama ya da kötü yönetim, sayılan ekosistemler arasındaki dengenin bozulmasına sebep olur

Havza planlaması yoluyla;

- **Kalkınma amaçlı havza ölçeğinde ortak bir vizyon oluşturulabilir,**
- **Havza alanlarının bütüncül yaklaşımla korunması ve kalkınması için konulan hedeflere ulaşmakta kullanılacak stratejiler belirlenebilir,**
- **Bu alanların, korunması, geliştirilmesi ve bunların sosyal ve ekonomik hayata yansımaları daha iyi koordine edilebilir,**
- **Görev sorumluluk alanlarının belirlenebilir,**
- **Karar verme sürecinde su kaynakları ve arazi kullanımı arasındaki ilişki tanımlanabilir,**
- **Paydaş katılımları sağlanabilir.**

Entegre Havza Yönetimi ve Yaklaşımı (IWRM)

Anahtar Kelimeler

- sürdürülebilirlik
- aktif katılım
- eğitim
- kapasite geliştirme
- paydaşlar
- havza planları

Havzalar, entegre ekolojik sistemler olduğundan etkin olarak yönetilebilmeleri için de doğal kaynakların geliştirilmesi, ekosistemin bütünlüğü ve su kaynaklarının kalitesi arasındaki kompleks ilişkilerin anlaşıldığı ve hesaba katıldığı bir "sistem yaklaşımı" gerekmektedir.

Entegre havza yönetimi, bir havzadaki doğal kaynakların koordineli, planlı ve sürdürülebilir yönetimi olarak tanımlanabilir. Arazi, su, bitki örtüsü ve diğer doğal kaynakların yönetimi yaklaşımı, havzada yaşam kalitesini yükseltmek için çevresel kaliteyi artırmayı ve doğal kaynaklar üzerindeki çatışmaları engellemeyi amaçlayan fiziksel, sosyal, ekonomik politika ve tekniklerin geliştirilmesini hedefler.

Bir ülkede su kaynaklarının korunması ve kullanılması üzerine politikalar hükümet tarafından oluşturulur. Her ne kadar bu politikaların uygulanması her ölçekte etkin olsa da, politikaların havza düzeyinde uygulandığı durumda, çözümler havza bütününde ele alınabilir ve bölgesel-sektörel ve mekânsal çatışmalar için çözüm üretilebilir. "Havza Bütünü" yaklaşımı etkilerin bir sistem düzeyinde değerlendirilmesine müsait bir ölçektir. Su kaynaklarının havza düzeyinde yönetilmesi dinamik bir süreçtir ve ekonomik, sosyal ve çevresel değişkenliklere karşı sorumludur.

Havza düzeyinde geliştirilecek stratejiler için IWRM'in belirlediği temel prensipler;

- Havza ölçeğinde uygulama
- Sistemlere dayanma
- Su ve çevre yönetimi açısından hassas olma
- Tüm aktörlerin tam katılımı
- Sosyal içerik
- Kapasite oluşturma / geliştirme
- Bilginin erişilebilirliği ve geleceğe yönelik tahminler yapılmasında bilgiyi kullanabilme kapasitesi
- Uzun vadede tam maliyet hesaplama
- Merkezi yönetimin desteği
- Mevcut teknoloji ve pratiklerin en iyi şekilde adapte edilmesi,
- Güvenilir ve sürdürülebilir finansman
- Su kaynaklarının eşitlikçi dağılımı
- Suyun ekonomik bir mal olduğunu kavramak
- Su yönetiminde kadının rolünü güçlendirmek.

AB Entegre Havza Yönetimi

Entegre su kaynakları yönetimi yaklaşımı, sosyal, ekonomik ve çevresel konuları da dikkate alarak su kaynaklarının dengeli ve sürdürülebilir olarak yönetilmesi için bir araçtır. Entegre yönetim yaklaşımı, suyu kullanan sektörler ve çevresel ihtiyaçlar gibi birçok farklı çatışan/yarışan aktörü barındırır. Yaklaşım, yerelden uluslararası düzeye farklı ölçeklerde sektör ve ilgi grupları üzerinden su kaynaklarının yönetimini koordine eder. Yaklaşım, ulusal düzeyde politika ve yasa üretme sürecine katılımı, iyi

yönetişimi, etkin kurumsal ve yasal düzenlemelerin gerekliliğini vurgular ve eşitlikçi ve sürdürülebilir kararlar üretir.

Havza yöneticileri, entegre bir yaklaşıma nereden başlayacaklarını ve hangi düzeyde kimi hedef alacaklarını ilk etapta kestirmeye çalışırlar.

1. **Yerel Düzey** (Alt-Havza planı, yerel akifer yönetim planı, su kullanım alanlarında yerel su dağıtımı planı, yerel yönetim planı)

2. **Uygulama Düzeyi** (Havza veya il ölçeğinde yönetim planı)

3. **Politika Düzeyi** (Su politikaları, yasa ve yönetmeliklerin geliştirilmesinde ulusal ve uluslararası süreçler)

Entegre havza yönetimi iki temel yönetim anlayışına sahip olabilir;

Yukarıdan aşağıya doğru ve katılımı dışlayan yönetim anlayışı;

Çiftçi ve köylünün görüşleri alınmadan teknik, ekonomik ve politik olarak uygun görülen projeler kamu kurum ve kuruluşlarca uygulanmaktadır.

Projeler merkezde hazırlanmaktadır.

Bu hususta köylü ve çiftçi ile yeterli işbirliği yapılamamaktadır.

Ancak uygulayıcı kuruluşlar, projenin çiftçi ve köylüye yararlı olduğunu iddia etmektedir.

Aşağıdan yukarıya doğru katılımcı yönetim anlayışı;

Bu yaklaşımda, kamu kurum ve kuruluşları, uzmanlar, sivil toplum örgütleri, halk için planlama yapan ve uygulayan olmaktan vazgeçmekte, halkı kendi projelerini üreten, kendi olanaklarını proje doğrultusunda seferber eden, uygulayan ve denetleyen olmaya yönlendirmektedir.

Merkez, projeye teknik danışmanlık ve rehberlik şeklinde destek sağlamaktadır.

Katılımcı yaklaşım bir metot olmaktan çok, bir davranış ve tutum değişikliğidir. Bilgi paylaşımı, karşılıklı iletişim ve etkileşime dayalı ve yaşayarak öğrenme ilkesinden yararlanmaktadır.

Amaç, havzadaki doğal kaynakların neler olduğunu ve bunların değerlerini öğrenmek ve öğretmek, doğal kaynak tahribatının nedenlerini açığa çıkarmak ve bunu önlemek için de yerel olanakları ve devleti harekete geçirmek için grup oluşturmaktır.

Çiftçi ve köylünün yaşam biçimini, ihtiyaçlarını ve deneyimlerini dikkate alan, halkla birlikte çözüm üreterek, doğal kaynaklarla geçim alternatifleri arasında uyum sağlayan ve bu konuda havza yönetim planları yapan ve bu planları halka benimseten bir anlayışı ifade etmektedir.

Projenin analizinde, çözümünde, karar vermede ve uygulamada aktif olarak yöre halkının katılımı gerekmektedir.

23 Ekim 2000 tarih ve 2000/60/EC sayılı AB Su Çerçeve Direktifi, AB Komisyonu ve Üye Ülkeler için belirlenmiş bir su yönetim modelidir.

Direktifin Hedefleri

Tüm yüzey ve yeraltı sularının korunmasıyla ilgili bir çerçeve oluşturmaktadır. Bunlar :

- Su kaynaklarının daha fazla tahribatının önlenmesi, korunması ve iyileştirilmesi,
- Su kaynaklarının uzun vadeli korunmasıyla sürdürülebilir su kullanımının desteklenmesi,
- Sucul ekosistemlerin ileri derecede korunması ve iyileştirilmesi (ör: deşarjların, emisyonların, aşamalı olarak azaltımıyla)
- Yeraltı su kirliliğinin azaltılıp, daha fazla kirlenmesinin engellenmesi
- Sel ve kuraklık etkilerinin azaltılması.

Bu bağlamda, tüm suların 2015 yılı itibariyle "iyi su durumuna" ulaştırılması ana hedeftir.

Üye Ülkelerin Görevleri

- Ulusal sınırları içinde kalan ayrı akarsu havzalarını belirlemek ve bunlara ayrı birer Akarsu Havza Bölgesi (AHB) tayin ederek ilgili ve yetkili kurumları belirlemek,
- Akarsu havza bölgelerinin, baskılar, etkiler, su kullanım ekonomisi, bölgedeki koruma alanlarını bakımından özelliklerini belirlemek,
- Avrupa Komisyonu kararları dahilinde ortak bir ekolojik sınıflandırma sistemini oluşturmak,
- İzleme ağlarını yeniden yapılandırmak ve işler duruma getirmek,
- İzleme sonucunda ve akarsu havzasının özelliklerinin analizine dayanarak, SÇD'nin çevresel hedeflerine maliyet-etkin biçimde ulaşmayı sağlayacak önlemler programını belirlemek,
- 2009 yılı itibariyle, her bir Akarsu Havza Bölgesi için Havza Yönetim Planlarını hazırlanmak ve yayınlanmak,
- 2010 yılı itibariyle, su kaynaklarının sürdürülebilirliğini destekleyecek su tarifelendirme politikalarını uygulamak,
- 2010 yılı itibariyle, önlemler programını uygulamaya başlamak,

SÇD'nin Temel Kavramı : Entegrasyon

Su Çerçeve Direktifinin temel kavramı, entegrasyon kaynakların korunması bağlamında anahtar kavram niteliği taşımaktadır. Entegrasyon kavramı ile;

• Çevresel hedeflerin entegrasyonu : değerli ucul ekosistemlerinin korunmasıile kalite, ekolojik ve nicel hedeflerin birleştrilmesi;

• Tüm su kaynaklarının entegrasyonu : tatlı su kaynaklarını, yer altı sularını, sulak alanları, kıyı sularının akarsu havzası ölçeğinde birleştirilmesi;

• Tüm su kullanımlarının, işlevlerin ve değerlerin ortak bir politika çerçevesine entegrasyonu : çevre, sağlık ve insan ihtiyacı, sektör ihtiyaçları, ulaşım, rekreasyon için su kullanımı

• Disiplinlerin, analizlerin ve uzmanlıkların entegrasyonu : su kaynakları üzerindeki mevcut baskı ve etkilerin değerlendirilmesinde hidroloji, ekoloji, kimya, toprak bilimleri, mühendislik ve ekonominin birleştirilmesi

• Sularla ilgili tüm mevzuatın tek bir çerçevede entegrasyonu : SÇD'de, bazı eski sular hakkındaki mevzuat gereklilikleri, yeniden formüle edilmiştir. Geçiş döneminin ardından eski Direktifler yürürlükten kalkacaktır.

• Paydaşların ve sivil toplumun karar alma sürecine katılımı

• Fiyatlandırma, ekonomik ve mali araçların da dahil olduğu geniş kapsamlı önlemlerin ortak bir yönetim yaklaşımına entegrasyonu

• Farklı düzeydeki karar alma mekanizmalarının entegrasyonu : Su kaynaklarının etkin yönetimini sağlayacak, yerel, bölgesel, ulusal düzeyler

• Farklı Üye Ülkelerin su kaynakları yönetimine katılımı

• Su Çerçeve Direktifinin kapsamında olmayan taşkın koruma ve önlemenin de dahil olduğu sürdürülebilir havza planlamasıyla ilgili tüm önemli yönetim ve ekolojik yaklaşımların entegrasyonu

gibi farklı ölcek ve konu başlığı altında bütünlükçü politikalar hedeflenmektedir.

C- HAVZA ÖRNEKLERİ

Sapanca Gölü ve Havzası'nın geleceği ile ilgili çalışmalara ışık tutmak amacı ile çeşitli dünya örnekleri araştırılmıştır. İncelenen Havza Yönetimi'nde dünya örneklerinin bazıları çalıştayda katılımcılar ile paylaşılmıştır. İncelenen havzalar özelliklerine göre şu şekilde sınıflandırılabilir;

- Sınır ötesi havzalar
- Birden çok yerel yönetimi ilgilendiren havzalar
- Tek bir yerel yönetim içindeki havzalar
- Merkezi yönetim kontrolündeki havzalar
- Akarsu havzaları
- Göl havzaları
- Göl, akarsu ve alt havzalardan oluşan havzalar.
- İçme suyu havzaları

Havza yönetimi açısından bakıldığında dört adet havza türü ortaya çıkmaktadır;

Sınır ötesi havzalar, birden çok ülke sınırını kesen ve daha çok uluslararası boyutu olan ve ağırlıklı olarak akarsulardan oluşan havzalardır. Birden çok yerel yönetimi ilgilendiren havzalar, aynı ülke içinde olup birden fazla yerel yönetimin sorumluluğunda olan havzalardır. Tek bir yerel yönetim içindeki havzalar, adından da anlaşılacağı üzere bir yerel yönetim sınırları içinde yer alan havzalara örnektir. Bazı havzalar, merkezi yönetim kontrolünde havzalar olup, doğrudan merkezi yönetimin birimleri ya da bakanlıkları aracılığı ile yönetilen havzalardır.

Su bileşeni açısından bakıldığında da üç tür havza bulunmaktadır. Birincisi akarsu havzaları, ikincisi göl havzaları, üçüncüsü ise göl, akarsu ve alt havzalardan oluşan havzalardır.

İçme suyu havzaları ise, içme suyu ihtiyacı için faydalanılan su kaynakları arasında yer almaktadır.

Sapanca Gölü ve Havzası, yönetim açısından birden çok yerel yönetimi ilgilendiren, göl, akarsu ve alt havzalardan oluşan bir içme suyu havzasıdır.

Dünya örnekleri seçilirken hem Sapanca Gölü ve Havzası ile benzer özelliklere sahip hem de yukarıdaki farklı tür ve çeşit örneklere yer verilmiş, böylelikle havza yönetimine ilişkin çeşitli yöntemler ve uygulamalar ile ilgili değerlendirmeler bir araya getirilmeye çalışılmıştır.

Dünya örnekleri ağırlıklı olarak aşağıda sıralanan 6 adet kriter çerçevesinde çalıştay katılımcılarına özetlenmiş, Yol Haritası'nda ise bu kriterler ile beraber sunulmuş ve dersler çıkarılmıştır;

- Vizyon
- Temalar
- Stratejiler
- İşbirliği
- Finansman
- Suyun Kullanımı

Yukarıdaki kriterler ışığında incelenen örnekler aşağıda sıralanmıştır;

1. Constance Gölü Havzası, Avrupa
2. Thames Nehri Havzası, Avrupa
3. Tuna Havzası, Avrupa
4. Ruhr Havzası, Avrupa
5. Zürih Gölü Havzası, Avrupa
6. Portland Havzası, Amerika
7. St. Joseph Havzası, Amerika
8. Oneida Gölü Havzası, Amerika
9. Mekong Havzası, Amerika

1. CONSTANCE (BODENSEE) GÖLÜ AVRUPA

Constance Gölü havzası Almanya, Avusturya ve İsveç'in sınırlarında yer alan bir sınır ötesi içme suyu havzasıdır. Avrupa'nın içme suyunun temin edilmesinde önemli nitelik taşır aynı zamanda termal amaçlı da kullanılmaktadır.
1954'de entegre çalışmalar yürütmek için kurulan Lake Constant Su Temini Birliği 320 şehir ve belediye örgütlenmesinden oluşmakta 4 milyondan fazla insana içme suyu sağlamaktadır.

Vizyon

Günün ve geleceğin ihtiyaçlarını dikkate alan, bir kaynak olarak kullanımı sürdürülebilir bir havza sistemi.

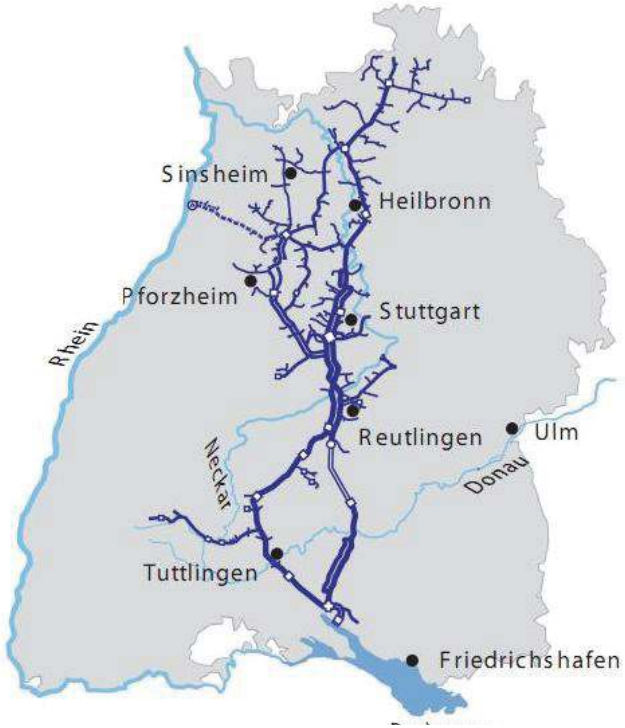

Temalar

- Yaban hayat ve habitat
- Su temini
- Balıkçılık
- Uluslararası paylaşılan değer
- Turizm ve rekreasyon
- Kıyı alanı yapılaşmaları
- Tarım

Stratejiler

Constance Gölü, içme suyunuhn sağlandığı bir göl olarak 3 ülkenin sınırları içinde kalması stratejileri düzenlerken "sınır ötesi havza" niteliğinin ön planda tutulmasını gerektirmiştir.

- Uluslararası sorumlulukların belirlenmesi
- Sınır ötesi havzaların korunmasına yönelik bir konsept geliştirilmesi
- Doğla hayatı korumaya ilişkin yasaların ülker arasında ilişkilendirilmesi
- Sınır ötesi işbirliklerini güçlendirmek
- Yapılaşmanın ve taşıt yollarının kontrolü

İşbirliği

Özel bir girişim olan, doğayı korumak için aktivite geliştirmek amacıyla kuulmış Constance Gölü Vakfı temel olarak gölün gözlemlenmesi ve göle ilişkin verilerin raporlamasını yapmaktadır. Constance Gölü Çevre Konseyi ve 18 bölgesel üyesi ise plan kararlarını yürütmektedir. Bunlarla beraber Pro Natura, WWF Switzerland, Avusturya Doğayı Koruma Derneği, Uluslararası Birdlife Derneği Almanya, Alman Environmental Aid projeyi yürüten paydaşlardandır.

Finansman

Özel girişimler ile kıyı uzunlukları, ülkelerin nüfusu ve büyüklükleri göz önünde bulundurularak devlet desteği ile proje finanse edilmektedir.

Suyun Kullanımı

Temelde sıcak su temininde kullanılan göl termal, enerji ve sportif amaçlı kullanımları da içerir. Turizm sektörüne bakıldığında havzanın sadece konaklama amaçlı değil sanat etkinlikleri, gıda üzerine eğitim etkinliklerinin de gerçekleştiği görülmektedir.

Constance Havzası Sınırları

2. THAMES NEHRİ HAVZASI AVRUPA

Thames Nehri Havzası Bölgesi 16.133 km2 alanı kaplamaktadır. Havzanın kuzey ve doğu kısmı yoğun kentleşmiş bir yapıya sahip olmasına rağmen, yeşil alanla (yeşil kemer) sınırlandırılmış olduğundan, havzanın özlellikle batı kısmında Oxford ve Swindon gibi kırsal alanlarda bulunmaktadır. Fakat havza UK deki en kuru bölgelerden biridir. Buna rağmen Londra'nın 2/3 su ihtiyacını karşılar. Havzada öne çıkan sektörler servis ekonomisi ve ulaşımdır. Tarım sektörü az bir paya sahiptir ve tarım içindede hayvancılık öne çıkmaktadır.

Vizyon

"Wfd vizyonu": yerüstü sularının, geçiş sularının ve yeraltı sularının korunması, iyileştirilmesi ve genişletilmesi

Stratejiler

- Kırsal alan yönetiminin geliştirilmesi
- Yapılaşmanın ve ulaşımın çevre üzerindeki etkisinin azaltılması
- Gelecek gelişmenin yönetimi
- Gerekli su tedariğinin sağlanması
- Doğal yaşam ortamının geliştirilmesi
- Kirlilik sebeplerinin tanımlanması

Temalar

Vizyon belirlenirken
- "bilgi sağlama",
- "danışma" ve
- "doğrudan planlama ve yönetim içinde bulunma"

yaklaşımı benimsenmiştir.

Su "alt su kuruluşları" na bölünmüştür; nehirler, göller, yer altı suları…Avrupa yasalarına göre koruma alanları tanımlanmış ve bu doğrultuda eylem paketleri hazırlanmıştır. WFD ve Ulusal planlar da girdi olarak alınmıştır. Bu yönde 3 senaryo hazırlanmıştır.

Senaryo1. Mevcut ve gelecek eylemler
Senaryo2. Planın onanma durumunda olacak diğer eylemler
Senaryo3. Daha fazla "kesinlik" elde edilmiş olsaydı, olabilecek diğer eylemler

Finansman

Nehir havza Yönetim planı Çevre Ajansı tarafından Su Çerçeve Direktifine (WFD) gore hazırlanmıştır ve plan 6 yılda bir yenilecektir.

Çevre ajansı alt birimleri:
1. Kurullar: Çevre ajansı bir kuruma bağlı olmayan kamusal bir birimdir. Kurullar Çevre Ajansını oluşturur ve bakanlıklara ve parlamentoya karşı sorumludur. Çevre, Gıda ve Kırsal yaşam bakanı tarafından atanan 14 üyeden oluşur. Kuruldan Çevre ajansının yükümlülüklerini direktif çerçevesinde yerine getirmesi beklenir.

2.Direktörler: Her bölge için bir direktör atanır. Ayrıca, Komite başkanının başkanlık ettiği 7 direktörden oluşan bir direktörler kurulu bulunur. Bu kurul ulusal politikaların yerine getirilmesinden sorumludur.

3.Komiteler: Her bölgede, eylemler, ulusal politikaların uygulanması, bölgesel hassasiyetler… konularında danışmanlık yapan 3 komite bulunur. Bu komiteler; Bölge Balıkçılık, Ekoloji ve Rekreasyon Danışmanlık Komitesi (RFERAC), Bölge Sel Önleme Komitesi (RFDC) ve Bölge Çevre Koruma Danışmanlık Komitesi (REPAC) dir. Özellikle REPAC toplantılarına halkın katılımı da sağlanır.

3. TUNA HAVZASI AVRUPA

Toplam 807.827 kilometre kare alana yayılan ve 80 milyondan fazla bir nüfusu etkileyen Tuna Havzası'nda 15 ayrı ülkeyi kesen sınır ötesi bir havzadır. Bu ülkelerden bir kısmı AB üyesi, bir kısmı AB aday ülkesi bir kısmı da AB üyesi olmayan ülkelerdir. Tuna Havzası'nın yönetimi ile ilgili yapılan çalışmalar çok detaylı düzeyde olup, uluslararası boyut AB çerçevesinde kurgulanmıştır.

Avrupa Parlamentosu'nun 2000/60/EC Water Framework Directive (WFD) "Su Çerçeve Direktifi", Avrupa Konseyi'nin 23 Ekim 2000 oturumunda kabul edilmiştir. Bu direktif topluluk üyelerinin ortak su politikasının bir aracı olup nehir havzalarında, doğal coğrafi ve su birimlerinde yenilikçi su yönetimi yaklaşımı ortaya koymaktadır. Ayrıca direktif, üye ülkelerin ölçüm programları ve nehir havzası yönetim planları üretmeleri için spesifik tarihler saptamaktadır. Direktif;

- Karasal yüzey suları (nehir ve göller)
- Geçiş suları
- Yeraltı suları
- Kıyı suları
- Hassas ekosistemler
- Sulak alanları,

hedef almaktadır.

AB Su Çerçeve Yönetmeliği su yönetiminde bütünleştirici bazı ilkeleri oluşturmuştur,

Bunlar arasında;

- "planlamada halk katılımı",
- "ekonomik yaklaşımlar ile bütünleşme",
- "su yönetiminin diğer politika alanları ile bütünleştirilmesi",

yer almaktadır. Bu üç ilke, sağlıklı bir havza yönetimi için uygulanacak aktiviteleri çerçevesini de belirlemektedir.

Vizyon

Tuna Havzası'nın yönetiminde vizyon koruma ve kirlilik eksenli hedeflerin çerçevesini çizmektedir.

"Havzadaki su kaynakları ve tatlı suyun sürdürülebilir ve eşit kullanıldığı, kirliliğin olmadığı bir havza habitatı"

Temalar

Tuna Havzası Alanı Yönetim Planı'nda sekiz adet tema bulunmaktadır.

- Havzadaki Önemli Baskı Unsurları
- Havza Alanı'ndaki Koruma Alanları
- İzleme Ağları ve Ekolojik/Kimyasal Durum
- Çevre Hedefleri ve İstisnaları
- Su Kullanımının Ekonomik Analizi
- Ölçümler için Ortak Program
- Sel Riski Yönetimi ve İklim Değişikliği
- Halkın Bilgilendirilmesi ve Konsültasyon

Stratejiler

Tuna Havzası Alanı Yönetim Planı'nın ana stratejisi "havzanın ve havza alanı" nın korunmasını sağlamaktır. Yönetim Planı, temalar altında belirli yılları hedefleyen stratejiler bütünüdür.

İşbirliği

Tuna Havza'nda 15 ayrı ülke yer almakta olup havza yönetimi ile ilgili Tuna'ya kıyısı olan ülkeler merkezi yönetim düzeyinde temsil edilmektedir. International Commission for the Protection of the Danube River (ICPDR) adı verilen "Tuna Nehrinin Korunması için Uluslararası Komisyon" Tuna'ya kıyısı bulunan ülkelerin kurumlarından oluşup havza bazındaki işbirliğini koordine etmektedir.

Tuna Havzası Yönetim Planı için ICPDR bünyesinde uzman ve görev grupları oluşturulmuştur. Bunlar arasında;

- İzleme ve Değerlendirme uzman grubu
- Bilgi Yönetimi ve CBS uzman grubu
- Halk Katılımı uzman grubu
- Sel uzman grubu
- Hidromorfoloji görev grubu
- Beslenme görev grubu
- Kaza önleme görev grubu
- Ekonomi görev grubu
- Yer altı suyu görev grubu

Sadece farklı ülke ve idarenin katılımının ve farklı uzmanlık ve disiplinler arası işbirliği de havza yönetiminin kritik unsurları arasında yer almaktadır.

Finansman

Tuna Havzası Alanı Yönetim Planı'nın "Su Kullanımının Ekonomik Analizi" bölümünde "ekonomik denetim araçları" olarak "maliyet karşılama" yaklaşımının bir teşvik aracı olmakla birlikte su kaynaklarının etkili kullanımında aynı zamanda bir finansman aracı olarak da kullanılabileceğinin altı çizilmektedir.

Bu konuda AB Su Çerçevesi Direktifi, su hizmetlerinin maliyetinin karşılanmasında, kimin ne için ne kadar ödeyeceğinin muhasebesini ön görmektedir. Buna göre spesifik bir su hizmetinin maliyetinin karşılanması, spesifik bir hizmet için ödenen gelirler ile bu hizmeti karşılamak için harcanan maliyet arasındaki orandır.

Bir çok ülkede maliyet karşılama, su teminini dışında konut ve sanayi alanları için kanalizasyon hizmetlerini de kapsamaktadır. Bu maliyet içinde işletme giderleri, faiz, vergi, harç ile çevre ve kaynak maliyetleri yer almaktadır. Çevre ve kaynak maliyetleri bir çok ülkede doğrudan hesaba katılamamaktadır çünkü ekonomik analiz ile ilgili metot ve bilgi eksikliği bulunmaktadır.

Ekonomik değişkenler ile ilgili veri ve bilgi AB Su Çerçeve Direktifi uygulaması için merkezi bir öneme sahiptir. Ekonomik analizlerin başarıya ulaşabilmesi için pragmatik, hedeflenmiş ve bütünleşik bir yaklaşımın kabul edilmesi gerekmektedir.

Suyun Kullanımı

Tuna Nehir Havzası'nda bulunan ülkeler Tuna Nehri'nden temin ettikleri su ile tarım, sanayi ve kentleşme için harcamaktadır. Buna göre Tuna Nehir suyunun %40'ı tarım amaçlı, %40'ı enerji üretimi dahil sanayi amaçlı, geriye kalan %20 'lik oranda ise kentsel amaçlar doğrultusunda kullanılmaktadır.

Tuna Nehir Havzası'nda sınır ötesi yeraltı su yapıları, havza bazındaki önemi ve sınır ötesi izleme ağıTuna Nehri'ndeki toplam su kullanımı 30.849 milyon metreküp olup, bu miktarın 22.871 milyon metreküpü faturalandırılabilmektedir. Bu kullanımların ülkelere göre dağılımı aşağıdaki tabloda verilmiştir. Macaristan, Romanya, Bulgaristan ve Sırbistan en çok su kullanan ülkeler arasındadır.

Tuna Nehiri Havzası'ndan temin edilen kamu kullanımlı su miktarı 10.160 milyon metreküptür. Bu kapsamda Avusturya 2.136 milyon metreküp ile en çok su kullanan ülke olmaktadır. Tuna Nehiri Havzası'ndan toplam 9.982 milyon metreküp atık su toplanmaktadır.

4. RUHR HAVZASI AVRUPA

Vizyon

Maden ve sanayi merkezi'nden bilim rekreasyon ve sanat merkezine dönüşüm

Ruhr, nüfusu 5,3 milyon olan bir bölgedir. (başlıca şehirleri; Duisburg, Oberhausen, Essen, Bochum, Dortmund). 19. yüzyılda Avrupa'nın en büyük endüstri merkezlerinden biriyken, Ruhr nehri civarında ilk kömürün bulunmasından sonra çevreye küçük maden ocakları kurulmuş ve kömür çıkarılan alan kuzeye doğru genişlemeye başlamıştır. Kısa zamanda tarım, yerini maden ve demir çelik endüstrisine bırakmıştır. Bu anlamda Ruhr, eski sanayi yapısını koruyarak dönüşen dünya örneklerinin başında gelmektedir. Günümüzde, eski sanayi alanları daha çok bilim, sanat merkezi olarak kullanılmaktadır.

Finansman

Ruhr bölgesi dönüşüm projesine, bölgede toplam 53 kent bulunmasına rağmen 20 kentin katılımı sağlanmıştır. Finansman yerleşimlerin 3 bölgede toplanıp finans birlikleri oluşturması ile gerçekleşmiştir;

1. Ruhr Bölgesel Geliştirme Ajansı: Ruhr Bölgesel Geliştirme Ajansı ekonomik değişime dayanan sürdürülebilir bir kentsel doku yaratma amacıyla 20 kenti ve yerel kuruluşları aynı platformda buluşturma rolünü üstlenmiştir

2. Belediyeler düzeyinde işbirliği (KVR): Belediyelerdeki bölge planlama birimlerinin KVR lere aktarılması ile oluşturulmuştur.

3. Rurh Birlikleri (Associations): Kuzey Rhine-Westphalia kanununa göre kurulmuş özerk bir yapıdır. Havza içindeki şehir, belediye, organizasyon, KOBİ, sanaylerden olmak üzere 543 üyesi vardır. 5.3 milyon insana hizmet götürür. Atıksu iyileştirmesi,pompa istayonları, altyapı işleri, enerji…işleri ile ilgilenir. Ruhr Birliği Kanunu su ücretlendirmelerini/yaptırımlarını belirler.

Aynı zamanda finansman şu şekilde sınıflandırılabilir:

•Devlet kontrolünde fakat çalışmalarında tam katılımı garanti eden kendi yönetimine sahip ve ücretlendirmede söz sahibi,
•Sorumluluk alanı Ruhr havza alanı olduğundan, çalışmalarını idari sınırların ötesinde
•Doğal sınırlar olarak yönlendirebilen,
•Çalışmalarında ücret tasarrufu sinerji etkisi yaratabilen bölgeler üstü organizasyon

5. ZÜRİH GÖLÜ HAVZASI AVRUPA

İsviçre'nin Zürih Gölü ve Havzası bir diğer önemli dünya örnekleri arasında yer almaktadır. Toplumsal bilinç düzeyine bağlı olarak başarılı örnekleri bulunan kullanarak koruma uygulamalarında İsviçre öne çıkmaktadır.

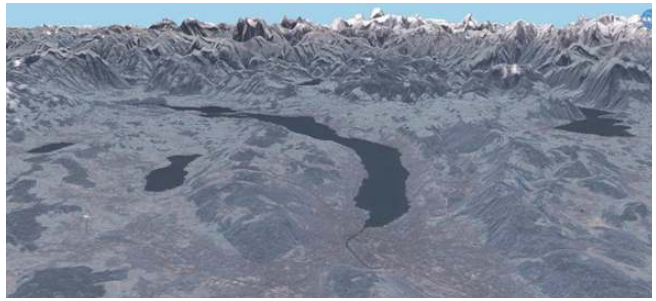

Zürih Golü Landsat Uydu Görüntüsü

Zürih Gölü yapay baraj ile ikiye ayırmaktadır:

- Birinci kısıma "Zürih Gölü" adı verilir. Rapperswil'i Hurden yarımadasına bağlayan barajın suyunun akışının altında kuzey-batısındadır. Bu kısım 28 km uzunluktadır. Bu kısım tümüyle "Zürih Kantonu" içindedir.
- İkinci kısıma "Obersee (Yukarı Göl)" adı verilir. Bu kısım "St. Gallen Kantonu" ve "Scwyz Kantonu" içinde bulunmaktadır.

Vizyon

Su temini, atık su yönetimi ve yağmur suyu yönetimi çerçevesinde sürüdürülebilirlik yaklaşımı ile doğal değerlerin korunduğu, uygulamada etkin bir havza sistemi yaratmak.

Temalar

- Su temini
- Atık su yönetimi
- Yağmur suyu yönetimi
- Su Ulaşımı
- Su Sporları
- Bütünleşik Turizm Planı
- İçme Suyu Havzası

Zürih Gölü için belirlenmiş ana temalardır.

Stratejiler

Stratejiler koruma ve kullanma dengesi çerçevesinde, yerel halkın katılımı ile belirlenmiştir.

- Su kalitesini korumak
- Yeşil alan ihtiyacını karşılamak
- Doğal afetlerin etkilerini hafifletmek için göl ve çevresini kullanmak
- Gölün ekolojik dengesini bozmadan üretim faaliyetlerini sürdürmesini sağlamak
- Uzun dönem finansman sistemini kurmak
- Yerel halkın bilinçlendirme stratejilerini belirlemek
- İçme suyu niteliği ulusal ve uluslararası programlarla korunması

İşbirliği

Zürih Gölü Havzası'nda üç adet kanton ve bu kantonlara bağlı 27 kent bulunmaktadır. Bu yerleşimlerin ortak bir paydada buluşması için çeşitli örgütlenmeler kurulmuştur. Ayrıca yerel yönetimlerin liderliğinde, yerel halkın katılımının amaçlandığı geniş katılımlı çalıştaylar, halka yönelik anketler ve referandumlar düzenlenmiştir. Metropoliten Planlama Konseyi, Chicago Metropoliten Planlama Ajansı, Illinois-Indiana Sea Grant, Illinois Üniversitesi ana çalışmaları yürütmektedir.

Finansman

Finansman Metropoliten Planlama Konseyi aracılığıyla örgütlenmektedir. Özel girişimler, gölün dengesini bozmayacak şekilde planlanmış yerleşimler finansmanının temelini oluşturmaktadır.

Suyun Kullanımı

25 yerel yönetimin kıyısının bulunduğu bir içme suyu havzası olan Zürih Gölü'nün kullanım amacı halk katılımı ile belirlenmiştir. Koruma kullanma dengesi bakımından Zürih Gölü iyi bir örnektir.

- Sahil
- Oyun alanı
- Doğa parkı
- Koşuyolu
- Dans alanları

kullanımlarının yanı sıra;

- Okul öncesi eğitim faaliyetleri
- Spor aktivitelerine

hizmet eder.

6. PORTLAND HAVZASI AMERİKA

ABD'de Portland kenti Willamette Nehiri Havzası'ndaki alt havzaları hedef alan bir yönetim planı hazırlamıştır. Portland'da bulunan 5 adet havzayı tek bir plan yardımıyla yönetmek için Portland stratejik, bütünleşik ve geniş kapsamlı bir planlama yaklaşımına ilk defa gitmiştir. Kent bütünü bir sistemin parçası olarak havza planlaması, Kentin Ulaşım Sistemi Planı ve Çevre ile ilgili Kamu Yatırımları Planı ile uyum içinde yürütülmüştür.

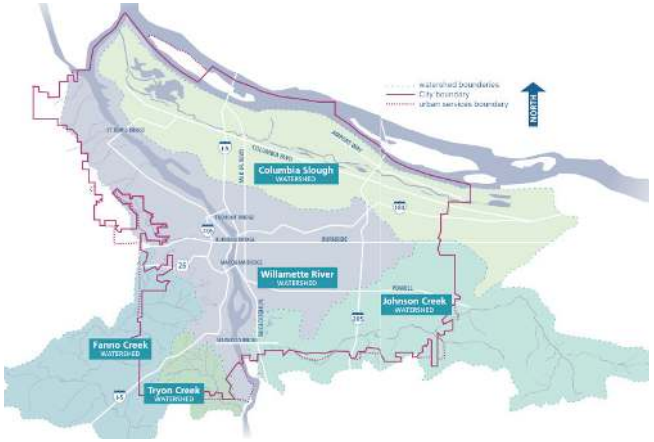

Bu beş havza; Columbia Slough, Fanno Creek, Johnson Creek, Tryon Creek, Willamette River

Vizyon

Portland Havzası Yönetim Planı, vizyon ifadesine sahiptir. Hatta kavramsal düzeyde üç adet vizyon ifadesi söz konusudur. Bunlardan ilki, Plan içinde yer alan vizyon ifadesidir;

Portland alanında sağlıklı bir kent havzası için; hidrolojik, yaşam alanları ve insan sağlığını korumak için uygun su kalitesi koşulları, canlı ekolojik fonksiyonları ve süreçleri, ve yerli balık ve yaban hayatı türlerinin doğal aralıkları destek kendi kendini idame ettiren popülasyonları korumak."

Ayrıca daha sade ve mesajı net veren iki vizyonel ifade daha bulunmaktadır.
Bunlardan biri;

- "Nehir Rönesansı"

bir diğeri ise

- "Temiz Nehirler için Çalışıyoruz"

ifadeleridir.

Temalar

Portland Havzası Yönetim Planı içinde ayrıca temalar bulunmamakta olup, 6 ana strateji belirlenmiştir. Stratejiler aşağıda yer almaktadır.

Stratejiler

Portland Havzası Yönetim Planı için 20 adet eylem tanımlanmış, bu eylemler 6 adet ana strateji içinde yer almıştır. Portland Havzası Yönetimi stratejileri şunlardır;

- Yağmursuyu Yönetimi
- Yeniden Bitkilendirme
- Suyun ve Toprağın Zenginleştirilmesi
- Koruma ve Politika
- İşletme ve Bakım
- Eğitim, Katılım ve Yönetim

İşbirliği

Havza Yönetimi Planı için çeşitli çalışma grupları arası işbirliği öngörülmüştür.
Buna gore üç çalışma grubu görev almaktadır;

- Program Geliştirme ve Uygulama Çalışma Grubu
- Havza Araştırma ve Analiz Çalışma Grubu
- İzleme ve Değerlendirme Çalışma Grubu

Geliştirilen bir başka öneri ise The River Renaissance Management Team (RRMT) , Nehir Rönesansı Ekibi kurularak "Nehir Rönesansı İnsiyatifi" olan River Renaissance Initiative sürecini yönetmektir. Planın uygulamasında kısa dönemli ve uzun dönemli görevler tanımlanmıştır.

Finansman

Portland Havzası Yönetim Planı, tamamen Portland Kenti bütçesi ve öz kaynakları ile gerçekleştirilmiştir.

Suyun Kullanımı

İme suyu temini ve enerji üretimi suyun kullanımında önemli yer teşkil etmektedir. Bu alanda özelleşmiş örgütlenmeler ve fonlar oluşturulmuştur.

Bu kullanımların yanı sıra rekreatif amaçlı kullanımı ön plandadır. Koruma-kullanma dengesinin sağlanması için sanayi, ticaret, konut yeşil alanlarda su tüketimi üzerine programlar geliştirilmiş, pilot projelerle uygulamaya geçilmiştir.

7. ST. JOSEPH HAVZASI AMERİKA

Vizyon

St. Joseph River Havzası Yönetim Planı hem vizyon hem de misyon ifadesine sahiptir. Buna göre St. Joseph River Havzası'nın vizyonu;

"St. Joseph River Havzası, ekonomik, tarım, konut, ve eğlence ihtiyaçları için, sürdürülebilir ve dengeli bir şekilde sağlayan olağanüstü bir doğal kaynak olacaktır."

Buna bağlı olarak geliştirilen misyon ifadesi ise şu şekildedir;

"Büyük Göller Havzası'nın kritik bir bileşeni olarak St. Joseph Nehir Havzası'nı korumak, onarmak ve gözetmek için havza boyunca farklı Paydaşların ortak bir çaba içinde birleşmesi."

Temalar

St. Joseph River Havzası Yönetim Planı'nda 7 adet amaç belirlenmiştir. Bu 7 amaca bağlı alt amaçlar tanımlanmıştır.

Plan içinde yer alan tematik amaçlar şunlardır;

1. Havza yönetim uygulanmasını koordine etmek ve sürdürülmesi için sorumluluk kabul eden bir paydaş grubunun mali ve kurumsal kapasitesinin oluşturulması

2. Yüzey suyu fonksiyonlarını ve estetik unsurları geliştirilerek korunması, böylece toprak erozyonu ve tortulaşmyı azaltmak.

3. Yüzey suyu fonksiyonları ve estetik olarak geliştirilmiş korunduğundan emin besin yükleme miktarının azaltılması.

4. Programının çoğaltılması ortadan kaldırmak için, maliyetleri azaltmak, daha etkin bir çözüm bulmak, ve insan, mali ve kurumsal kaynakları en üst düzeye çıkarmak için bir bölgesel bazda işbirliği, koordinasyon ve paydaşlar arasında işbirliğinin (hükümet ve sivil toplum) arttırılması.

5. Koruma, restorasyon, koruma ve açık alan (doğal alanlar, doğal sistemler, koridorlar, tarım arazileri, açık alan ve park alanları bir sistem) takdirini arttırılması.

6. Halk sağlığı için zararlı organizmaların neden olan hastalığın kaynakları ve nehirlerin kullanımı için dereler ve gölleri düzeltmek , zararlı organizmaları ortadan kaldırmak

7. Halk sağlığı ve aşağılamak su yaşam alanı için zararlı pestisit seviyeleri ve diğer toksinlerin azaltılması.

Finansman

"ABD'de Indiana Michigan ve kuzeybatı kısmı alt yarımadasının güneybatı kısmında bulunan St. Joseph Nehri Havzası Michigan'ın üçüncü büyük nehir havzasıdır. Michigan Gölü'nde Baw Beese Hillsdale County itibaren, St Joseph, Michigan, Michigan Indiana, Michigan Gölü'ne sınır teşkil eden ve su boşaltan su kaynaklarıdır.

Havzaya toplam 15 ilçeden 4685 mil kare bir alana yayılmaktadır.Michigan'ın % 53,6'i, yaklaşık 1,5 milyon kişi havzada yaşamaktadır.

Stratejiler

St. Joseph River Havzası Yönetim Planı'nda stratejiler, 7 adet ana hedefe ulaşmak için tanımlanmış alt hedefler olarak ifade edilmiştir. Her bir stratejinin ve hedefin birbirleri ile olan ilişkileri net olarak tanımlanmış olup;

- öncelik,
- uygulanabilirlik,
- ortaklıklar,
- mekanizmalar,
- kilometre taşları,
- değerlendirmeler

sistematiği içinde stratejiler netleştirilmiştir.

İşbirliği

St. Joseph River Havzası Yönetim Planı için bir web sitesi uygulaması hayata geçirilmiş olup farklı paydaşların bilgiye eş zamanlı olarak erişmesi sağlanmıştır. Web sitesi içinde etkileşimli coğrafi bilgi sistemi tabanlı tematik bilgi kullanıcının istediği özellikleri sorgulamasına olanak sağlamaktadır.

St. Joseph River Havzası Yönetim Planı için işbirliği yapan yerleşmeler Michigan'daki 8ve Indiana'daki 7 ilçedir.Planda ayrıca çok paydaşlı yönetişim mekanizmaları önerilmiştir. Bunlar arasında;

- Yönlendirme Komitesi,
- Ortak Havza Komisyonu,
- Havza Konseyi,
- Friends of the St. Joe River Derneği,

sayılabilir.

Paydaş kurumlar ve havza yönetimi için sivil toplum örgütlerinin bazı olası finansman kaynakları (hibe, kredi, ve maliyet paylaşımı programları) yer almaktadır.

Bu liste ayrıntılı değildir. Birçok diğer fon kaynakları, özellikle yerel düzeyde bulunmaktadır. Bu finansman kaynakları ile ilgili bilgiler, internet üzerinden ya da ajans veya kar amacı gütmeyen iletişime bulunabilir.

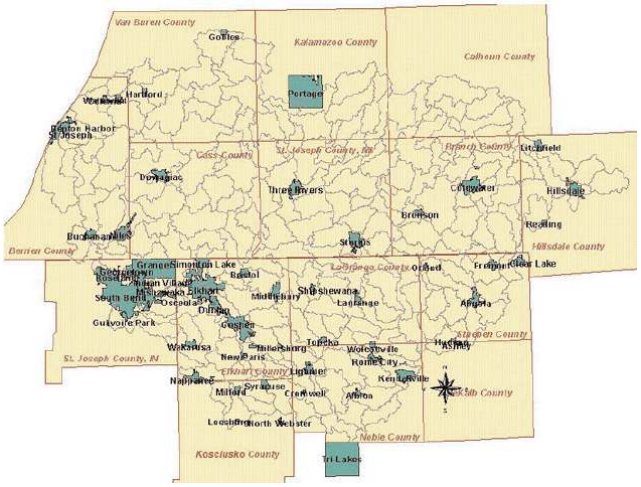

St. Joseph River Havzası'nda bulunan yerleşmeler

Havza Yönetimi için finansman olanakları şu başlıklarda önerilmiştir;

- Tarım
- Yağmur suyu, atık su ve içme suyu iyileştirme ve yönetimi
- Yaşam alanı onarımı ve yaratılması
- Eğitim
- Havza planlaması ve uygulaması
- Genel
- Su kalitesi izleme

Suyun Kullanımı

Beş nehir vadisinde St. Joseph Nehri Havza oluşturan segmentleri ve her birinin benzersiz su kalitesini korumak için karşı karşıya olduğu zorlukları arasında önemli farklılıklar vardır. St. Joseph Nehri Havzası için kullandığı bir havza ölçeğinde ya da bir nehir vadisinde segment ölçekte engelli olduğu bilinmektedir. Aksine, bozukluklar, alt havza veya küçük ölçekli oluşur.
yönetim planı kullanılmaktadır.
Michigan Çevresel Kalite Bölümü tarafından tanımlanan koruma amaçlı belirlenen kullanımlar şunlardır;

- tarımsal
- endüstriyel su temini
- kamusal su alımı noktasında
- navigasyon
- sıcak su ve / veya soğuk su balıkçılığı,
- diğer yerli sucul yaşam ve vahşi yaşam desteği
- eğlence

St. Joseph River Havzası'nda su kesişimi

8. ONEIDA GÖLÜ HAVZASI AMERİKA

Oneida Gölü ve Havzası'nda İlçe ve Kentler

ABD'nin New York eyaletinde yer alan Oneida Gölü ve havzası 33,6 km uzunluğunda, 8,8 km genişliğinde, 6,8 m ortalama derinliğe sahip 88 km kıyı uzunluğuna sahiptir.

New York toplumundan birçok kişi Oneida Gölü havzasını geliştirmek ve Oneida Gölü ile kolları korumak için son birkaç yıl içinde yoğun bir çalışma içerisine girdi. Bu kapsamlı planlama, yaratıcı programın uygulanması dahilinde, kapsamlı bir veri toplama ve analizi, geliştirilmiş maliyet etkinliği ve program verimliliği gibi önde gelen profesyonel ortaklıklar geliştirilmesi gündeme gelmiştir.

Vizyon

"Oneida Gölü ve Havzası için Bir Yönetim Stratejisi" içinde belirlenen her program için hedefler tanımlanmırken vizyonu;

Oneida Gölü ve havzası, felaket önleme sistemleri gelişmiş, kamu bilinci yüksek, doğal değerlerine sahip çıkan geleceğe yatırımdır.

Temalar

"Oneida Gölü ve Havzası için Bir Yönetim Stratejisi" sekiz adet tema çerçevesinde kurgulanmıştır. Her biri ayrı birer program olan bu temalar havza yönetiminin yapı taşlarıdır.

- Erozyon ve Çökelme Azaltımı
- Sel ve Su Seviyeleri Yönetimi
- Yerinde Atık Bertaraf Sistemleri ile Mikrobik Atık Akışını Önleme
- Egzotik Türlerin Kontrolü ve Önleyici Tedbirler
- Balık Topluluklarının Güçlendirilmesi
- Çift Tepeli Karabatakların Yönetimi

Stratejiler

Belirlenen temaların her birine ait net birer strateji geliştirilmiştir. Her bir temaya ait sorun tanımlaması, bu sorunların etkileri, katılımcı kuruluşlar, mevcut düzenlemeler ve öneri mahiyetindeki eylem planı bileşenleri, Havza ölçeğindeki stratejileri hayata geçmesi için atılacak adımların tespit edilmesini sağlamıştır.

Buna göre her program için; program hedefi, sorunlar, katılımcı kuruluşlar, mevcut pogramlari düzenlemeleri, yönetmelikler ve öneriler tespit edilmiştir.

Bir diğer strateji mikrobik alanlara yönelik geliştirilmiştir. Oneida Gölü ve Havzası'nda 8 adet öncelikli mikrobik alan tespit edilmiş ve bu alanların ne şekilde yönetileceğine dair stratejiler ilgili program ya da programlar vasıtası ile ele alınmıştır.

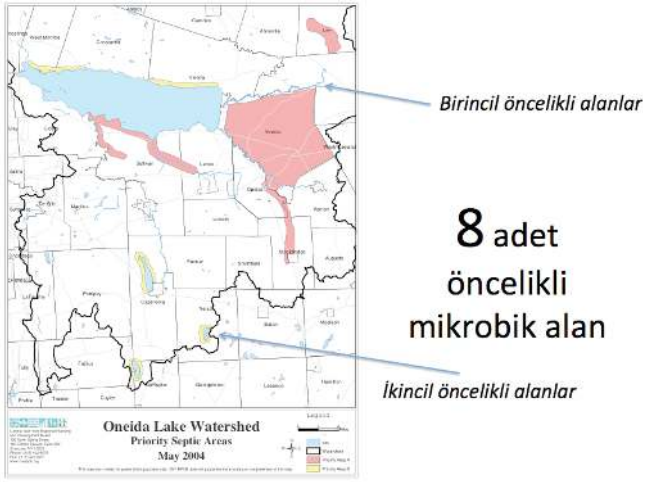

Oneida Gölü ve Havzası Yönetim Planı yedi bileşenden oluşmaktadır. Bunlar;

- Su Kalitesi İzleme
- Eğitim
- Havza İyileştirme Programı
- Tarım Programı
- Raporlar
- Toplum
- Coğrafi Bilgi Sistemleri Haritaları

İşbirliği

ABD'nin New York Eyaleti'nde yer alan Oneida Gölü ve Havzası Yönetimi için 6 ilçe ve 69 yerleşim merkezi yönetimleri arası işbirliği yapılmıştır.

Dört yönetim kademesinde işbirliği yapan kurumlar ise şunlardır;

- Federal > Çevre Koruma Ajansı - EPA
- Eyalet > New York Eyalet Daireleri: Çevre Koruma Dairesi, Tarım Dairesi, Sağlık Dairesi
- İlçe > Toprak ve Su Koruma Birimleri, Sağlık Birimleri, New York Eyaleti Yerel Ofisleri, Su Kalitesi Eşgüdüm Komiteleri, Çevre Koruma Yönetimi Konseyleri
- Yerel > Belediyeler ve ilgili birimleri

Finansman

"Oneida Gölü ve Havzası için Bir Yönetim Stratejisi" adını taşıyan çalışma Oneida Gölü ve Havzası yönetimi için önemli bir çalışmadır. 2004 Eylül ayında başlayan çalışma iki kurum tarafından yürütülmüştür.

Bu kurumlar;

- Merkezi New York Bölgesel Planlama ve İmar Kurulu
- Oneida Gölü ve Havzası Danışma Konseyi

2001-2004 yılları arasında program finansmanı ise iki kaynaktan temin edilmiştir. Her iki kaynak da federal fonlardan karşılanmaktadır;

- 325.000 ABD Doları (Çevre Koruma Fonu)
- 300.000 ABD Doları (ABD Çevre Koruma Ajansı - EPA)

Suyun Kullanımı

Oneida Gölü'nün su havzası sakinleri, belediye ya da özel yüzey suyu ya da yeraltı kaynakları içinden ve havza dışından içme suyu temin etmektedir. Havzada yaşayanlara su sağlamaya ek olarak, Oneida Gölü kolları da havza sınırlarının ötesine topluluklar için su sağlamak için kullanılır. Normal koşullarda, bu kaynakları, tarım, sanayi ve evsel kullanım için yeterli olmakla birlikte zaman zaman, örneğin 1999 yılı yazında, kuraklık, bölgede yüzey suyu ve yeraltı suyu kaynaklarını azaltır.

Göldeki tekne kullanımına yönelik bir program geliştirilmiştir. Gölde kullanılacak tekneler ile ilgili daha çok sorumluluk taşınması gerekliliğinden hareketle ekonomik, çevresel ve rekreasyonel ihtiyaçlar ve kişisel güvenlik arasındaki dengeyi gözeten bir su kullanımı öngörülmektedir.

9. MEKONG HAVZASI ASYA

Aşağı Mekong Havzası, Kamboçya, Lao PDR, Tayland ve Viet Nam'ın belli bölgelerini kapsar ve yaklaşık 60 milyon nüfusa sahiptir. 100 den fazla etnik grubu barındırması sebebi ile dünyanın kültür açısından en zengin yerlerindendir. Yaşayanların çoğunluğunu yoksul kesim oluşturmaktadır ve geçim kaynakları çoğunlukla su kaynaklarına dayalı tarım ve balıkçılıktır.

Vizyon

"Ekonomik açıdan zengin, sosyal açıdan adaletli ve çevreye duyarlı mekong havzası"

Temalar

- Gelişme
- Ekonomik kalkınma ve fakirliğin azaltılması
- Ekonomik potansiyelinin saptanması
- Yoksulluğun azaltılması
- Mevsim değişiklikleri ile mücadele
- Su üretiminin maksimuma çıkartılması
- Denizciliğin serbest bırakılması
- Bölgesel bütünleşme
- Doğal kaynakların korunması
- Mevsim değişiklikleri ile mücadele
- Sosyal Gelişme ve Eşitlik
- Temel ihtiyaçlar için su kaynaklarına ulaşım
- Kültürel ve miras değerleri
- Makul ve eşit kullanım
- Çevresel koruma
- Çevre ve doğal ortamın korunması
- Kirliliğin önlenmesi
- Yönetişim

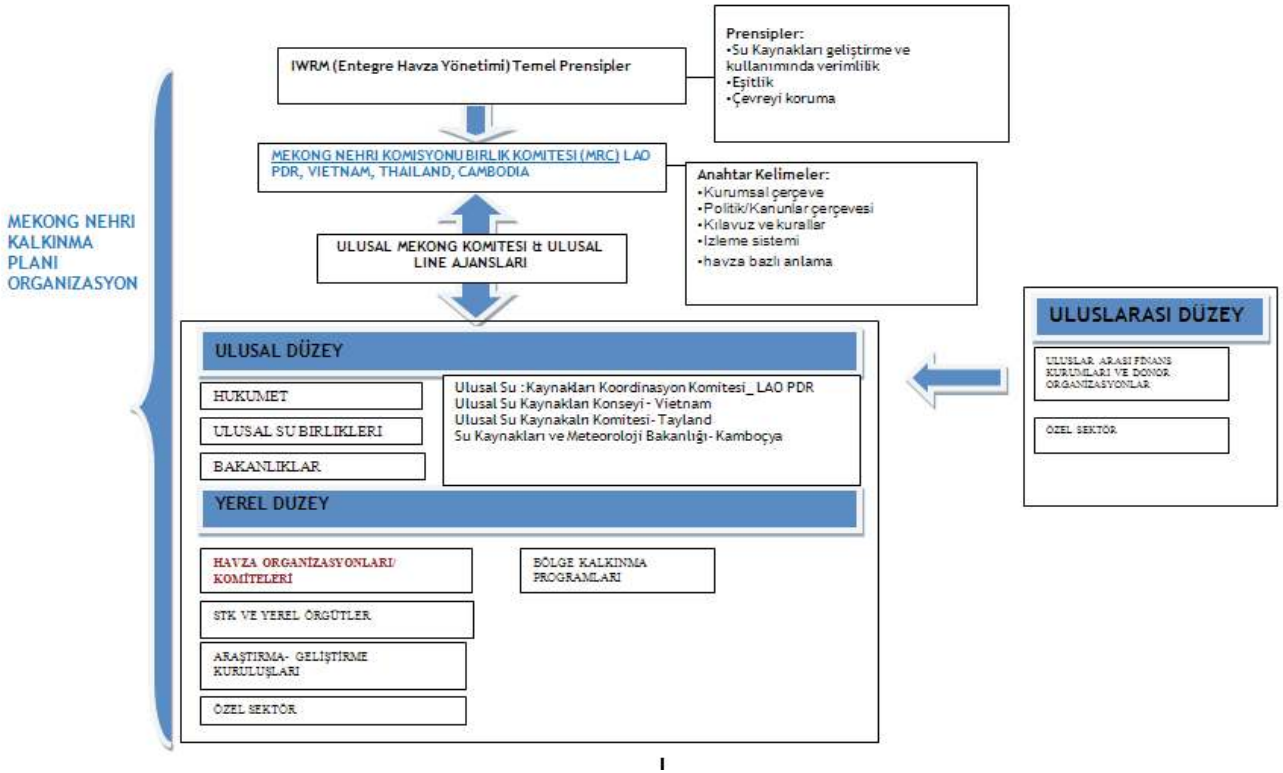

- Havza bazlı yönetim
- İzleme ve değerlendirme
- Ulusal otorite
- Karar verme sürecinde paydaşların aktif katılımı
- Bölgesel bütünleşme
- İnsan kaynakları geliştirme
- Kurumsal ve kanuni çerçeveler
- Bilgi Bazlı Yönetim
- Havza Planı Doğrultusunda entegrasyon

Finansman

Finans kaynağı özel ve kamu yatırımlarıdır. Ekonomik yatırımlar bölgede Asya Gelişim Bankası Mekong Alt Bölgesi Programı (ADB-GMS) ve Güney Doğu Asya Ülkeleri Birliği (ASEAN) tarafından desteklenmektedir. Her iki programda sektör bazlı (su kaynakları, enerji, ulaşım, tarım…) programlar içermektedir.

ULUSAL ÖRNEKLER

YEŞİLIRMAK HAVZA GELİŞİM PROJESİ

Vizyon

"TÜRKİYE'NİN KARADENİZ'E AÇILAN KAPISI OLMUŞ, YAŞAM KALİTESİNİ YÜKSELTMİŞ, ÇEVREYE DUYARLI, REKABETÇİ, HIZLA GELİŞEN BÖLGE"

Alanın Tanımı

Yeşilırmak Havza Gelişim Projesi, DPT'nin sahipliğinde yürütülmekte olan İBB 2 düzeyinde bir bölgesel kalkınma planıdır. Proje; üye il özel idarelerinin bölgesel kalkınma amacıyla bir araya gelerek oluşturduğu Hizmet Birliği ve yerel-bölgesel kalkınma modelidir.

Projenin coğrafi alanı, Yeşilırmak Havzası sınırları içinde bulunan 4 ilin (Amasya, Çorum, Samsun ve Tokat) bulunduğu, yaklaşık 40.000 km²'lik ve 450 km. uzunluğunda olan alandır. Bu illere bağlı olarak, havzada 44 ilçe, 195 belde ve 2646 köy bulunmaktadır. Projede öngörülen analiz ve çalışmaların tamamı veya büyük bir bölümü havza sınırları içinde olan ve yukarıda belirtilen iller kapsamında gerçekleştirilmiştir.

Havzanın yüz ölçümü Türkiye'nin%5'i büyüklüğündedir. Havza, ülke genelinde yüzölçümü açısından 26 akarsu havzası arasında 3. sırada bulunmaktadır. Havza nüfusu 2000 yılı nüfus sayımı sonuçlarına göre 3.003.142 kişi, nüfus yoğunluğu km2 ye 83 kişidir. Havzaya adını veren Yeşilırmak, Sivas sınırları içinde Köse ve Kızıldağ yamaçlarından doğup, Çekerek, Tersakan ve Kelkit Çayı olmak üzere 3 ana kol alıp, Çarşamba - Samsun açıklarında Karadeniz'e dökülmektedir.

Temel Sorunlar

- Taşkınlar,
- Erozyon,
- Evsel ve endüstriyel atıklar havzanın en öneli sorunlarıdır.

Öncelikler

- İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi
- Sanayi Ve Hizmet Sektöründe Kobi'lerin Desteklenmesi
- Tarımın Ve Kırsal Kalkınmanın Desteklenmesi
- Doğal Çevre, Tarihi Ve Turistik Değerleri Koruyup Geliştirerek Yaşam Kalitesini Artırma Ve Turizmi Destekleme
- Bölgesel Koordinasyonun Geliştirilmesi, Yerel Yönetimlerin Ve Gönüllü Kuruluşların Desteklenmesi

Projenin Hedefleri

- Kent yaşamı ve kültür düzeyini geliştirmeye yönelik düzenlemeler yapmak
- Şehirleşecek nüfus için uygun iskan ortamlarını belirlemek
- Bölgedeki kentler için vizyon oluşturucu proje ve programları belirlemek
- Endüstriyel, turistik ve diğer önemli kompleksler için yer seçimi kararları oluşturmak

- Çevre ve ekoloji sorunlarına ilişkin kararlar oluşturmak
- Ulaştırma ağını geliştirecek projeler üretmek
- KOBİ'lere ilişkin kararlargeliştirmek
- Kentlere yönelik sosyal hizmetlere ilişkin kararları belirlemek
- Konut-işyeri ulaşımına yönelik optimal çözüm önerileri geliştirmek
- Kentsel kademelenme kararlarını oluşturmak
- Sektörel dar boğazları belirlemek ve çözüm önerileri tasarlamak
- Bölgesel arazi ve kaynak kullanımı kararlarını oluşturmak
- Hukuksal ve kurumsal yapıya ilişkin öneriler geliştirmek
- Havzada üretim ve istihdamı arttırıcı, göçü önleyici projeler üretmek
- Erozyon ve buna bağlı tehlikeleri önleyecek projeler geliştirmek

Stratejik Amaç Ve Öncelikler

Lizbon Stratejisi'ne göre; "Daha iyi iş olanakları ve daha fazla toplumsal kaynaşma ile sürdürülebilir ekonomik büyüyerek, dünyanın en rekabetçi ve en dinamik bilgi tabanlı ekonomisi olmak" temel stratejik amaç olarak alınmıştır.

Bu amacın 3 alt başlığı:

- Mekansal yapı dönüşümleri,
- Toplumsal yapı dönüşümleri,
- Ekonomik yapı dönüşümleri.

1. Etkin Bir Mekânsal Organizasyon Oluşturulması

- Bölgesel altyapının etkin bir mekânsal organizasyon anlayışına uygun olarak geliştirilmesi
- Kentlerin güvenli ve planlı biçimde geleceğe hazırlanması
- Kırsal yerleşim deseninin rasyonel bir yapıya dönüştürülmesi

2. İnsan Kaynaklarının Ve Toplumsal Yapının Geliştirilmesi

- Her düzeyde eğitimin bölgenin üretim ve hizmet ihtiyaçlarına göre örgütlenmesi
- Yoksullaşmaya, işsizliğe ve güvencesizliğe karşı kurumsal mekanizmaların geliştirilmesi
- Bölgede kentsel toplumsal yaşam kalitesinin iyileştirilmesi

3. İşletmelerin Rekabet Gücünün Artırılması Ve Dışa Açılma

4.Ekolojik Dengelerin, Çevrenin Korunması Ve Durumunun İyileştirilmesi

- Hava, Toprak, Su ve Orman Eko-Sistemlerinin Korunması ve Kontrolü, Kentsel – Tarımsal Kirleticilerin Etkilerinin Azaltılması
- Biyolojik Çeşitliliğin Korunması ve Sürdürülebilirliliğinin Sağlanması

5. Kurumsal Yapının Güçlendirilmesi

- Yerel Yönetimin ve Kalkınma Ajansının Güçlendirilmesi
- Sivil Toplumun ve Özel Kesimin Güçlendirilmesi
- Bölgedeki Merkezi Kamu Yönetim Kurumlarının Geliştirilmesi

Kurumsal Yapı & Finans

Proje başlangıçta, 5 ilin (Amasya, Çorum, Samsun, Tokat ve Yozgat) katılımıyla "Yeşilırmak Havzası İl Özel İdareleri Hizmet Birliği" kurulması ile başlamıştır. 2004'te İBB2 düzeyinde sınıflandırma sebebi ile Yozgat bu birlikten ayrılmış ve Kayseri-Sivas-Yozgat İstatistikî Bölgesini oluşturulmuştur. Proje DPT aracılığı ile yönetilmiş ve Yönetimde; teknik ve bilimsel verileri dikkate alan, katılımcı, yerel girişim gücünü ve karşılaştırmalı üstünlüğünü önemseyen,esnek, olasılıklar üzerine kurulu küreselleşen bir dünya içinde olma bilincinde,mekana dayalı yaklaşımları benimsemiştir. Finansal kaynağı olarak ulusal ve uluslar arası finans kaynaklarından faydalanılmıştır.

KELKİT HAVZASI GELİŞİM PROJESİ

Alanın Tanımı

Kelkit Havzası, Erzincan, Giresun, Gümüşhane, Sivas, Tokat olmak üzere beş il ve bu illere bağlı 15 ilçeyi kapsamaktadır.

Projenin Amacı

Kelkit Havzası Gelişim projesinin amacı;

- Kelkit Çayı'nın ve kollarının tespit edilen ya da edilecek olan sorunlardan korunması,
- Erozyonun önlenmesi,
- Meraların ıslahı,
- Ormanların korunması,
- Kıt olan su kaynaklarının ekonomik kullanılması,
- İnsan kaynaklarının geliştirilmesi
- Bölgenin yaşam standardını ve ekonomik gücünü artırmak için ön etüt çalışmaları,
- Planlama, projelendirme ve uygulama çalışmalarının yapılması dır.

Kurumsal Yapı - Kelkit Platformu

Kelkit Havzasında bulunan beş (5) il valiliği, 15 ilçe ve bu ilçelere bağlı belde belediyeleri, Tokat ve Sivas Üniversiteleri, ÇEKÜL Vakfı ve alanda yer alan Sivil Toplum Kuruluşlarından oluşmaktadır.

Birlik Tüzüğü'nde belirtildiği üzere,

Birlik'in temel hedefleri;

- Katılımcı karar üretme
- Özgün kimliğin ortaya konduğu katılımcı bir "kalkınma anlayışı"
- Geçmişten geleceğe bütüncül bir anlyışla kuşaklar arası köklü geleneğin aktarılması
- Havzada kısa ve orta vadede bilinçlendirme
- Ekonomik kalkınma için stratejiler üretme
- Sektörler arasında bütünleşik yönetim stratejisinin ve kıyı kullanım ilkelerinin belirlenmesini sağlayarak, bölge gelişim projelerinin önceliklerinin saptanmasını kolaylaştırarak, eşgüdümü hızlandırmak
- "Yerel değerlerin", ulusal-evrensel ortamlarla daha güçlü işbirliğinin yollarını aralamada kolaylaştırıcı etken olduğunu kanıtlamak
- Kirliliği önlemek için sanayi gelişimini kontrol altında tutmak,
- Sektörler arası bütünleşik yönetimi sağlamak olarak belirtilmiştir.

Havza Birliğinin temel amaçları ise;

-
- Havzadaki temel kültürel, sanatsal ve doğal değerlerin ortaya çıkarılarak turizmin geliştirilmesi,
- Bölgedeki yer altı ve yerüstü zenginliklerinin araştırılarak yaban hayatın korunması,
- Tarımın, bitki örtüsünün ve doğal kaynakların korunması,
- Bölgenin ekonomik girdi sağlayacak açılımlarla tanıtılması,
- Bölgenin geleceğine yönelik bir vizyon geliştirilmesi,
- Karar süreçlerinin toplumun tüm kesimlerinin katılımına açık olması,
- Katılımı teşvik edici politikaların ve mekanizmaların geliştirilmesi,
- Yerel ortaklar arasında sorumlulukların dengeli bir şekilde paylaşılması. Öncelikli sorun alanlarının ve bunların nedenlerinin belirlenmesi bölgenin havza boyutunda gelişmesine yönelik ortak bir vizyon üzerinde mutabık kalınması olarak belirtilmektedir.

Birlik şu ana kadar, havzanın kültürel ve doğal değerlerini tanıtmak üzere uluslararası fuar organizasyonlarına katılmakta ve havzanın doğal, kültürel tanıtımına yönelik basılı dökümanlar yayınlamaktadır. Ayrıca Sanal Müzeler projesi ile havzada yer alan önemli kültür varlıklarının ve müzelerin sanal ortama aktarılması sağlanmıştır. Bunlara ek olarak birlik sulama tesisi onarım çalışmalarını Kelkit Havzası Kalkınma Birliği Kırsal Kalkınma Köy Bazlı Katılımcı Yatırım Programı kapsamında gerçekleştirmekte, TR72 (Kayseri, Sivas ve Yozgat), Düzey 2 Bölgeleri Kalkınma Programı Yerel Kalkınma Girişimleri Hibe Programı kapsamında tarımsal projeler gerçekleştirmektedir.

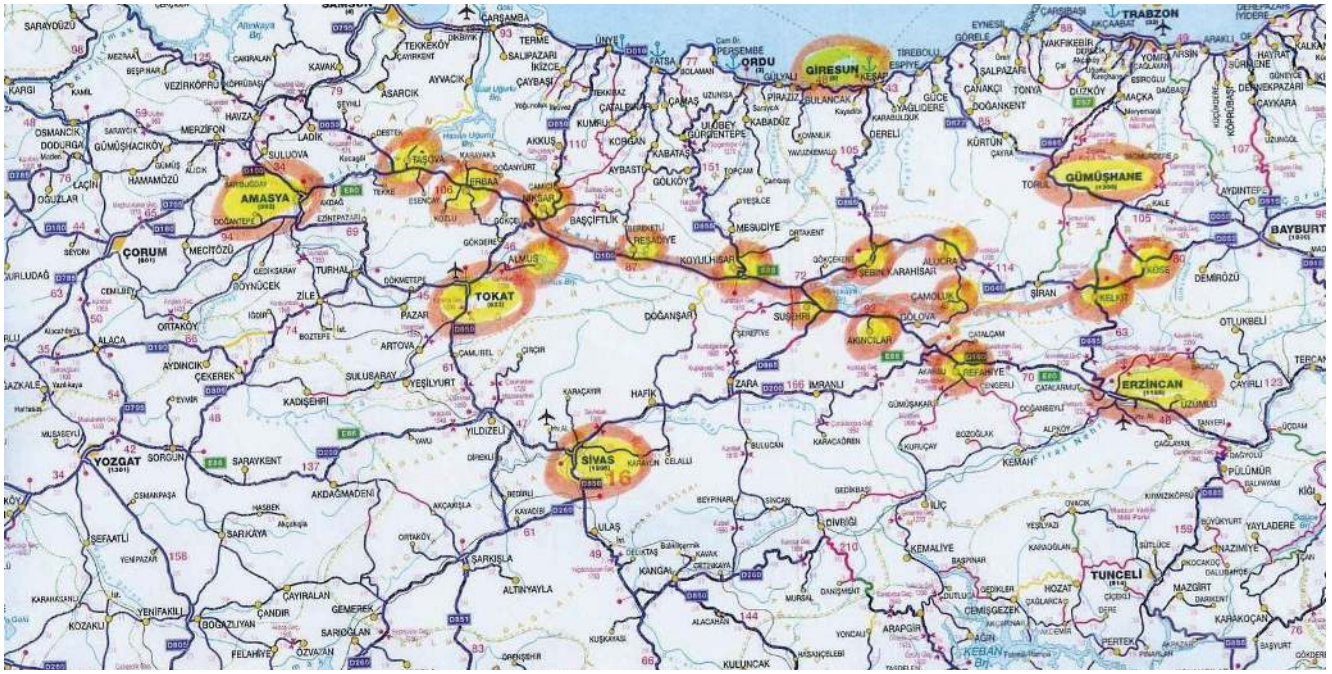

ÖRNEKLERDEN ALINAN DERSLER

İncelenen havzalar özelliklerine göre şu şekilde sınıflandırılabilir;

- Sınır ötesi havzalar
- Birden çok yerel yönetimi ilgilendiren havzalar
- Tek bir yerel yönetim içindeki havzalar
- Merkezi yönetim kontrolündeki havzalar
- Akarsu havzaları
- Göl Havzaları
- Göl, akarsu ve alt havzalardan oluşan havzalar

Sapanca Gölü ve Havzası, yönetim açısından birden çok yerel yönetimi ilgilendiren, göl, akarsu ve alt havzalardan oluşan bir içme suyu havzasıdır.

Dünya örnekleri seçilirken hem Sapanca Gölü ve Havzası ile benzer özelliklere sahip hem de yukarıdaki farklı tür ve çeşit örneklere yer verilmiş, böylelikle havza yönetimine ilişkin çeşitli yöntemler ve uygulamalar ile ilgili değerlendirmeler bir araya getirilmeye çalışılmıştır.

Örneklerden çıkarılan dersler 6 tema çerçevesinde çalıştay katılımcılarına özetlenerek, yapılacak analiz ve tartışmalara yardımcı olması hedeflenmiştir;

1. **Vizyon**
2. **Temalar**
3. **Stratejiler**
4. **İşbirliği**
5. **Finansman**
6. **Suyun Kullanımı**

1 Vizyon

Dünya'daki havza yönetimlerinde stratejik yaklaşım ile yapılan planlama ve yönetim çalışmalarında "**vizyon**" önemli bir yere sahiptir. **"Gelecekte nasıl bir havza?"** sorusunun yanıtını arayan ve paydaşlar tarafından benimsenmiş, özümsenmiş vizyonlar, farklı havza özelliklerine göre çeşitlilik arz etmektedir.

Genellikler, sade, net, anlaşılabilir ve ulaşılabilir vizyon ifadelerine sahip dünya örneklerinde, kimi konularda özelleşmiş, kimi konularda daha çok net ve kesin hedef vizyona taşınabilmiştir.

RUHR HAVZASI, ALMANYA

"Maden Ve Sanayi Merkezi'nden Bilim Rekreasyon Ve Sanat Merkezine Dönüşüm"

ALBERTA, KANADA

Çevresel, kültürel, sosyal ve ekonomik karar sürecinin temeli "ekolojik bütünlük" olan bir havza.

TUNA NEHRİ HAVZASI, DOĞU AVRUPA

"Havzadaki Su Kaynakları Ve Tatlı Suyun Sürdürülebilir Ve Eşit Kullanımı"

"Tuna Havzasındaki Organik Kirlilik İçin Sıfır Emisyon"

PORTLAND, ABD

"Temiz nehir için çalışmak"

"Nehir Rönesansı"

2 Temalar

İncelenen Dünya örneklerinde öne çıkan temalardan bazıları sıralanmıştır. Ağırlıklı olarak su ve çevre ile ilgili temaların öne çıkmasının yanında ekonomik gelişme ile desteklenen havza geliştirme ve koruma yaklaşımları benimsenmiştir.

Dünya örneklerinde ortaya çıkan temalar şunlardır;

- Su Kalitesi
- Su Kullanımı
- Biyolojik Çeşitlilik
- Havza İyileştirme
- Sağlıklı Çevre
- Ekonomik Sektörler
- Ekonomik Kalkınma
- Sıfır Kirlilik

3 Stratejiler

İncelenen Dünya örneklerinde havzaların yönetimine ilişkin stratejiler yer almaktadır. Örneklerdeki eylem, program ve projelerin çerçevesini çizen stratejilerden bazıları şunlardır;

- Suyun Yönetimi
- Su Korunması
- Suyun Kullanımı
- Suyun Değeri
- Politika
- Operasyon Ve Bakım
- Eğitim, Destek

Büyük ve çarpıcı örnek olan **Tuna Nehri** Stratejilerinin üç temel ayağı;

- Bağlantı ve iletişim sistemleri
- Çevre koruma ve doğal risklere karşı önlem almak
- Sosyo-ekonomik kalkınma potansiyelini güçlendirmek

Thames Gateway Projesinin Stratejileri;

- Yapılaşmanın ve ulaşımın çevre üzerindeki etkisinin azaltılması
- Gelecek gelişmenin yönetimi
- Gerekli su tedariğinin sağlanması
- Doğal yaşam ortamının geliştirilmesi

4 İşbirliği - Örgütlenme

Dünyadaki havza yönetimi örneklerinde birden çok kurum ve kuruluş ile yere yönetimin ortak bir vizyon çerçevesinde birlikte hareket ettikleri görülmektedir. Tuna Havzası'nda birden çok ülke, New York, ABD'de birden çok yerel yönetimin havza yönetiminde işbirliği yaptıkları anlaşılmıştır.

İncelenen örneklerde 4 ana **Havza Yönetim Örgütlenme** tipi öne çıkmaktadır;

- Havza Komisyonu Veya Otoriteleri
- Havza Direktörlüğü / Ajansı
- Havza Birlikleri Veya Konseyleri
- Dernekler / Şirketler

Örneğin Almanya'da yer aslan Ruhr Havzası'nda üç türde işbirliği ve örgütlenme uygulaması hayata geçmiştir. Bunlar;

1.Ruhr Bölgesel Geliştirme Ajansı

2.Belediyeler Düzeyinde İşbirliği

3. Ruhr Birlikleri (Associations)

Toplam 807.827 kilometre kare alana yayılan ve 80 milyondan fazla bir nüfusu etkileyen Tuna Havzası'nda 18 ayrı ülke işbirliği yapmaktadır. Bunların bir kısmı AB üyesi, bir kısmı AB aday ülkesi bir kısmı da AB üyesi olmayan ülkelerdir. ABD'nin New York Eyaleti'nde yer alan Oneida Gölü ve Havzası Yönetimi için 6 ilçe ve 69 yerleşim merkezi yönetimleri arası işbirliği yapılmıştır.

5 Finansman

Havza Yönetimi örneklerinin finansman yapılarına bakıldığında, ağırlıklı olarak merkezi yönetim yatırımları öne çıkmaktadır. Su kullanımı, kirlilik önlenmesi ve altyapı konularında öne çıkan kamu ve merkezi yönetim, koruma-kullanma boyutunda özel sektör ve sivil toplum ile çeşitli düzeylerde ortaklıklar geliştirebilmektedir.

İncelenen örneklerdeki havza yönetimi finansman modelleri ana hatlarıyla şunlardır;

- Merkezi Yönetim Fonları
- Yerel Kamu Fonları
- Ortaklık Kaynakları
- Uzmanlar, Sivil Toplum Kuruluşları

6 Suyun Korunması ve Kullanımı

Tüm Havza Yönetimi modellerinde suyun korunması birincil öncelikli konudur. Atık yönetimi kontrolünden, altyapı ve kanalizasyon yatırımlarına, otoyol ve ulaşım kaynaklı kirlilik bertarafından su kalitesi ölçümlerine kadar detaylanabilen bu yaklaşımların yanında, kullanarak koruma kavramı da öne çıkmaktadır.

Toplumsal bilinç düzeyine bağlı olarak başarılı örnekleri bulunan kullanarak koruma uygulamalarında İsviçre öne çıkmaktadır. Üç kanton ve 25 adet yerel yönetimin kıyısı bulunduğu bir içme suyu havzası olan **Zürih Gölü'nün** korunması ve kullanımı ile ilgili unsurlar şunlardır;

- Zürih Gölü Su Ulaşımı
- Kentsel Yerleşmeler
- Yüzme Ve Su Sporları
- Çeşitli Turizm Aktiviteleri
- Bütünleşik Turizm Planı
- İçme Suyu Havzası
- İçme Suyu Niteliği Ve Doğallığının Ulusal Ve Uluslararası Programlarla Korunması

ABD'de Michigan'da bulunan ve bir içme suyu havzası olan **Great Lakes** gölünde ulusal kayak şampiyonaları düzenlenmektedir.

BÖLÜM 2

SAPANCA GÖLÜ ve HAVZASI'NA BİÇİLEN ROLLER

A- Rakamlarla Sapanca
B- Havzanın Değerleri
C- Havzaya Biçilen Roller
D- Temel Sorun ve Fırsatlar

A- RAKAMLARLA SAPANCA

Sapanca Gölü ve Havzası

Sapanca Gölü ve Havzası, Sakarya Büyükşehir Belediyesi ve Kocaeli Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde yer almaktadır.

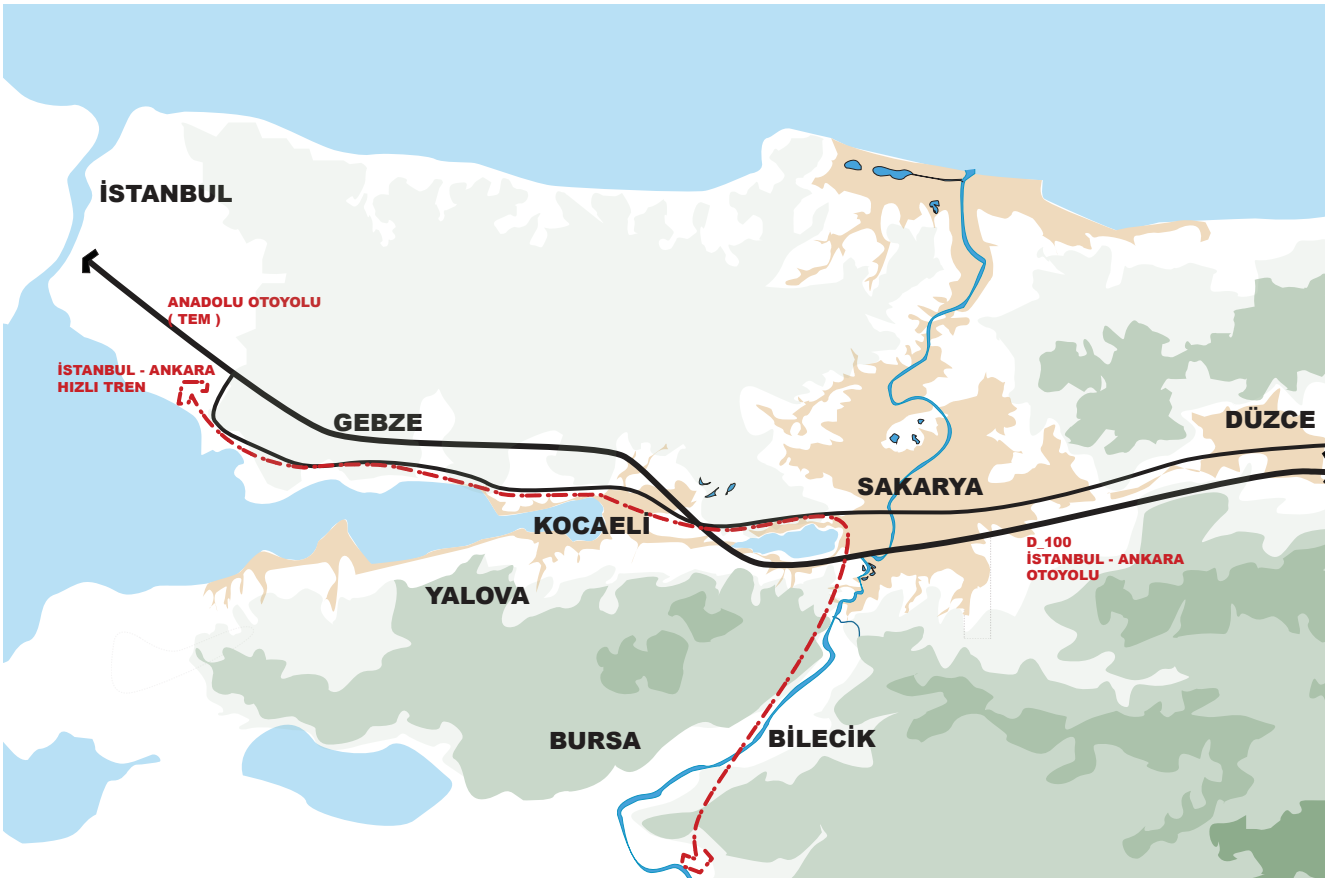

Sapanca

Nüfus

İlçe toplam 36.916 nüfusa sahiptir. Nüfusun 31.535'i ilçe merkezinde, 5.381'i köylerde yaşamaktadır.

Doğal Değerler

Sapanca Gölü (39 km. Kıyı uzunluğudani 16 km.s,i Sapanca ilçesindedir) ve havzası, Çark ve Derbent gibi büyük derelerle birlikte Keçi, Kurtköy, Mahmudiye, Yanık, Karaçay, Balıkhane, Çiftepınar, Tuzla, Kanlıtarla, Eşme, Kuru, Maden, Çatalölü, Altınkuruş, Harmanlar, Aygır, Cehennem, Arifiye dereleri de gölü beslemektedir.

Ayrıca Sapanca ilçesindeki doğal sit alanları; Sapanca-Vakıf Otel Yolu Doğal Sit Alanı ,Sapanca-Kırkpınar Civarı Doğal Sit Alanı, Sapanca-Kurtköy Belediyesi Mesiresi Doğal Sit Alanı , Sapanca-Akçay-Fevziye Köyü Arası Doğal Sit Alanıdır.

Ulaşım Projeleri

İlçede mevcut İstanbul-Ankara demiryolu hattı bulunmatadır. Bölgenin ülke içindeki potansiyelini arttıracak Batı Karadeniz destinasyonu ve İpek Yolu destinasyonu projeleri, Sapanca'nın Ankara, İstanbul, Eskişehir ile bağlantılarını kuracak hızlı tren projesi ve Sapanca - Arifiye arasında planlanan hızlı tren durağı, Sapanca - Kırantepe arası teleferik projesi bölgenin erişilebilirliğini arttıracaktır.

Ekonomi

Tarımda sertifikalı üretim ve organik tarım ürünleri yetiştiriciliği ile bölgedeki en önemli ekonomik katma değer, tarımsal üretim ile sağlanmaktadır. Süs bitkisi yetiştiriciliğinde ülkede ilk sıradadır ve süs bitkisi fuar alanları, süs bitkisi kooperatifi bulunmaktadır. Sapanca Gölünde balıkçılık yapılmaktadır.

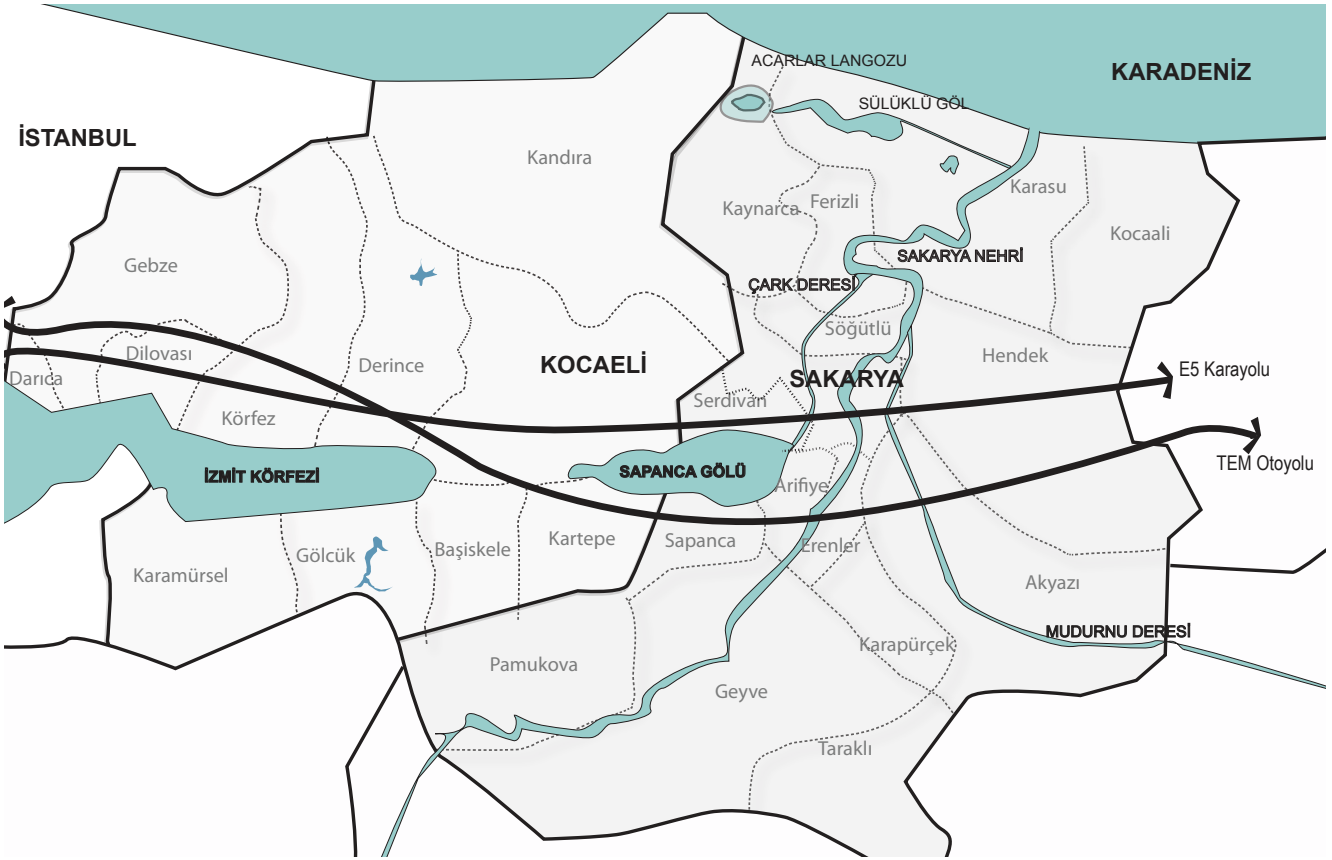

Arifiye

Nüfus

2010 Nüfus sayımına göre İlçe toplam nüfusu 37.652'dir.

Ulaşım

Arifiye, TEM'e bağlantı aksları bakımından avantajlı bir ilçedir.
Doğal Değerler: Sapanca Gölü'nün bir kolu olan Çark Deresi, Elmalı Deresi, Kocadere ve Söğütderesi ile bağlantılıdır. Şeytan Deresi ile arasında 700 mt. su kaynağı koruma bandı bulunmaktadır. Sakarya Nehri üzerindeki Kumbaşı Göletleri diğer doğal değerler arasındadır.

Ekonomi

Sanayi, rekreasyon ve turizm öne çıkan yatırım sektörleri arasındadır.

Sanayi Bölgesi

Organize Sanayi Bölgesi içinde 63 fabrika bulunmaktadır. TOYOTA, TIRSAN, Tank Palet, OTOKAR önemli tesisler arasındadır. Sanayi sektöründe istihdam edilen nüfusa bakıldığında, Arifiye İzmit'in Gebze'sine benzetilebilir.

Serdivan

Nüfus

2010 sayımlarına göre nüfusu 82.000'dir.

Projeler

"Sapanca Gölü Kuzey Kıyısı Projesi" alan için önem taşımaktadır.

Doğal Değerler

Gölün varlığı, manzara noktaları doğal değerleri arasındadır.

Ekonomi

Sapanca Gölü, Kırtepe ve Esentepe Mahalleleri önemli turizm odaklarıdır. Serdivan'da turizm ve hizmet sektörleri, eğitim, hizmet, otelcilik, pansiyonculuk gelişmektedir. Doğal eşiklerin varlığı nedeniyle sanayiye bağlı kalkınma gelişememiştir. Yapım aşamasında olan kolektör ile bölgenin gelişme potansiyeli artacaktır.

Kartepe

İzmit Samanlı Dağları ve Kocaeli Platosu yükseklikleri arasındaki Kartepe İlçesi, Sapanca Gölü'nün Kocaeli içinde kalan sınırını oluşturmaktadır.

Nüfus

İlçenin 2010 yılı nüfusu 93.601 kişidir.

Turizm Potansiyeli

Yaz aylarında kongre ve seminer merkezi konumunda oluşu, ayrıca golf, kampçılık, binicilik, bisiklet, su kayağı ve trekking gibi sporların yapılabilir olması daha da cazip hale gelmektedir.
Kış aylarında ise Kartepe Dağı ve Kartepe Kayak Merkezi ilçenin en önemli potansiyellerindendir.

Marmara Bölgesi'nin Uludağ'dan sonra en çok ziyaretçi çeken kış turizm merkezi olan Kartepe ilçesi, kış turizminin yanı sıra çevresindeki yaylaları, kanyonları ve Maşukiye'deki şifalı suyu ile doğa, kış, kırsal turizm alternatiflerine sahiptir.

Kartepe Turizm Merkezi

Kentin güneydoğusunda 1606 m. yükseklikte, kış ve doğa turizmine yönelik büyük potansiyeli bulunan Kartepe, bu potansiyelin değerlendirilmesi amacı ile Bakanlar Kurulu tarafından Turizm Merkezi İlan edilmiştir.

Kartepe ve Kandıra ilçeleri de yeni OSB'lerin gelişim bölgeleri arasında yer almaktadır.

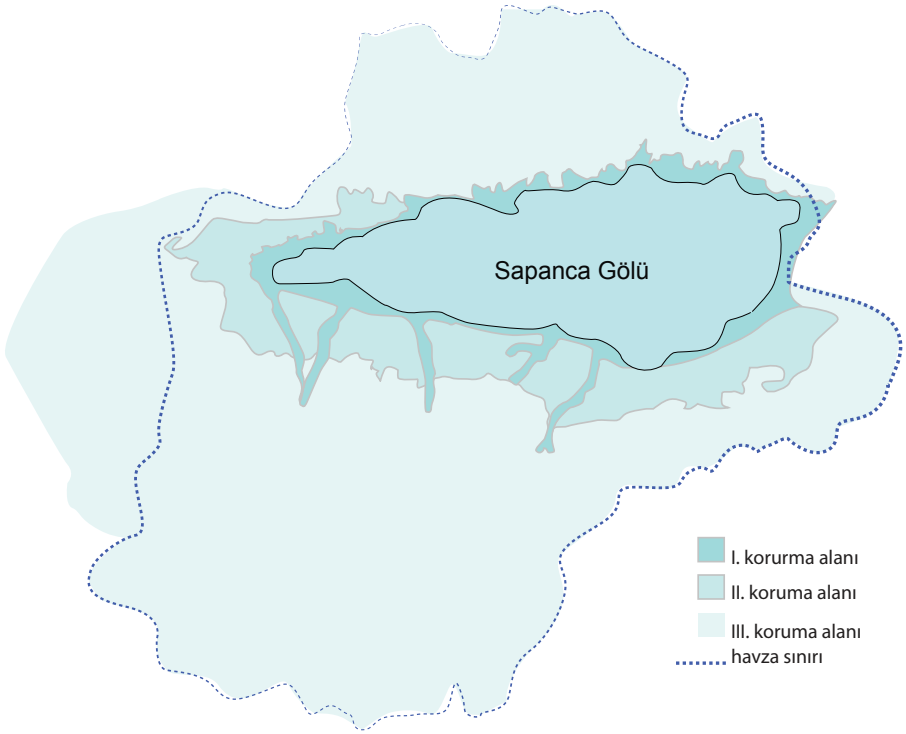

Plan Yetkisi

Sapanca Gölü'ne kıyısı olan belediyeler, Sakarya ili içinde Serdivan, Sapanca ve Arifiye Belediyeleri, Kocaeli ilinde Kartepe Belediyesidir. Sapanca havzası, 2003 yılında içme suyu havzası ilan edilmiştir. Sapanca Gölü ve Havzası 1/25.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı, Çevre ve Orman Bakanlığı'nca hazırlanmış ve 2005 yılında yetkiler Sakarya Büyükşehir Belediyesi ve Kocaeli Büyükşehir Belediye'lerine devredilmiştir. Planda, havzanın korunmasına ilişkin hükümler bulunmaktadır.

Havzaya İlişkin Projeler

2010 yılında Çevre ve Orman Bakanlığı, Sakarya ve Kocaeli Büyükşehir Belediyesi işbirliği ile TÜBİTAK tarafından gölün korunmasıyla çalışmalar yürütülüp, Havza Koruma Eylem Planları'nın oluşturulması için adım atılmıştır.

Ayrıca, karayollarından kaynaklanan atık suların giderimi için pilot olarak yapılan 'Yapay Sulak Alan Projesi' bulunmaktadır.

B. HAVZANIN DEĞERLERİ

Doğal Değerler

1. Sapanca Gölü ve gölü besleyen dereler
2. Sapanca Gölünün güney kesimindeki orman alanları
3. Mesire alanları; İl Ormanı, Poyrazlar Gölü ve Kuzuluk
4. Poyrazlar Gölü, 1. Derece doğal sit alanı
5. Fauna ve flora çeşitliliği
6. 39 km kıyı şeridi
7. Sapanca Gölü, kentin tek içme suyu kaynağı

Kültürel Değerler

1. Yöresel yemekler
2. Geleneksel el sanatları; kaşıkçılık, tarakçılık, semercilik, sepetçilik, yorgancılık, dokumacılık
3. Taraklı'da Osmanlı Hamamı, Osmanlı evleri, su sarnıcı
4. Adapazarı'nda Orhan Camii
5. Pamukova'da Paşalar Kalesi, Lahit mezarı
6. Gevye'de Ali Fuat Paşa Köprüsü, Beyazıt Köprüsü
7. Kaynarca'da Şeyh Müslihittin Camii
8. Ferizli'de Seyifler Kalesi
9. Söğütlü'de Harmantepe Kalesi
10. Sapanca'da Vecihi Kapısı, Rüstempaşa Camii, Rahime Sultan Camii, Hasan Fehmi Camii

Ekonomik Değerler

1. Spor turizmi;
   1.1.Sapanca Havzası; motocross, yüzme, su kaynağı, rüzgar sörfü, yelken, kürek
   1.2. Sapanca Gölü; yelkencilik, durgun su kanosu
   1.3. Mudurnu Çayı; akar su kanosu
   1.4. Melen Çayı; rafting
   1.5. Serdivan Tepeleri; off-road
   1.6. Gölbaşı; rallikros
   1.7. Kırkpınar; sivil havacılık
   1.8. Sapanca Gölü, Kırkpınar Sahil bandı, Soğuksu Mahallesi, Batak mevkii; mikrolight
   1.9. Karagöl Yaylası; yamaç paraşütü
   1.10. Kırca Yaylası; binicilik
   1.11. Kartepe; kayak
   1.12. Çark Deresi, İstanbul Dere, Yanık Dere'de yürüyüş parkuru

2. Termal turizm
   2.1. Kuzuluk Kaplıcaları,
   2.2. Kil Hamamı Kaplıcaları,
   2.3. Çökek Kaplıcası,
   2.4. Ilıca Köyü Gazlı Suyu,
   2.5. Acısı İçmesi

3. Yayla turizmi;
   3.1.Soğucak,
   3.2.Çiğdem,
   3.3.Katırözü,
   3.4.Soğucak,
   3.5.Sultanpınar,
   3.6.Acele
   3.7.Karagöl.

4. Av turizmi; Acarlar Gölü

5. Ulaşım bağlantıları;
   5.1.Göynük, Tuzlalı ve Mudurnu ile ulaşım bağlantıları
   5.2.İstanbul'a yakınlık

6. Güçlü ağlar;
   6.1.Turizm Meslek Yüksek Okulu
   6.2.Kültür ve Turizm Konseyi

C. HAVZAYA BİÇİLEN ROLLER

Sapanca Gölü ve Havzasının Geleceği;

- TR 42 Doğu Marmara Bölge Planı 2010-2013
- Sakarya 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı
- Kocaeli 1/25000 Ölçekli Nazım İmar Planı

çalışmalarında ele alınmıştır.

TR 42 Doğu Marmara Bölge Planı 2010-2013

Doğu Marmara Kalkınma Ajansı (MARKA) tarafından hazırlanan TR42 Düzey 2 Bölgesi Bölge Planı, Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova illerinden oluşan bölgenin sosyo-ekonomik gelişim kurgusunu ele almaktadır.

Planın ana gelişim senaryosu, İstanbul bölgesi sanayisinin doğuya doğru yönelme eğiliminin oluşturduğu potansiyel ve tehditler üzerine kuruludur. Bu potansiyelin bölge şehirlerinin özelliklerine göre uygun şekilde yöneltilmesi ve sanayi yatırımları ile altyapı ve işgücünün niteliklerinin arttırılması hedeflenmektedir.

Planın vizyonu, bölge şehirlerinin özelliklerine uygun şekilde planlanarak MARKA şehirler haline getirilmesidir. Bu bağlamda Sapanca Gölü ve Havzası'nın çevresel sosyal ve ekonomik koşullarının; mevcut verimli arazileri, özgün doğal değerleri ve turizmi ile markalaşması hedeflenmektedir.

Sakarya 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı

Çevre Düzeni Planı; çevreyi sürdürürülebilir kılma ve sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak üzere arazi kullanım kararlarını belirlemek, kentsel ve kırsal gelişmeleri değerlendirmek ve yönlendirmek ve alanın doğal değerlerinin koruma kullanma dengesini oluşturmak amacı ile hazırlanmıştır.

Plan Sapanca Gölü ve Havzası'nın sadece Sakarya iline değil, tüm Doğu Marmara alt-bölgesine hizmet sunan bir dinlence merkezi olacağını öngörmektedir. Sapanca'ya, bu nitelik ve işlevin dışında herhangi bir ek görev verme fikrinin, içme suyu kaynağı olan Sapanca Gölü'ne artı basınç yaratacağından akılcı olmayacağı belirtilmiştir. Bu doğrultuda önerilen havzanın doğal değerlerine sahip çıkıp, verimli toprak yapısı ve ikliminden faydalanarak havzanın süs fidanı ve bitki yetiştiriciliği ile değerlendirilmesi ile çeşitli turizm faaliyetleri ve plan kararları ile mevcut tehditleri kontrol altına almak yönündedir.

Ancak havzanın belirli bir bölümü Sakarya ili sınırları ve dolayısı ile plan onama sınırı dışında kalmaktadır. Bu durumun plan ve yönetim bütünlüğünün sağlanması talebinin altı çizilerek ileriki çalışmalara yön verilmiştir.

Kocaeli 1/25000 Ölçekli Nazım İmar Planı

Havzanın batısını içine alan Kocaeli il sınırı ve plan onama sınırı itibariyle Sapanca Havzası, koruma kuşaklarının içinde kalan tüm kentsel ve kırsal yerleşmelerin altyapıları öncelikle ele alınıp iyileştirilmesini öngörmektedir. Dolayısı ile havza içindeki katı sıvı atıkların depolama ve arıtma yapı ve işlemleri havza dışına taşınarak ve mevcut yapılar rehabilite edilerek geri dönüşümlü kullanma sistemine yönlendirileceklerdir.

D. TEMEL SORUN ve FIRSATLAR

10 TEMEL SORUN

1. Havza Yönetim Planı
2. Bütünleşme
3. Yetki Karmaşası
4. Kirlilik
5. Turizm Kapasitesi
6. Su Bütçesi
7. Tanıtım
8. Gölün Kapasite Kullanımı
9. Yapılaşma Baskısı
10. İşsizlik

10 TEMEL FIRSAT

1. Birlik Olma Talebi
2. Havzanın Zenginliği ve Çeşitliliği
3. Turizm Yatırımları Talebi
4. Turizm Çeşitliliği
5. Ulaşabilirlik Kapasitesi (Hızlı Tren)
6. Organik Tarım ve Süs Bitkiciliği Potansiyeli
7. Tarihi ve Kültürel Miras
8. Rekreasyon ve Spor Alternatifleri
9. Kalkınma Potansiyeli
10. Doğu Marmara Kalkına Ajansı MARKA' nın Varlığı ve Beklentiler

10 Temel Sorun

- [x] *Havza Yönetim Planı Olmaması*
- [x] *Kirlilik*
- [ ] *Mekan ve Yapı Kalitesi Düşüklüğü*
- [ ] *Sapanca Gölünün Kuruması Riski*
- [x] *Kurumsal Çatışma*
- [ ] *Turist Çekme Kapasitesi Düşüklüğü*
- [x] *Yapılaşma Baskısı*
- [ ] *Sektörel Çeşitlilik Olmaması*
- [x] *Yetki Karmaşası*
- [x] *Su Bütçesinin Organize Edilememesi*
- [x] *Altyapı ve Kanalizasyon Yetersizliği*
- [x] *Turizm Master Planı Eksikliği*
- [ ] *İşsizlik*
- [ ] *Tanıtım Yetersizliği*
- [ ] *Sosyal Donatı Eksikliği*
- [ ] *Turizme İlişkin Eğitim Düzeyi*
- [ ] *İnsan Kaynağının Yetersizliği*
- [x] *Gölün Su Kapasitesinin Dengesiz Kullanımı*
- [x] *İmar Kısıtları*
- [ ] *Çevre Bilinci Eksikliği*

Diğer;

Sapanca Gölü ve Havzası'nın en önemli 10 sorununu işaretleyiniz

10 Temel Fırsat

- [x] *Turizm Çeşitliliği Potansiyeli*
- [ ] *Çevre ve Kültür Değerleri*
- [x] *Tarihi ve Kültürel Mirasın Varlığı*
- [x] *Bölgedeki Büyük Projeler*
- [ ] *Doğal Zenginlik*
- [ ] *Ulaşabilirlik Kapasitesi (Hızlı Tren)*
- [x] *Rekreasyon ve Spor Alternatifleri*
- [x] *Bölgesel Kalkınma Programları*
- [x] *Birlik Olma Talebi*
- [x] *Organik Tarım ve Süs Bitkiciliği*
- [ ] *Kalkınma Potansiyeli*
- [ ] *AB Projelerinin Varlığı*
- [x] *Havzanın Zenginliği ve Çeşitliliği*
- [x] *Ulaşım Projeleri*
- [x] *Doğu Marmara Kalkınma Ajansı*
- [ ] *Cazibe Merkezi Projeleri*
- [ ] *Turizm Yatırımları Talebi*
- [ ] *Eğitim ve Bilinçlendirme*
- [ ] *Proje Geliştirme Kapasitesi*
- [ ] *Üniversite - Meslek Yüksek Okulu*

Diğer;

Sapanca Gölü ve Havzası'nın en önemli 10 fırsatını işaretleyiniz

Kaynak: *Kentsel Strateji*

KentselStrateji

BÖLÜM 3

YOL HARİTASINA DOĞRU;

A- Kentsel Strateji Çalıştayı
B- Başkanlar Buluşması
C- Taslak Yol Haritası Paylaşım Toplantısı
D- BEK Analizi
Beklenti Analizi
E Analizi
K Analizi

A- KENTSEL STRATEJİ ÇALIŞTAYI

YÖNETİCİLERDEN MESAJLAR

Sapanca Gölü ve Havzası, doğal güzellikleri, kültürel varlıkları ile dünyanın, Türkiye'nin, 2 il, 4 ilçenin ortak kıymetidir.

Sapanca Gölü ve Havzası'nın korunmasına yönelik stratejilerin belirlenmesi için yeniden teşhis, tespit ve yol haritası çalışmaları, bir kaç ay süren katılımcı çalıştaylar ile düzenlenmektedir.

Sapanca Gölü ve Havzası bir turizm destinasyonu, değeri olarak görülmeli ve marka olarak dünyaya tanıtılmalıdır. Bütünleşik Turizm Stratejisi belirlenirken tüm tarafların bir turizm yöntemi belirlemesi gerekmektedir.

Havzanın doğal, ekonomik değerleri, içme suyu ve ulaşım havzası niteliğini, şeffaf olarak, kamu-özel ve sivil ortaklık ve işbirliği içinde, sonuç odaklı olarak koordine edilmesi ve yönetilmesi zorunludur. Değerlerin korunması için, tüm kurumlar özeleştiri yapmalı, daha fazla çaba ve fedakarlık göstermeli, eşgüdüm içinde çalışılmalıdır.

Birçok kurumun dikkatinin yoğunlaştığı, doğal, kültürel, ekonomik değerlerin bulunduğu havzada 'her şey var, herkes var'. Bu çeşitliliğin birliktelik içinde yönetimi için daha fazla koordinasyon sağlanmalı, sonuç odaklı olunmalıdır.

Gölümüzle anılan Sapanca ismi çok önemli fakat Sapanca, Havza olarak daha önemlidir.

Sakarya Valisi Sn. Mustafa Büyük

Sapanca Gölü ve Havzası, Tarihi İpek Yolu üzerindeki doğal yapısı, jeopolitik konumu, ikliminin güzelliği, coğrafyası ile Frigler, Nikomedia ve Btinya krallıkları, Doğu Roma, Selçuklular ve Osmanlı kültürlerine ev sahipliği yapan, 3200 yıllık geçmişe sahip bir havzadır.

Bugün İstanbul ve Ankara metropollerinin etki alanındaki Sapanca Gölü ve Havzası, bölgeden geçen uluslararası karayolları, İstanbul'u Anadolu'ya bağlayan demir yolu gibi yatırımlarla yükselen bir değerdir. Havza, Türkiye ekonomisinin sanayi ve turizm sektörlerinde iki önemli ili Kocaeli ve Sakarya'nın ortak değeridir.

Bu nedenle, bu sektörlerde ortak yatırım ve planlama yapılmalı, bölgedeki doğal ve kültürel değerlerin birliktelik içinde yönetimi sağlanmalıdır. Bu amaçla hazırlanan Yol Haritası, pek çok çözüm sağlayacaktır.

Kocaeli Vali Vekili, Sn. Mustafa Güni

Bölgenin incisi, hepimizin gözbebeği Sapanca Gölü de İzmit Körfezi de ‘su’dur. Sapanca Gölünü ayıran özelliği ise deniz değil, içme ve kullanma suyu kaynağı olmasıdır. Sapanca Gölünün kaliteli, sağlıklı içme suyu kaynağı özelliğinin kaybedilmemesi için çevre, turizm, tarım, ekonomik kalkınma adına neler yapılıp yapılamayacağı bu tür ortamlarda tartışılmalıdır.

Kocaeli Büyükşehir Belediyesi ile Su Ve Kanalizasyon İdaresi, Çevre Bakanlığının öncülüğünde Sapanca Gölü Koruma Havzası Ve Yönetimi oluşturulmaya başlanmıştır.

Havza Yönetim Birliğinin kurulması için gerekli yönetmelikler çıkarılmalı, teknik çalışmalar yapılarak akıl ve bilimin ışığıyla kıymetli varlığımız korunmalı, tüm kurumlar görüşlerini hedeflerini net olarak koymalıdır.

Çalıştay sonuçları, Havza Yönetimi için rehber olacaktır. Almanya’nın Bodensee Gölü’nde 3 ayrı devletin kurduğu havza yönetimi modeli, iki ilin ortak değeri olan Sapanca Gölü için örnek olmalıdır.

Sakarya ve Kocaeli’nin içme suyu kaynağı olan Sapanca Gölünün koruma stratejileri, karar alıcılar tarafından belirlenmeli, kamu kurumları, özel sektör yatırımcıları ve halk, koruma adına sorumluluklarını gerçekleştirmelidirler.

Havza Yönetimi Planı, Gölün anayasasıdır. Kocaeli ve Sakarya illerinin üst düzey yöneticileri olarak bir araya gelerek, sık sık bu tür katılım toplantıları yapmalı, sonuçlarına göre eylem planı oluşturulmalıdır. Yönetimler olarak ne yapmamız gerektiğini bilmemiz gerekiyor. Bu konu asla ertelenmemelidir.

Kocaeli Büyükşehir Belediye Başkanı, Sn. İbrahim Karaosmanoğlu

Sapanca Gölü, havza içindeki en önemli turizm değeridir. Değerlerimizi en iyi şekilde korumak, kullanmak ve hizmete sunmak gereklidir. Sapanca Gölüne ilişkin en önemli başlık, içme suyunun korunması olmalıdır. İçme suyunun kullanımı, kalitesi ve kapasitesi araştırılmalı, havzadaki yerleşimlerin gelişimi üst ölçekli planlarla planlanmalı, gerekli tedbirler yöneticiler ve halk ile beraber alınmalıdır.

Turizm sektöründe, Dünyadaki koruyarak kullanma trendleri yakalanmalı, teşvik programları geliştirilmeli, Sapanca'nın turizme kazandırılması için herkes elini taşın altına koymalıdır.

Sakarya Büyükşehir Belediyesi Başkanı, Sn. Zeki Toçoğlu

Sapanca Gölü ve Havzası'nın turizm değeri tartışılamaz fakat içme suyu kaynağı özelliği ön plana alınmalıdır. Gölde turizm sektörünün gelişimi tartışılırken, halen 500.000 kişinin içme suyu kaynağı olduğu unutulmamalıdır. Turizm gelişimi ve koruma çelişkisine yönelik kullanma stratejilerin belirlenmesi için ilgili tüm kurum ve kuruluşların temsilcilerinin geldiği bu çalıştaylar, önemli buluşma ve katılım fırsatları yaratmaktadır.

Sakarya İl Genel Merkezi Başkanı, Sn. Oktay Yıldırım

B- BAŞKANLAR BULUŞMASI

YÖNETİCİLERDEN MESAJLAR

Çalıştay sonuçlarını değerlendirmek ve yol haritasına yön vermek amacıyla, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Başkan Vekili Zekeriya Özak, Sakarya Büyükşehir Belediyesi Başkan Vekili Osman Aydın, Sapanca Belediye Başkanı İbrahim Uslu, Serdivan Belediye Başkanı Yusuf Alemdar, Kartepe Belediye Başkanı Şükrü Karabalık, SASKİ Genel Müdürü Rüstem Keleş, İSU Genel Müdürü İlhan Bayram, Arifiye Belediye Başkanı İsmail Karakullukçu, Doğu Marmara Kalkınma Ajansı Genel Sekreteri Erkan Ayan, MARKA Planlama Programlama ve Koordinasyon Birim Başkanı Ayhan Turhan, Sakarya Yatırım Destek Ofisi Koordinatörü Abdülkadir Uslu, MARKA Basın Yayın Halkla İlişkiler Sorumlusu Tanju Soytekin ve Kentsel Strateji Uzmanları A. Faruk Göksu ile Sıla Akalp'in katılımıyla 12 Eylül 2011'de "Başkanlar Buluşması" düzenlenmiştir.

Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Başkan Vekili

Zekeriya Özak

2 ayrı sınırda, 2 Büyükşehir, 4 İlçe Belediyesinin muhatap olduğu havzada, su kirliliğinin yönetilmesi için tek irade gereklidir. Havzanın korunması, 'havza yasası' çıkarılması ile sağlanmalı, yetki karmaşası çözülmelidir. Bugün Havzaya ilişkin tüm sorunlar Havza Yasasının eksikliğinden kaynaklanmaktadır.

Gölün sahibi yok. Bir an önce Gölün Sahibinin tanımlanması için yeni yasa çıkarılmalıdır. Kaynağımızın ortak, yetkilerimizin farklı olduğu mevcut düzenleme yetersizdir.

'Havzaya özgü yasa' ile 'yeni yönetim' anlayışı ile tüm belediyelerin bir arada çalıştığı yeni Havza Yönetimi bir an önce kurulmalıdır.

Sakarya Büyükşehir Belediyesi Başkan Vekili

Osman Aydın

40 yıldır Sapanca'yı tanıyan bir kişi olarak, Havzanın çevresel kirliliğinin en önemli sorun olduğunu düşünüyorum. Bu kirliliğin önlenmesi için Havza içinde yetkili olan tüm kurumlar bir araya gelerek Havza Yönetiminde söz sahibi olmalıdırlar. Havzanın ekolojik dengesinin bozulmaması için öncelikli atılması gereken adım budur.

Sapanca Belediye Başkanı

İbrahim Uslu

Havza Yönetiminin kurulması için öncelikle kamu kurumları arasında ‘Güç Birliği’ ve irade gereklidir. 2 Büyükşehir, 4 İlçe Belediyesi bir araya gelerek ortak iradeyi tek yumruk haline getirmelidir. Ortak irade ile koruma ve kullanma dengesi içinde Havza Yönetim Planı hazırlanmalı, Plan, Havzanın anayasası olmalıdır. Anayasada kuralların belirlenmesi ve denetlenmesi gerekiyor. Bu amaçla, Büyükşehir Belediyelerinin öncülüğünde AB desteklerinden de faydalanarak Yönetim Birliği kurulmalıdır.

Havza Yönetim Planında öncelikli sektör sanayi değil, turizmdir. Ekolojik tarım, eğitim, hijyen, dağ ve suyun kullanımı konuları da tartışılmalı, Göle yaya erişiminin sağlanması, yaya kullanım alternatiflerinin artırılması gibi Göle değer katacak konular tartışılmalıdır. Türkiye nüfusunun 1/5’i 1 saat uzaklıkta yaşıyor. Bu potansiyel değerlendirilmelidir.

Hepimiz aynı gemideyiz. Gölü kullanmazsak bataklık olur. Korumak için kullanmak şart. Göle dokunan onu korumak isteyecektir.

Serdivan Belediye Başkanı

Yusuf Alemdar

Gölün kurtulması için Büyükşehir Belediyeleri öncülüğünde bütüncül planlama yapılmalıdır. Serdivan İlçesi kıyı şeridinde yapılan projelendirme çalışmaları tüm Sapanca tarafından benimsenmeli, projeler üniversitelerin, halkın ve kamunun görüş ve katkılarıyla geliştirilmelidir.

Çeşitli kentlerde göllerin işletmesi ve kullanılması örneklerini görüyoruz. Kimse istediği gibi hareket etmemeli. 42 km.’lik göl kenarının korunması için ‘Su Birliği’ kurulmalı, yetkinin yeniden dağılımı yapılmalıdır.

İçme suyunun korunması için kıyı kenar çizgisi içinde mutlak koruma sağlanmalı, 50 mt.’lik bant kamuya kazandırılmalıdır. 13 ilçenin beslendiği göl havzasında, göl kıyısını kullanan 4 ilçe arasında ‘Ortak Tasarım’ kriterleri geliştirilmelidir.

Ortak tasarım ve ortak koruma için, Kalkınma Ajansı ilçelere destek olmalıdır. Parçaları bir araya getirerek ‘model’ geliştirmek, planlamaya sadık kalarak vizyon projeleri üretmek gereklidir. Ortak tasarım ile işlevler bütüncüllük içinde sağlandığında, farklılıkları bir araya getirerek bütünlüğü sağlamalıyız.

Arifiye Belediye Başkanı

İsmail Karakullukçu

Gölden faydalanamayan tek ilçe olarak, gölden koruma ve kullanma dengesi içinde faydalanılması gerektiğini düşünüyoruz. Bu konularda diğer yönetimlerle ortak çalışmalar geliştirmeye ve üzerimize düşen görevi yapmaya hazırız. Kurumların insiyatif almaları ve aktif olmaları gerekiyor.

Gölün sahipsiz ve plansız olduğuna katılmıyorum. Gölün çeşitli planları var fakat planların yaptırımları yok ve planlara uyulmuyor. Yönetmeliklere uyulduğu durumda Havzanın korunmasına yönelik sorun kalmayacaktır. Farklı bir yönetim anlayışı ile Gölü nasıl daha iyi kullanabileceğimizi tartışmalıyız.

Kartepe Belediye Başkanı

Şükrü Karabalık

Gölün doğallığı ve ekolojik dengesinin korunması kuşkusuz öncelikli amacımızdır. Fakat ‘Koruma Planı’nın yanı sıra ‘Kalkınma Planı’ hazırlanmalı, organik tarım, turizm sektörleri geliştirilmelidir.

Sapanca Gölü ve Havzası, Kartepe zirvesini de içine almaktadır. Havza içindeki tüm değerleri dikkate alan, yekpare Turizm Kalkınma Planı, tüm bölgenin korunarak gelişmesini sağlayacaktır. Ekonomik kalkınmanın yanında, toplumun sosyal gelişimi ve bilinçlenmesi de gereklidir. Halk, Gölü ve Havzayı korumaya başlamıştır.

Proje geliştirirken ise belirsizlikler, takip zorluğu, bürokratik zorluklar olduğu durumlarda kamu kurumlarının hassasiyeti ve iradesi önem taşımaktadır.

SASKİ Genel Müdürü, Rüstem Keleş

Göl için yeni bir vizyon geliştirmek için iki temel konu detaylandırılmalıdır; imar yönetimi ve su bütçesi. İmar yönetimi konusunda Büyükşehir Belediyeleri daha fazla sorumluluk ve insiyatif almalıdırlar. Su ve Kanalizasyon İdareleri ise suyun bütçesi ile ilgili çalışmaları yürütmelidirler.

Doğu Marmara Kalkınma Ajansı Genel Sekreteri, Erkan Ayan

Kalkınma Ajansı olarak, Göl ve Havzanın korunması amacıyla geliştirilen tüm tasarım, plan, revizyon çalışmalarını destekliyoruz.

Sapanca'da kamu iradesi oldukça güçlü. Kamunun halktan beklentisi, Göle ve Havzaya sahip çıkmalarıdır. Sapanca, burada yaşayanlar tarafından yönetilmelidir.

Havzanın geleceği için geliştirilecek projeler devlet tarafında desteklenecektir. Önemli olan, ortak dil yakalayarak ve üstümüze düşen görevi yaparak tasarım projeleri geliştirebilmektir. Bu aşamada, Doğu Marmara Kalkınma Ajansı olarak eğitim, proje, finansman, iletişim konularında destek vermeye açığız.

İSU Genel Müdürü, İlhan Bayram

Bugün İstanbul Metropolü su havzalarını kaybetmiştir. Avrupa'da 3 ülkenin ortak yönetim ile kurduğu Havza Yönetim Modeli, maalesef İstanbul'da 1 il içinde kurulamadı. Kocaeli'nde ise kaybedilen İzmit Körfezinin yeniden kazanılması için 800 milyon lira harcandı. Sapanca Gölünün suyu bir gün bitecek. Bunun yaşanmaması için siyasetçiler dik durmalı, irade sahibi olmalıdırlar.

Sapanca'ya özgü bir yönetim modeli geliştirilebilmesi için, 'istisnai hükümler' geliştirilmelidir. Sapanca Gölü ve Havzası'nda suyun turizm amaçlı kullanılma potansiyeli, fiili bir durumdur. Suyu kullanma, koruma ve faydalanma kapasitemizi artırmamız gerekmektedir. İstisnai hükümlerle uzlaşılmış projelerin önü açılmalıdır. Göl yönetimi için SASKİ ve İSU, Sapanca'ya özgü bir yönetim birimi kurmaktadır. Gölün koruma açısından sahipleri bellidir. Önemli olan, 'gölün kalkınması' için sorumluların bulunmasıdır.

C- TASLAK YOL HARİTASI PAYLAŞIM TOPLANTISI

YÖNETİCİLERDEN MESAJLAR

Kocaeli Valisi Sn. Ercan TOPACA

Toplantının havza ve bölge için hayırlı sonuçlara vesile olmasını istiyorum. Burada 'nasıl bir yöntem ile korumalı' sorusuna yanıt arıyoruz. Koruma deyince birinci olarak, göle atılan evsel ve sanayi atıklar, ikincisi olarak ise imar kirliliği konuları gündemi oluşturuyor.

İmar bakımından bir sorun olduğunu zannetmiyorum. İmar planlarının uygulanması ve denetiminde bir sıkıntı yok, yetkiler etkin kullanılıyor. Yani, imar kirliliği olmayacak, önemli olan su kirliliği. Büyükşehir Belediyelerimizin su kanal idareler var. Yetkiler hepsinde var. Ancak ortak yönetim nasıl sağlanır sorusunun cevabı yasalarımızda çok net değil.

Bu cevaplar içinden birincisi, belediyelerin bir araya gelmesi yoluyla birlik kurmak.

Zorunlu birlik uygulaması var; su, atık su gibi, alanın bütüncül yaklaşımla yönetilmesinin zorunlu olduğu konularda zorunlu birlik kurulur; gölden yararlanma, koruma şartları belirlenir.

İkincisi, yeni yasa çıkartmak. Özel bir yönetim şekli olabilir. Bu uzun vadeli bir süreç olur. Önemli olan havzayı temiz tutma iradesidir. Halkımız bilinçlidir. Şartlar varsa irade varsa, biz Valilik olarak destek veririz. Gölü ve havzayı nasıl aldıysak, gelecek nesillere aynı şekilde teslim ederiz.

Sakarya Valisi Sn. Mustafa BÜYÜK

İlk toplantımız 9 Temmuz 2011 tarihinde yapılmıştır. Bugüne kadar gelinen süreç içinde çok ciddi çalışmalar yapıldı. Bugün, 'Yol Haritasını' tarafların katılımı ile belirlemeye çalışacağız. Uygulamacılar olarak görüş ve önerileri dikkate alacağız.

Koruma konusu göz ardı edilmemesi gereken konu, konunun hassasiyeti çok yüksek. Ekonomik değer ve turizm değeri olarak daha dikkat çekici kararlar almamız gerekiyor. Korumaya katkı sağlayacak şekilde kullanma kararlarının belirlenmesi gerekiyor. Turizm değerleri, doğru kararlar alınırsa daha iyi bir gelecek sağlanır. Sorunlu tesislerle ilgili dönüşümler gerçekleştirilmelidir.

Gurur duyacağımız bir dönem içinde görev yapıyoruz. Çalıştaydan çıkacak neticelerin hayırlı olmasını diliyorum.

Kocaeli Büyükşehir Belediye Başkanı Sn. İbrahim KARAOSMANOĞLU

Sapanca Gölü ve havzası tarifi mümkün olmayan bir nimet. Biz buralıyız,bize sıradan gelebilir; ancak gölün kadar güzel bir tabiat harikası olduğunu görmemek mümkün değil. Gölün en önemli özelliği, temiz su olması ve bu bölge için olmazsa olmaz bir değer.

Sapanca havzasının temiz tutulmasıyla ilgili çalışmalar yapıldı. Örneğin, eşme kanalizasyon ve kollektör sistemlerini düzenledik, su şebekesini yeniledik, şimdi de 'göl havza yönetimi' oluşturuyoruz. Kontrol ve yönetmeliğini ele alıyoruz. Tarım ilaçlaması, kanalizasyon, araçlardan gelen kirliliğe karşı koruma kararlarımızı alacağız, bu kararları uygulayacağız. Uygulamazsak, bu vatana ihanet etmiş oluruz.

Sağlığımızın korunmasını, sağlıklı insanların varolmasını istiyorsak gölü gözbebeğimiz gibi korumalıyız. Belediyeler, ilçe belediyeleri, çevre müdürlükleri muhtarlara kadar bu bilinç geliştirilmelidir.Bilimsel çalışmalar ile gereken ne varsa yapacağız. Toplum artık daha duyarlı.

İradeyi ortaya koymalı tüm kamu yönetimleri, sivil toplum örgütleri ile birlikte göle çok iyi bakmalıyız. Çalışmaların bölgemize ve havzamıza hayırlı olmasını diliyorum.

Sakarya Büyükşehir Belediye Başkanı Sn. Zeki TOÇOĞLU

Sapanca, Sakarya ile eşdeğerdir. Sapanca, Sakarya'nın olmazsa olmazıdır. Bu, komşumuz Kocaeli için de geçerlidir. Mevcut kaynakları geleceğe aktarmalıyız, Sakarya'nın gelecekteki ihtiyacına cevap veren kalıcı eylemler yapıyoruz. Koruma yaparken gelecek ihtiyaçlarını karşılayan projeler üretmeliyiz. Havzanın korunması için alınacak radikal kararların arkasında durmalıyız. Herkesle işbirliği yapmalıyız.

Turizm vizyonu ve stratejilerini geliştirmek için gölün korunması söz konusudur. Sürdürülebilir yönetim, stratejik vizyon geliştirilmelidir. Gölü bilimsel anlayışla korumak ve kollamak gereklidir.

Sapanca Gölü ve havzası için ;

- İmar Planlarının Uygulanabilirliği
- Çevre Kirliliğinin Azaltılması
- Sürdürülebilir Ekolojik Açıdan Su Bütçesi

konularının yönetimi gereklidir.

Sapanca Belediye Başkanı Sn. İbrahim Uslu

- Teknolojinin ilerlemesiyle, sonuca giden bir çalıştay,
- Ekonomik değerler arasında ‘turizm’ olmalı,
- Birlik içinde, korumadaki tekel sağlanmalı,
- Turizm Master Planı hazırlanarak bu çalışmaya destek olunmalı,
- Halkın özel mülkiyet ile ilgili sorunları çözülmeli.

Serdivan Belediye Başkanı Sn. Yusuf Alemdar

Sapanca Gölünün birinci önceliği ‘planlamadır’. Göl, Serdivan’ın tek içme su kaynağı, alternatif su kaynağı yoktur. Havzanın önce koruma, sonra kullanma hedefleri doğrultusunda planlanmasının yapılması gerekir.

Arifiye Belediye Başkanı Sn. İsmail KARAKULLUKÇU

Sapanca Gölü’nün çeşitli planları var fakat plan yaptırımları yok ve planlara uyulmamakta. Yönetmeliklere uyulduğu durumda havzanın korunmasına yönelik sorun kalmayacaktır.

Gölden faydalanamayan tek ilçe olarak, koruma ve kullanma dengesi içinde gölden nasıl daha iyi faydalanılabileceği konusunun tartışılması gerektiğini düşünüyoruz.

Kartepe Belediye Başkanı Sn. Şükrü KARABALIK

Turizm, tarım ve spor açılarından çalışmalar yapılmalı, turizm planları gerçekleştirilirken, sadece Sapanca Gölü’nün kıyısı düşünmemelidir.

–

SAPANCA GÖLÜ ve HAVZASI YOL HARİTASI
"ORTAK GELECEK"

MARKA

MARKA

MARKA

Kapanış Mesajları

Sakarya Büyükşehir Belediye Başkanı Sn. Zeki Toçoğlu

Sapanca Gölü ve Havzası için yapılan Çevre Düzeni Planı geçerliliğini korumaktadır. Planlarla ilgili hiç bir sorun yok; hiç kuşkusuz, yeni gereksinmelere göre revizyonlar gündeme gelebilir.

Suyun kullanımı konusunda mutabakat sağlanmalı, su bütçesi hazırlanmalı.

Kocaeli Büyükşehir Belediye Başkanı Sn. İbrahim Karaosmanoğlu

Neler yapılmalı?

1. İmar planları belli,
2. Su idareleri belli,
3. Belediyeler imar yönünden yetkili
4. Çevre müdürlükleri ile işbirliği ile kullanımın sağlanmalıdır.
5. Ekolojik Tarım desteklenmeli, ilaçlama ve suni gübreleme belirli kurallarla yapılmalıdır.
6. Çiçekçilik, fidancılık desteklenmeli.
7. Spor ve yüzme faaliyetleri nasıl hayata geçirilebilir araştırılmalı. Plaj yapmanın sakıncaları var mı yok mu irdelenmeli
8. Yelken, kürek, su kayağı ve elektirikli diğer su spor araçların sakıncaları araştırılmalı.
9. Havzada 1m² ağaçlandırılmamış alan kalmamalı. Havza yönetim birliği kurulmalı.

Çağrı;

Marka'nın web sitesinde bulunan ve bügünkü çalıştay önerilerinin de aktarılacağı **Taslak Yol Haritası** için **21 Ekim 2011 Cuma saat 17.00**ye kadar görüşler bildirilecektir.

D- BEK ANALİZİ

BEKLENTİ ANALİZİ

Çalıştayın katılımcılarının sektörel bazda;

1. Kendisinin diğer taraflardan,
2. Diğer tarafların kendisinden

beklentilerini ortaya konup değerlendirdikleri analizdir.

BEKLENTİ ANALİZİ

	Kamu Sektörü	***Özel Sektör***	***Sivil Sektör***
Kamu Sektörü		Kamu Sektörünün Özel Sektörden Beklentisi *1. Çevreye duyarlı yatırımlar yapılması* *2. Koruma faaliyetlerine destek olma* *3. Sponsorluk ve proje desteği sağlama* *4.Yatırımla ilgili yasal mevzuatı inceleme*	Kamu Sektörünün Sivil Sektörden Beklentisi *1. Etkili çözüm üretilmesi* *2. Bilinçlendirme çalışmaları yapılması* *3. Çözüm ortağı olma* *4.Koruma ve tanıtım faaliyetlerine ortak olma*
Özel Sektör	Özel Sektörün Kamu Sektöründen Beklentisi *1. Havza yönetiminin sağlanması* *2. Hukuki problemlerin giderilmesi* *3. Su bütçesinin oluşturulması* *4. Eşit su kullanımının sağlanması*		Özel Sektörün Sivil Sektörden Beklentisi *1. Tarafsız olma* *2. Ortak çözümler geliştirme* *3. Deneyim paylaşımı* *4. Eğitim ve bilinçlendirme çalışmaları*
Sivil Sektör	Sivil Sektörün Kamu Sektöründen Beklentisi *1. Havza Yönetim Planı* *2. Yetkinin tek elde toplanması* *3. Şeffaf bilgi akışı* *4. Güçlü denetim*	Sivil Sektörün Özel Sektörden Beklentisi *1. Bilgilendirme* *2. Yerel ekonomiyi canlandırma* *3. Yerel girişimlerin sağlanması* *4. Çevreye duyarlı yatırımların yapılması*	

Diğer Tarafların Kendisinden Beklentisi

Kendisinin Diğer Taraflardan Beklentisi

Kaynak: *Kentsel Strateji*

KentselStrateji

KAMU SEKTÖRÜNÜN BEKLENTİSİ

Kocaeli ve Sakarya Valilikleri ve Büyükşehir Belediyeleri ile ilgili ilçe kaymakamlıkları, Müdürlüklerin temsilcilerinden oluşan kamu temsilcileri kendisinin diğer taraflardan beklentilerini dile getirmişlerdir.

Kamu Sektörünün Özel Sektörden Beklentileri

- Yapılan yatırımlarda çevreye duyarlı olunması, arıtma tesisleri yapılması
- Empati yapmaları
- Haklarını, hukuki sınırları zorlamadan kullanmaları
- Kamunun koruma faaliyetlerine destek olmaları
- Eleştirilerini iletmeleri
- Geleceği iyi planlanmamış, sürdürülememiş bölgelerde özel çıkarların hiç bir şey ifade etmediğinin farkında olmaları
- Bilinçlendirme ve tanıtım faaliyetlerinde sponsorluk yapmaları
- Yapılacak yatırımlarda ayrıcalık için siyasi baskılar yapmamaları
- Detaylı hazırlanmış ciddi projeler üretilmesi
- Yapacakları her türlü işle ilgili öncelikle hukuki ve teknik mevzuatı (kanun, tüzük, yönetmelik) iyi öğrenerek başvurmaları
- Çevre kanunu ve ilgili yönetmelikleri iyi öğrenmeleri
- Arıtma tesislerini eksiksiz kurmaları ve tam kapasiteyle sürekli çalışmalarını sağlamaları
- Geliştirilen projelere destek olunması
- Yargı süreci gibi engelleyici yollara gidilmemesi
- Yatırımlarını bölge dışına taşımamaları
- Projelerde paydaş olmaları
- Doğru yerde yeterli yatırım yapılması

Kamu Sektörünün Sivil Sektörden Beklentileri

- Empati yapmaları
- Gerçek anlamda sorunları tespit etmeleri
- Konularında uzmanlar tarafından çözüm önerileri geliştirmeleri
- Rapor ve proje üretmeleri
- Sonuç almak için sürekli takip etmeleri
- Çevre bilincinin oluşması için çalışmalar yapıp maddi manevi destek vermeleri
- Koruma ve tanıtım faaliyetlerine gönüllü katkı sağlamaları
- Bilinçlendirme faaliyetleri düzenlemeleri
- Kamu sektörünü destekleyici ortaklıklar kurmaları veya mevcut kurumlara katılmaları
- Bölgeye turist çekmek için katkı vermeleri
- Her şeye sorgusuz karşı çıkmamaları
- Halka doğruların öğretilmesi için girişim faaliyetleri yapmaları
- Çevreye karşı duyarlı olmak adına doğru ve düzgün yatırımlara destek olunması

ÖZEL SEKTÖRÜN BEKLENTİSİ

Özel sektör katılımcılarının kamu ve sivil sektörlerden beklentileri farklı boyutlarda olmuştur.

Özel Sektörün Kamu Sektöründen Beklentileri

- Hukuki ve altyapı problemlerinin çözülmesi
- Sağlıklı turizm parselleri oluşturmaları
- Kırsal alanlarda kanalizasyon olmaması sorununun çözülmesi
- HES'ler ve kesilecek ağaçlara karşı önlem almaları
- Eşitlik (Orantısız ruhsatlar vb uygulamaları durdurmaları)
- Yasal düzenleme yapılması
- Su kirliliğinin önlenmesi
- Havza yönetiminin sağlanması
- Göl kenarında park ve yürüyüş yolları yapılması
- Havza yönetimine ait uygulama ve koruma yönetmeliği hazırlanması
- Su bütçesi hazırlanması
- Sapanca şenlikleri gibi faaliyetler düzenlenmesi
- Turizme önem verilmesi
- Doğal çevrenin korunması
- Daha özverili çalışmaları
- İşini iyi yapanlar ile yapmayanların ayrılması
- Kamuda yetkin personel çalışması
- Kamuda çalışan personelin vatandaşın problemini çözmek için gayret göstermesi
- Kamu personelinin daha çalışkan olmaları
- Bilimsel çalışmalarda ortaya çıkanların uygulanması için genel bütçeden pay ayrılması
- Yurtdışı gezilerinin turistik olmaktan çıkması
- Göl kenarında çevre yolların yapılması
- Park ve piknik alanları oluşturulması
- Göle ulaşılamayan sazlık alanların doldurulması
- Ulaştırma ve spor faaliyetlerine önem verilmesi

Özel Sektörün Sivil Sektörden Beklentileri

- 3Çözüm ortağı olmaları
- Önerileri geliştirirken tarafsız olmaları
- Özel sektör ile işbirlikleri kurmaları (insan kaynağı sağlanması, eğitim ve bilinçlendirme çalışmaları gibi)
- Kamu sektörü ile işbirlikleri kurmaları
- Sahip oldukları bilgi ve deneyimleri özel sektör ile paylaşmaları
- Çözüm ortağı olmaları

SİVİL SEKTÖRÜN BEKLENTİSİ

Kentsel Strateji çalıştayına katılan sivil toplum örgüt temsilcilerinin kamu ve özel sektörden beklentileri Havzanın Yönetim Planının yapılması için yetkinin tek elde toplanması şeklinde olmuştur.

Sivil Sektörün Kamu Sektöründen Beklentileri

- Havza Yönetim Planının hazırlanması
- Havza ile ilgili yetkinin tek elde toplanması
- Havza ile ilgili kararların katılım ve ortaklıkla alınması
- Şeffaf bilgilendirme sağlanması
- Kurumlar arası bilgi paylaşımı sağlanması
- Çevresel konularda denetimin güçlendirilmesi

Sivil Sektörün Özel Sektörden Beklentileri

- Empati yapmaları
- Bilgilendirme
- Turizm yatırımları yapılırken yerelin potansiyellerinin değerlendirilmesi
- Çevreye duyarlı yatırımlar yapılması
- Yerelin ekonomik kalkınmasını sağlayacak yatırımlar yapılması

E ANALİZİ

Sapanca Gölü ve Havzası'nın geleceğini yönlendirecek temel stratejilerinin şekillenmesi için katılımcılar tarafından 6E Analizi yapılmıştır.

6E analizine ilişkin aşağıdaki soruların cevapları Sapanca Gölü ve Havzası'nın geleceğini belirleyecektir:

1. **Ekoloji:** Sapanca Gölü ve Havzasının ekolojik değerleri ve temel riskleri nelerdir?
2. **Ekonomi:** Bölgesel ve yerel ekonomik değerler, temel ekonomik sektörler nelerdir?
3. **Eşitlik:** Karar süreçlerine eşit katılım ve kamu kaynaklarına eşit erişim nasıl sağlanabilir?
4. **Etkin Olma:** Havza içinde ittifaklar kurma potansiyelleri nelerdir?
5. **Elde Edilebilirlik:** Kamusal alanlar nasıl elde edilir?
6. **Entegrasyon:** Bölge ve havza içindeki entegrasyon potansiyelleri nelerdir, bütünleşme nasıl sağlanır?

Sapanca Gölü ve Havzası'nın Geleceği Çalıştayı

6E ANALİZİ

E koloji

1. Havzanın ekolojik/çevresel değerleri
2. Ekolojik/çevresel dengeyi bozan yatırımlar ve konular
3. Ekoloji ve ekonomi çatışması
4. Çevresel, tarihi, kültür değerleri (havza, köyler...)
5. Altyapı projeleri
6. Su bütçesi ihtiyacı
7. Su kullanımı denetimi
8. Sürdürülebilir tarım
9. Ormanların sürdürülebilirliği
10. Bütünleşik havza yönetimi

E konomi

1. Bölgesel ve yerel ekonomik değerler
2. İstihdam için yatırım ve girişimcilik fırsatları (turizm)
3. Temel ekonomik sektörler (ihracat, ithalat)
4. Ekonomik ilişkilerin güçlü olduğu kentler/yerleşimler
5. Sanayi ve turizm çelişkisi
6. Alternatif turizm potansiyeli (eko-turizm, agro-turizm...)
7. Organik tarım
8. Süs bitkiciliği ve meyvecilik
9. Termal kaynağın varlığı
10. Doğa sporları potansiyeli ve kapasitesi

E şitlik

1. Kamu yatırımlardan eşit yararlanma koşulları
2. Karar süreçlerine katılım
3. Toplumsal gelirin paylaşımı
4. Kentin farklı bölgelerinde sosyal/teknik altyapı eşitliği
5. Kurumlar arası eşit sorumluluk paylaşımı
6. Sudan eşit yararlanama
7. Havza Yönetim Birliği
8. Havza kuşaklarının yeniden ele alınması
9. Yasal araçların revize edilmesi
10. Koruma ve tasarım konusunda yenilikçi yöntemler

E tkin Olma

1. Bölgesel ve kentsel ittifaklar kurma potansiyelleri
2. Gücün paylaşım ilkeleri (Yönetim birimleri işbirliği)
3. Yerel odaklı örgütlenme ve katılım araçları
4. Kamu, özel ve sivil sektörlerin katılım olanak ve düzeyleri
5. Sivil toplum örgütlerinin etkinliğinin arttırılması için yöntemler
6. Ekolojik ulusal/uluslararası birliktelikler
7. Katılımcı ortamlarda mevzuatın etkinliğinin arttırılması
8. Kamunun farkındalığını ortak bir seviyede buluşturma
9. İmar haklarının aktarımı
10. Halkın su, üniversitelinin kentli ile buluşması

E lde Edilebilirlik

1. Turizm yatırımları için alan elde edilmesi
2. Kültürel değerlerin canlandırılması
3. Doğal değerlerin yeniden elde edilmesi
4. Kamusal alan gereksinimi
5. Gölün erişilebilirliği
6. Gölün çevresinin vurgulanması
7. Aktif açık alan ihtiyacı
8. Sivil mimari örneklerin yeniden canlandırılması
9. Spor faaliyetlerinin öne çıkarılması
10. Yerelin desteklendiği ikili kullanımlar (pansiyonculuk)

E ntegrasyon

1. Kentler ve yerleşmeler arası buluşmalar
2. Bölge ve kentin entegrasyon dinamikleri
3. Toplumsal bütünleşme programları
4. Üniversite - kent bütünleşmesi
5. Kent – kır bütünleşme olanakları
6. Planların koordinasyonu
7. Yönetim birimlerinin bütünleşmesi
8. Havza ölçeğinde buluşmalar
9. Stratejik plan ile mekansal planların bütünleşmesi
10. Ulaşım projelerinin entregrasyonu

E koloji
Ekolojik Denge, Risk ve Fırsatlar
Havza Kentleri
Kültürel Ekoloji
Kentsel Ekoloji
Kırsal Ekoloji
Bölge Ekosistemi
Kent Peyzajı

E konomi
Kaynak Yönetimi
Su Bütçesi
Yenilikçi Kullanımlar
Yatırım Fırsatları
Değer Döngüsü
Çeşitlilik Yönetimi
İstihdam Artışı

E şitlik
Kaynaklara Eşit Erişim
Eşit Paylaşım
Güçler Arası Denge
Sorumluluk Paylaşım
Eşit Kullanım

E tkin Olma
Entegre Havza Yönetimi
Kamu - Özel - Sivil İşbirlikleri / Ortaklıklar
Örgütlenme
Liderlik
Kişi ve Kurumlar Arası Ortak Akıl
Taraflar Arası Buluşmalar
Kentler Arası Paylaşım

E lde Edilebilirlik
Kamusal Alan Elde Etme
Kaynak Elde Etme
Yaratıcılık
Değer Elde Etme/Yaratma
Çözüm Ortaklığı

E ntegrasyon
Kent Bölge Entegrasyonu
Havza Birlikleri
Kentsel - Bölgesel Ağlar
Kıyı-Kent Entegrasyonu
Mavi-Yeşil Entegrasyonu
Mekansal Entegrasyon
Sosyal Entegrasyon

Kaynak: *Kentsel Strateji*

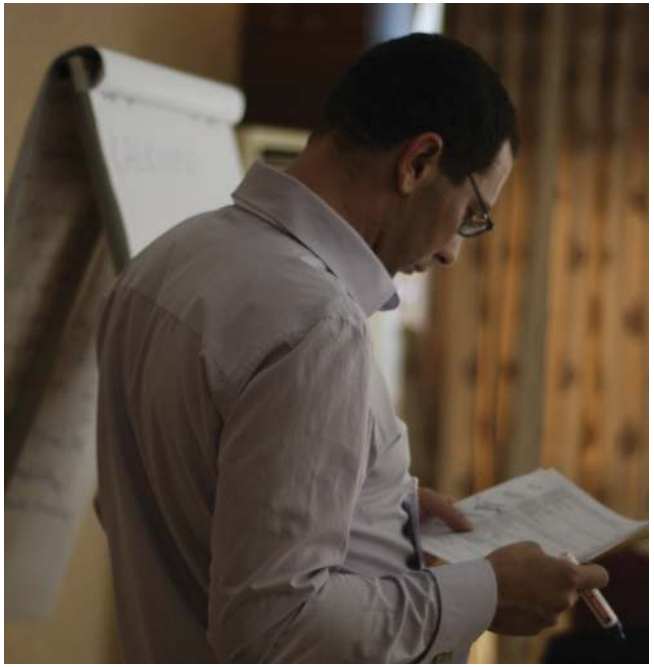

EKOLOJİ

Hızla kentleşen ve gelişen yerleşmelerin su havzalarının ekolojik yapılarını etkilemeye başlamasının ardından tüm dünyada en stratejik kaynak olan suyun kaynaklarının korunması, özellikle içme suyu havzalarının içinde bulunduğu ekosistem ile birlikte ele alınması ile ilgili çalışmalar yapılmaktadır. Ekolojik değerlerin korunması, sürdürülebilir ekonomik gelişme içinde olmazsa olmaz bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. İnsan yerleşmelerinin ve ekonomik faaliyetlerin sağlıklı bir ortamda gerçekleşebilmesi için "içme suyu" ve içme suyunu besleyen tüm ekolojik unsurların korunması ve geliştirilmesi Sapanca Gölü ve Havzası özelinde hayati bir önem taşımaktadır.

'Ekoloji' başlığı altında ele alınan konular;

- Çevresel kirlilik riskleri
- Su bütçesi ve su kullanımı
- Altyapı
- Ekosistem ve ormanlar
- Yasal gelişmeler

olarak sınıflandırılmıştır.

ÇEVRESEL KİRLİLİK RİSKLERİ

Sapanca'daki çevresel kirlilik risklerinin minimize edilmesi, ekolojik değerlerin sürdürülebilmesi açısından hayati bir olgudur. Çevresel kirlilik risk alanları;

- Sapanca Gölü,
- Sapanca Gölü'nü besleyen akarsular
- Sapanca Havzası'ndaki göletler
- Sapanca Havzası'ndaki yeraltı su kaynaklarını

tehdit eden faaliyetlerin tamamını kapsamaktadır. Bu faaliyetler havzada yer alan sanayi tesisleri, üretim tesisleri, yerleşmeler olarak ifade edilmiştir.

SU BÜTÇESİ VE SU KULLANIMI

Sapanca Gölü ve Havzası'ndaki su kullanımının net olarak bilinememesi ve bu bağlamda su kullanımının ölçüm sorunu bulunmaktadır. DSİ hidroloji verilerine göre en düşük 100 metreküp, ortalama 120 metreküp, en yüksek 130 metreküp olarak tespit edilen miktarlara karşın, kimin ne zaman ne kadar su kullandığı kesin olarak bilinememektedir.

Buna bağlı olarak, "su bütçesi" kavramının önemi vurgulanmış, su bütçesinin su kalitesinin belirlenmesi ve geliştirilmesi ile olan ilişkisi ifade edilmiştir. Sanayi tesislerinin Sapanca Gölü'nden sınırsız su kullanımı ile Havza'daki su depolama ve şişeleme tesislerinin mevcudiyeti diğer vurgulanan unsurlar arasındadır.

ALTYAPI

Sakarya ve Adapazarı su idarelerinin Sapanca Gölü ve Havzası'nda faaliyet göstermesi, eskideki başıboş durum karşısında olumlu bir gelişme olup, uygulanan ve planlanan atık su ve kanalizasyon projeleri ile ilgili bilgiler ve öneriler geliştirilmiştir.

Sapanca Gölü'nün kuzeyinde sızdırmasız kollektörlerin tamamlanmış olması bir diğer olumlu gelişme olmakla birlikte Gölün güneyinde var olan sorunların 2012 yılında tamamlanacağı ilgili su ve kanalizasyon idareleri tarafından ifade edilmiştir.

EKOSİSTEM VE ORMANLAR

Türkiye'nin nadir içme suyu havzalarından biri olan Sapanca'da orman varlığı bir diğer ekolojik değer olarak vurgulanmaktadır. Orman varlığına yönelik geliştirilen öneriler, orman varlığının ekonomik bir değer olarak kullanılması ve aktif bir koruma politikasının geliştirilmesi yönündedir. Bu ekonomik kullanım, hammadde olarak orman ürünlerinin kullanılması yerine, eko-turizm çerçevesinde gerçekleştirilebilir. Bu çerçeve içinde avcılık bir diğer faaliyet olup hem ekonomik hem de koruma bağlamında önerilmektedir.

YASAL GELİŞMELER

Sapanca Gölü ve Havzası özelinde bütünleşik bir havza yönetimin yasal altyapısını oluşturmak üzere ilgili su ve kanalizasyon idarelerinin girişiminde bir yönetmelik taslağı oluşturulmuştur. Daha önceden var olan havza birliklerinin dışında havza yönetim planı ve havza yönetimi bağlamındaki bu yönetmelik taslağının varlığı yakın gelecekte Sapanca Gölü ve Havzası'nın tek bir otorite tarafından yönetilmesi fırsatını beraberinde getirmektedir.

EKONOMİ

İçme suyu havzalarının korunması, bu alanlarda ekonomik faaliyetlerin yürütülmesine engel teşkil etmemektedir. Ancak ekonomik faaliyetlerin geliştirilmesinde mutlaka uyulması gereken unsur, çevresel kirliliğe sıfır tolerans gösterilmesidir. Dünya örneklerinde bu kurala uyulması koşulu ile gelişen başarılı ekonomik faaliyetler yer almaktadır.

Sapanca Gölü ve Havzası'ndaki ekonomi temelli önerilerde üç sektör öne çıkmaktadır.

- Turizm
- Tarım
- Spor

TURİZM

Sapanca Gölü ve Havzası'nın turizm potansiyelinin içme suyu kaynaklarının korunması ile birlikte değerlendirilebilmesi için **"koruma-kullanma"** dengesinin gözetilmesi, katılımcıların ortaklaştığı bir nokta olmuştur. Havzanın kısa süreli ve günübirlik turizm aktiviteleri için bir destinasyon olması bu alanda uzmanlaşarak bölgesel rekabette öne çıkmasını sağlayabilir.

Mevcut otoyol bağlantıları ile kısa süre içinde gerçekleşecek hızlı tren bağlantısı, Sapanca Havzası'nın büyükşehirlerin rekreasyon destinasyonu olan potansiyelini destekleyici hayati bir unsurdur.

Küçük turistik işletmelerin desteklenmesi, pansiyonculuğun teşvik edilmesi çalıştayda öne çıkan bir diğer öneridir.

Havzadaki turizm potansiyelleri;

- Doğa Turizmi
- Eko-Turizm
- Agro-Turizm
- Spor Turizmi
- Kongre Turizmi
- Kış Turizmi
- Spa Turizmi
- Gurme Turizmi
- Termal Turizm
- Av Turizmi
- Yayla Turizmidir.

Turizm kavramının göl kenarında otel yapılaşması olarak algılanmaması gerektiği vurgulanmıştır. Özellikle orman köylerinde eko turizmin geliştirilmesi, trekking parkurları gibi avantajlar vurgulanmakla birlikte, gerekli altyapı ve tesislerin yapılması ile birlikte esnek yapılaşmanın mümkün olabileceği tartışılmıştır. Uluslararası ölçekte, mevcut gurme turizminin geliştirilebileceği gibi öneriler sunulmuştur.

TARIM

Sapanca Gölü ve Havzası'nda verimli toprakların bulunması nedeniyle alanda uzun yıllar boyu tarımsal faaliyetler sürdürülmüştür. Özellikle süs bitkiciliğinde çok önemli bir ithalat merkezi olan bölgede ithalatın da geliştirilmesi çalışmaları yapılmaktadır. Tarımsal faaliyetlerde kontrolsüz zirai ilaç kullanımı ve aşırı su tüketimi dikkat edilecek hususlar arasındadır. Bu çerçevede Havza'nın ekonomik geleceğinde üç ana tarımsal faaliyet öne çıkmaktadır.

- Süs Bitkiciliği
- Organik Tarım
- Sebze Ve Meyvecilik

Çalıştay boyunca uzlaşılan bir diğer konu, organik tarımın desteklenmesi olmuştur. Süs bitkiciliğnin aksine daha az sulama ile katma değeri yüksek ihracat potansiyeli olan organik tarım için eğitim, sertifikasyon, pazarlama destekleri kritik unsurlar olmaktadır.

Arifiye'de süs bitkiciliğinin yanı sıra, Eşme ve Maşukiye'de meyvecilik; ayva, kiraz, ceviz, elma üretimindeki azalma, organik tarımın yaygınlaşması ile potansiyele dönüşebilecektir.

SPOR

Sapanca'da spor ekonomisi çok büyük potansiyeli olan bir ekonomik faaliyet alanı olarak ifade edilmiştir. Çok çeşitli su sporlarının yapılması, bu alanda uluslararası organizasyonlara ev sahipliği yapabilme fırsatı sadece Sapanca Gölü ve Havzası için değil, Doğu Marmara Bölgesi'nin rekabetçiliğini arttırmasına katkı sağlayacaktır.

- Su sporları
- Yamaç paraşütü
- Spor eğitimi

Su sporları, diğer spor faaliyetleri ile birlikte ele alınabileceği gibi, kendi içinde de potansiyel çeşitlilik barındırmaktadır. Su sporları kapsamında;

- Yelken
- Kürek
- Kano
- Su altı sporları
- Triatlon sporlarına ilişkin aktiviteler bulunmaktadır.

Spor ile ilgili tüm bileşenler hem bölgesel hem ulusal hem de uluslararası bir spor destinasyonu olarak Sapanca'nın iktisadi öz yetkinliği olarak öne çıkmalıdır.

Bunun için gerekli tesis altyapılarının, havzaya uyumlu, yenilikçi ekolojik tasarım ve yapı malzemeleri ile gerçekleştirilmesi bir diğer önemli ilke olarak benimsenebilir.

EŞİTLİK

Sapanca Gölü ve Havzası'nın geçmişte farklı dönemlerdeki gelişiminden ve idari yapılanmadaki parçacıl yapıdan kaynaklanan sorunlar, Havza'nın geleceği tartışmalarında gündeme gelmektedir. Katılımcılar tarafından benimsenen ana ilke "karar süreçlerine eşit katılım" olarak ifade edilmiştir.

Bu konuda öne çıkan eşitlik konuları;

- Sudan eşit yararlanma
- Su yönetiminde yetki ve sorumluluk
- Mevzuat
- Mülkiyet ve İmar

SUDAN EŞİT YARARLANMA

Su kullanımındaki eşitsiz gelişim katılımcılar tarafından vurgulanan bir sorun olup iki bileşene sahiptir;

- Sapanca Gölü kıyısının eşit kullanımı

- Su tüketiminin eşit kullanımı

Sapanca Gölünün kamuya açılarak halkın eşit kullanımına açılması gerekmektedir. Göl kenarı, yenilikçi yöntemlerle mülkiyet, tasarım, koruma ve kullanma ilişkilerini içeren bir yaklaşımla ele alınmalıdır.

SU YÖNETİMİNDE YETKİ

Katılımcılar tarafından "Havza'nın sahibi yok" olarak ifade edilen Havza geneli tek bir otoritenin yetkili olamaması, su ve kanalizasyon idareleri tarafından sorumluluğun fazla olup yetkinin az olması olarak ifade edilmektedir.

Getirilen öneriler, Havza'nın tek bir elden yönetilerek, yetki-sorumluluk dengesinin iyi kurgulanması yönündedir.

MEVZUAT

Mevcutta yasal düzenlemeler ve yönetmeliklerde yer alan ifadelerin mali boyutunun hesaba katılmadan geçerli olması uygulamada eşitlik sorunları yaratmaktadır. Ayrıca farklı yönetmeliklerin birbirleri ile olan etkileşimin zayıf olması da bir diğer sorun olarak ifade edilmiş olup, bu alanda önerilerin geliştirilmesi çalıştay katılımcıları tarafından benimsenmiştir.

Halihazırdaki mevzuatta yer alan "havza kuşakları", uygulamasının yeniden ele alınarak, belirli koşulların gerçekleşmesi ile esnek bir yönetim enstrümanın geliştirilmesi önerilmiştir.

MÜLKİYET VE İMAR

Geçmiş uygulamalardaki farklılıklar günümüzde tartışma yaratan mülkiyet ve imar meselelerini doğurmuştur. Havza içinde yer alan özel mülkiyet kısıtları ve bu alanların kamulaştırılamamasından kaynaklanan mağduriyetlerin önüne geçilmesi için "imar hakkı aktarımı" önerileri yapıcı bir yaklaşım olmuştur. Sapanca Gölü boyunca sürekliliği olan kıyı koruma bandının geliştirilmesi bir diğer öneridir.

ETKİN OLMA

Havza geneli tüm uygulamaların başarılı ve eşitlikçi bir şekilde gerçekleşebilmesi, sürecin etkinliği ile birlikte olabilir. Havza'daki koruma-kullanma dengesi ve ekonomik gelişmeye, önerilen projelerin hayata geçmesinden, koruma bilincinin yerleşmesine kadar tüm süreçlerde sadece kamu aktörlerinin ya da sadece özel sektörün çalışmaları etkili olamamaktadır. Etkin olmanın temel ilkesi vatandaşların, kullanıcıların, ilgili tüm kesimlerin bilgilendirilerek, süreçlere ortak edilmesi gerekmektedir.

MEVZUATTA ETKİN OLMA

Mevzuatın etkinliğini arttırmaya yönelik düzenlenmesi tüm katılımcılar tarafında dile getirilen bir öneridir. Bu konuda uygulamada yaşanan sorunlardan yola çıkılarak çıkarılan dersler, uygulamacı ve akademisyenler ile birlikte, mevzuatın daha etkin bir şekilde yeniden düzenlenmesi önerilerini beraberinde getirecektir.

İmar hakları aktarımı maddesi, kısıtlanmış imar haklarının aktarımı, takas yönetmeliği gibi öneriler, çalıştay katılımcıları tarafından dile getirilmiştir.

PLANLAMADA ETKİN OLMA

Mevcut planlama mevzuatının çok parçalı olması, planların etkin olamaması gibi sonuçlar yüzünden Havza geneli koruma ve ekonomik gelişmeyi etkin hale getirmek için çalıştay katılımcıları şu önerileri getirmişlerdir;

- Bütünleşik Turizm Master Planı
- Ortak Havza Yatırım Programı
- Havza Yönetim Planı
- Göl Yönetim Birliği

HALKLA İLİŞKİLERDE ETKİN OLMA

Bilinçlenme ve eğitim faaliyetlerinin gerekliliği, benimsenmeyi arttırmak için kritik bir eşik olmaktadır. Vatandaş etkinliğini arttırmak için çeşitli katılım yöntemleri geliştirilmelidir.

Kurumların etkinliğinin artması bir diğer unsur olarak öne çıkmakla birlikte, kamu kesiminde, özel sektörde, vatandaşlardaki "algılama farklılıkları" azaltacak çalışmaların yapılması katılımcılar tarafından önerilmektedir. Bu konuda tüm paydaşların farkındalıklarının yüksek olması önemli bir durumdur.

Sapanca Gölü, gençlerin su ile üniversitelerin kent ile buluşmasını sağlama potansiyeline sahiptir. Göl kullanımları belirlenirken spor, rekreasyon, eğitim gibi aktivitelerin geliştirilmesi sağlanmalıdır.

ELDE EDİLEBİLİRLİK

GÖL KIYISI

Göl kenarı gezi yolu ve bisiklet yolu ile “Göl’ün elde edilebilirliği, erişebilirlik bağlamında önerilmiştir. Halkın Sapanca Gölü’nü kullanmaya teşvik etmek ve 50 metrelik alanın daha etkin kullanımın sağlanması ile mümkün olabileceği görüşleri dile getirilmiştir. Gölün aktif olarak su sporları ve aktiviteleri için kullanılabilirliği de elde edilebilirlik başlığı altında tartışılan ve önerilen bir diğer unsur olmuştur.

Diğer öneriler şu başlıklar altında tartışılmıştır;

- Günübirlik turizm
- Yüksek kalite
- Kültürel değerlerin yeniden kullanılması
- Trekking ve sportif havacılık
- Sivil mimari örneklerinin yeniden elde edilmesi
- Kültür merkezi kurulması

Diğer tartışma başlıklarında konuşulan kıyı alanlarındaki mülkiyet ve mağduriyet meselesi, elde edilebilirlik başlığında da gündeme gelmiş, bu konuda geliştirilecek öneriler ile birlikte Sapanca Gölü’nün elde edilebilirliğinin arttırılması ifade edilmiştir.

KAMUSAL ALANLAR

Ev pansiyonculuğunun desteklenmesi, meyvecilik faaliyetlerinin devamlılığı, Havza’daki kamusal alanlar ve kültür fonksiyonlarının geliştirilmesi de bu alanda önerilen diğer konular arasında yer almaktadır.

ENTEGRASYON

Çok boyutlu bir ihtiyaç olan bütünleşme ve entegrasyon Sapanca Gölü ve Havzası’nın geleceği için tüm çalıştay katılımcıları tarafından ısrarla vurgulanmıştır.

Dört başlık altında toplanan bütünleşme önerileri şunlardır;

- Bölge ile entegrasyon
- Planlar arası entegrasyon
- Üniversite ile entegrasyon
- Su idareleri arası ve havza içi entegrasyon

BÖLGE İLE ENTEGRASYON

Sapanca Gölü ve Havzası mevcut ve gelişen ulaşım bağlantıları ile Doğu Marmara Bölgesi, İstanbul ve Marmara ölçeğinde erişilebilirliği oldukça gelişkin bir konumda olması, Havza’nın gelişim stratejilerinin bu bağlamda ele alınmasını zorunlu kılmaktadır. Hızlı Trenin Sapanca’ya gelişi, mevcut bölgesel kurguyu değiştirecek, İstanbul ve Ankara arasındaki konum avantajı ön plana çıkacaktır. Bu anlamda turist, konaklama

ve yatırımcı ilişkileri de yeniden kurgulanmalıdır. Bu erişebilirlik avantajını, organize edilebilecek "bilgilendirme turları" (info-tour) ile destekleyerek, Havza genelindeki doğal ve kültürel değerlerin ekonomik kullanımı etkinleştirilebileceği gibi koruma bilincinin yerleşmesi açısından da katkı sağlayacak bir etkinlik olarak önerilmiştir.

PLANLAR ARASI ENTEGRASYON

Farklı ölçeklerdeki planlar arası uyumsuzluk bir sorun olarak ifade edilmekte olup, özellikle imar planları arasında entegrasyon önerilmektedir. İlçeler arasında var olan koordinasyonun, uygulama araçları olamaması sebebi ile etkin olmaması, imar planlarının bütünleştirilmesi ihtiyacını gerektirmektedir. Özel korunması gereken alanların çok fazla olması, bu alanlar için üretilen planların parçacıl olması da, planlar arası entegrasyon için önemli bir gerekçe olarak ifade edilmiştir. Planlar arası entegrasyon çerçevesinde detaylı bir sınıflandırma şu şekildedir;

- İmar planları arası entegrasyon
- Koruma amaçlı imar planları ile diğer planlar arası entegrasyon
- Çevre düzeni planları arası entegrasyon
- İmar planları ve çevre düzeni planları entegrasyon
- İmar ve çevre düzeni planlarının bölge planı ile entegrasyonu
- Su ve kanalizasyon idarelerinin stratejik planları ile mekansal planlar arası entegrasyon
- Yerel yönetimlerin stratejik planlarının diğer planlar ile entegrasyonu

Bu kadar çok ve çeşitli planları bütünleştirmenin pratik, gerçekçi ve uygulanabilir yolu, Sapanca Gölü ve Havzası bütününe yönelik bir Havza Yönetim Planı ve bunu yürütecek bir idari yapılanmanın oluşturulmasıdır.

ÜNİVERİSTE İLE ENTEGRASYON

Kentlerin ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmesinin bir unsuru olan üniversite, yüksek okul ve diğer eğitim fonksiyonları, aynı zamanda yerel işgücünün istihdamını arttıran bir olgudur. Havzaya ve göle ismini veren Sapanca yerleşmesinin de ekonomik, sosyal ve kültürel olarak geri kalmasını engelleyecek ve bu alanlarda kalkınmayı sağlayacak bir strateji olarak üniversite ile bütünleşme önem arz etmektedir.

Çalıştay katılımcılarının üniversitelerin yerleşmeler ile bütünleşmesi için avantaj olarak gördükleri konular;

- Spor aktiviteleri
- Su ürünleri
- Turizm Meslek Yüksek Okulu
- 4 yıllık bölümler
- Üniversiteler arası su sporları şöleni

olup, katılımcılar "yerel üniversitelerin" önemini vurgulamıştır. Sadece istihdam açısından değil, yeni akademik bilginin üretilmesi açısından da üniversite ile entegrasyon, Sapanca Gölü ve Havzası'nın geleceği için hayati bir önem taşımaktadır.

Yerel yönetimlerin de üniversitelerden faydalanması da önerilen bir diğer yaklaşımdır. Ayrıca ulusal ve uluslararası akademik konferans, çalıştay, vb. etkinliklerin arttırılarak Havza'nın geleceğine yönelik entegrasyon stratejilerine katkı sağlaması önerilmiştir.

SU İDARELERİ ARASI VE HAVZA İÇİ ENTEGRASYON

Sapanca Gölü ve Havzası'nda yer alan tüm yerleşmeler arası etkileşimin arttırılarak anılan diğer konuların daha verimli hayata geçebilmesi için etkinliklerin düzenlenmesi, havza içi entegrasyon için önem arz etmektedir. Köylerin ekonomik potansiyellerini arttırmak için köy şenliklerinin etkinleştirilmesi önerilmektedir.

Sapanca Gölü'nde su yönetimi için su idareleri arası işbirliği ve uyumun, altyapı yatırımları arasındaki dengenin sağlanmasına yönelik öneriler getirilmiştir. Bu konuda hazırlıkları yürütülen yönetmelik, SASKİ Genel Kurulundan sonra kesinleşecek olup, havza yönetimine yönelik entegrasyon istikametinde olumlu bir adım atılacağı, çalıştay katılımcıları tarafından ifade edilmiştir.

K ANALİZİ

Sapanca Gölü ve Havzası'nın geleceğini yönlendirecek temel stratejilerinin şekillenmesine yönelik 6K kavramları üzerinde tartışmalar yapılmış ve belirlenen vizyona yönelik gelişimin sağlanması için yöntemler araştırılmıştır.

Bu çerçevede 6K analizine ilişkin aşağıdaki soruların cevapları Sapanca Havzası'nın geleceğini belirleyecektir:

1. **Kimlik:** Sapanca Gölü ve Havzası için belirlenecek kimlik ve havza bütününe ve yerleşmelere ilişkin imaj ve imajlar ne şekilde olmalıdır?
2. **Koruma:** Havza'nın sahip olduğu tüm değerlerin korunmasına yönelik neler yapılması gerekir?
3. **Kapasite:** Havzanın bütünsel kapasitesinin arttırılmasına yönelik neler yapılmalıdır?
4. **Kalkınma:** Havza bütünündeki değerlerin korunarak gelişme ve kalkınmanın sağlanması için ne tür yaklaşımlar geliştirilmelidir?
5. **Katılım:** Sapanca Gölü ve Havza'sının korunması ve gelişimi için katılım ve organizasyon nasıl sağlanır?
6. **Kurgu:** Sapanca Gölü ve Havza'sının gelecek kurgusu nasıl olmalıdır?

Sapanca Gölü ve Havzası'nın Geleceği Çalıştayı

Kimlik

1. Havzanın kimliği
2. Tarihsel ve kültürel kimlik elemanları
3. Kentlerin imajları
4. Kimlik, mekan ve insan ilişkisi
5. Kentlilik bilinci
6. Belirlenen kimliği halkın benimsemesi
7. Doğal sit alanları
8. Tarımsal üretim
9. Göl ve gölü besleyen su kaynaklarının vurgusu
10. Kültürel mirasın devam etmesi

Koruma

1. Kültürel, doğal, kentsel değerler
2. Suyun korunması
3. Havzanın korunması
4. Su koruma politikaları
5. Koruma için fon/finansman kaynakları
6. Kirlilik kontrolü
7. Altyapının geliştirilmesi
8. Atık yönetimi, geri kazanım
9. Su kenarı tasarım ilkelerinin belirlenmesi
10. Suyun kirliliğiyle ilgili uluslarası platformlara dahil olunması

Kapasite

1. Suyun kapasitesinin geliştirilmesi yöntemleri ve önerileri
2. Turizm kapasitesi
3. Kaynak kapasitesi
4. Mekansal gelişme (alan) kapasitesi
5. İnsan ve kurum kapasitesi
6. Spor kapasitesinin geliştirilmesi
7. Doğal taşıma kapasitesinin aşılmaması
8. Su şebekelerinin kapasite arttırımı ve kontrolü
9. Atıl kapasitenin değerlendirilmesi (ikinci konut)
10. Turizme yönelik eğitim ve destek programları

Kalkınma

1. Kalkınmaya yönelik bölgesel ve yerel kaynaklar
2. Havza kalkınma yaklaşım modelleri
3. Toplumsal kalkınma dinamikleri
4. Yerel girişimcilik ve iş yaratma potansiyelleri
5. Kalkınma Ajansı dinamikleri
6. Yerel üretimin desteklenmesi
7. Temiz sanayi
8. Çevreye duyarlı yatırımlar
9. Turizm hizmet kalitesinin arttırılması
10. Kadınlar ve çocuklara yönelik modeller

Katılım

1. Yerel gücün birlikte hareket etme kapasitesi
2. Kamu, özel ve sivil toplum işbirliği fırsatları
3. Ulusal ve uluslarası işbirlikleri (ortaklıklar)
4. Katılım mekanizmaları/örgütlenmeler
5. Kurumlar arası işbirliği
6. Yerel halkın örgütlenmesi
7. Pilot projeler geliştirilmesi
8. Yetkili kurumlar için ortak paydaş yönetmeliği
9. Ekonomik sektörler arasında işbirliği
10. Havza birliklerinin katılımcı ortamlarda oluşturulması

Kurgu

1. Havza gelişim dinamikleri
2. Havza içi "altın üçgen" dinamikleri
3. Bölgesel ve metropçl ölçeklerde "altın üçgen" dinamikleri
4. Mekansal gelişim kurgusu
5. Ekonomik ve sosyal gelişim kurgusu
6. Ekolojik teknolojiler
7. Göl çevresindeki yerleşimlerin bütünlüğü
8. Farklı planların ortaklaştırılması
9. Kullanım çeşitliliği
10. Plan uygulama araçlarının gelişimi

Örnek analiz tablosundaki 6E ve 6K kavramları, BEK Analizini oluşturan temel tartışma konularıdır. Kavramlar, Çalıştay süresinde katılımcılar tarafından doldurulacaktır.

6K ANALİZİ

Kimlik
Kentsel Kimlik (Yollar, Kent Girişleri, Kenarlar, Kamusal Alanlar)
Su Kenarları Tasarım Kriterleri
Değerler
Kültürel Miras
Bölgesel Kimlik
Kentsel İmaj

Koruma
Doğal Değerler
Çevre Odaklı Dönüşüm
Koruma Odaklı İşbirlikleri
Etki Değerlendirmesi
Havza Koruma İlkeleri

Kapasite
Gelişim, Koruma, Dönüşüm Kapasitesi,
Sosyal Donatı Elde Etme Kapasitesi,
Ekonomi ve Finansman Kapasitesi,
Kamu Yatırım, Piyasa Yatırım Kapasitesi
İşbirliği Kapasitesi
Toplumsal Gelişim
Eğitim

Kalkınma
Havza Yönetim Örgütlenme Biçimleri
Bölgesel ve Yerel Kaynaklar
Kıt Kaynakların Etkin Kullanımı
Finansman Modelleri
Yatırım Potansiyelleri
Kaynak Odaklı İşbirlikleri

Katılım
Kapsamlı Halk Katılımı
Kurumlar Arası Bilgi Paylaşımı
Yerel Liderler
Sivil Toplum Örgütleri
İşbirliği Potansiyeli
Planlama Süreçlerine Katılım

Kurgu
Bölgesel İşbirliği
Bölgesel Gelişim Kurgusu
Yeni Mekansal Kurgu
Mekansal Gelişim Strateji Çerçevesi
Havza Planlama Kurgusu

Kaynak: *Kentsel Strateji*

KİMLİK

Değerleriyle farklılık gösteren bölgelerin, yaşayanlar tarafından daha fazla benimsenmesi ve dünyaya tanıtılması açısından kimlik sahibi olmaları önemlidir. Farklı yerleşmelerin ve değerlerin bulunduğu, "her şeyin ve herkesin burada" olduğu Sapanca Gölü ve Havza'sının ortak bir kimlik doğrultusunda gelişmesi, bu kimliğin yaşayanlar tarafından benimsenmesi ve bölgenin tanıtımının bu yönde yapılması gerekmektedir.

Bu kapsamda;

- Sapanca Gölü ve Havzası Ortak Kimliği
- Yerel Kimlikler
- Turizm Sektörünün İmajı

konuları tartışılmıştır.

SAPANCA GÖLÜ ve HAVZASI ORTAK KİMLİĞİ

Sapanca Gölü ve Havzası'nda mekânsal, toplumsal ve doğal değerlerin çeşitliliği ön plandadır. Ancak ortak bir kimlik altında bütünleşme gerçekleşmemiştir. Bu ortak kimliğin Sapanca Gölü Havzası üzerinden bir üst kimlik olarak kurgulanması konusunda uzlaşılmıştır. Bu bağlamda Sapanca Gölü ve Havza'sının ortak değerleri "yeşil ve mavi" olarak belirlenmiştir.

Sapanca Gölü ve havzasının ortak değerleri şöyledir:

- Sapanca Gölü ve gölü besleyen su kaynakları
- Doğal sit alanları
- Tarımsal üretim
- Kültürel çeşitlilik: köyler, sivil mimarlık örnekleri, tarihi yapılar (Taraklı, Karagöl, Mahmudiye)

Bu kapsamda, odaklanılması gereken konular aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

- Doğal sit alanlarının korunarak kullanılması
- Ortak değerlerin benimsenmesine yönelik eğitim düzenlemelerinin yapılması
- Sapanca gölünün marka olarak ön plana çıkarılması
- Ortak değerler kapsamında çeşitlilik ve iş bölümünün kapsamlı bir turizm organizasyonu ile bütünleştirilmesi
- Sapanca Gölü ve havzasının yönetim, koruma ve turizm gelişimi açısından örnek olması
- Su kenarının kentsel tasarım projeleri ile desteklenerek ve süreklilik sağlanarak ortaklaşa tasarlanması
- Bölge değerlerinin ortaya konduğu bir bölge müzesinin oluşturulması
- Sapanca Gölü'nün özellikle su sporu faaliyetleri için kullanımının organize edilmesi
- Doğa ile dost turizmin geliştirilmesi
- Ortak kimlik bağlamında bütünleşik bir tanıtım programı oluşturulması

YERLEŞMELERİN KİMLİKLERİ

Sapanca Gölü ve Havzasında yer alan yerleşmeler pek çok sosyal, doğal ve kültürel değere ve çeşitliliğe sahiptir. Sapanca Gölü ve Havzası üst kimliği çerçevesinde yerleşmelerin öne çıkan ortak değerlerinin ortaya konması ve kimliklerinin belirlenmesinde aşağıdaki yaklaşımların geliştirilmesinin gerekliliği ortaya konmuştur.

- Yerleşmelerin öne çıkan turizm potansiyellerinin belirlenmesi
- Somut olmayan kültürel mirasın değerlendirilmesi
- Sivil mimari örneklerinin ve yerleşme dokularının öne çıktığı yerleşmelerin değerlendirilmesi
- Yeni yapılaşmaların kentsel tasarımlarının doğaya ve kültüre saygılı olması
- Belirlenen kimliklerin halk tarafından benimsenmesi

KORUMA

Sapanca Gölü ve Havzası'nın sahip olduğu potansiyellerden faydalanabilmesi için mevcut değerlerinin korunması öncelikli önem taşımaktadır. Bugüne kadar pek çok koruma çalışması yapılmış ve çabalar gösterilmiştir. Ancak koruma konusunda yetersizlik olduğu tespit edilmiştir. Bu yetersizliğin en önemli sebepleri havzanın bütüncül bir yönetim biçimi ile ele alınmaması ve kurumlar arası yetki ve sorumluluk karmaşası olması olarak tespit edilmiştir. Bu bağlamda "Ortak Havza Yönetim Planı"nın oluşturulmasının bütüncül korumanın sağlanmasında oynayacağı rol çok büyüktür.

Çalıştayda mevcut değerlere sahip çıkılması için bu değerlerin yaşayanlar tarafından kullanılmaları gerektiği görüşü öne çıkmıştır. Bu görüş çerçevesinde çalıştayda korumaya yönelik tartışılan konular aşağıdaki gibidir:

- Suyun korunması
- Bütüncül koruma
- Tasarım Stratejileri

SUYUN KORUNMASI

Suyun korunması Sapanca Gölü ve Havzası'nın geleceğini belirleyecektir. Havzanın yaşam kaynağı Sapanca Gölü ve gölü besleyen derelerdir. Yüzyıllardır yöre halkının içme suyu ve ekonomik gelir kaynağı Sapanca Gölü olmuştur ve içme suyu olarak Sakarya'nın su ihtiyacının %90'ını, Kocaeli'nin ihtiyacının %10'unu karşılamaktadır. Havzanın içme suyu değerini kaybetmesinin önlenmesi yörenin en önemli gündemidir.

Su kaynaklarında kirlilik kontrolü, kullanımı, su kaynaklarının yönetimi konuları ön plana çıkmıştır. Bu kapsamda aşağıdaki konular öncelik göstermektedir:

- Mevcut su bütçesinin tespit edilmesi
- Mevcut altyapı sorunlarının giderilmesi, kuşaklama kolektörlerindeki sorunların giderilmesi
- Altyapı eksikliklerinin giderilmesi
- Bütünleşik su kaynakları yönetimi perspektifinin geliştirilmesi ve bu kapsamda ilgili kurumların ve yerel yönetimlerin iş birliği yapması
- Havza koruma kuşaklarının bilimsel yöntemlerle yeniden belirlenmesi
- Su ile ilgili uluslararası çerçevelere ve platformlarına dâhil olunmasına yönelik çalışmaların yapılması
- Su kirliliği kontrolünün yapılması için geri dönüşüm, bilgilendirme, teşvik ve yaptırımlar gibi yöntemlerin izlenmesi.

BÜTÜNCÜL KORUMA

Sapanca Gölü ve Havza'sındaki değerlerin tamamının büyük bir titizlikle korunması ve yaşatılması gerekmektedir. Dolayısıyla hem tüm yerel yönetimlerin ve ilgili kurumların birlikteliğinin sağlanması hem de doğal ve kültürel kaynakların çeşitliliğinin korunmasına yönelik bütüncül yaklaşımlar geliştirilmelidir. Bütüncül korumanın sağlanması için aşağıdaki yaklaşımlar geliştirilmiştir:

- Mevcut koruma –kullanma değerlerinin belirlenmesi
- Kullanarak koruma yaklaşımının benimsenmesi
- Kirliliği önlemeye yönelik çalışmaların yapılması: Atık yönetimi, geri dönüşüm ve kazanım
- Uygulamaya yönelik projelerin geliştirilmesi
- BM Yerel Gündem 21'in dikkate alınması
- Koruma Planlarının entegrasyonunun sağlanması ve uygulama yöntemlerinin geliştirilmesi
- Bilinçlendirme ve eğitim

TASARIM STRATEJİLERİ

Doğal, kentsel ve kırsal koruma alanlarında yapılacak düzenlemelerde tasarım kalitesi yüksek olmalıdır. Hem koruma hem de koruyarak gelişme yaklaşımlarında mekânsal düzenlemeler için tasarım stratejilerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Özellikle su kenarı tasarım ilkelerinin belirlenmesi için kurum ve kuruluşlar arasında ortak çalışmalar yapılmalıdır.

KAPASİTE

Sapanca Gölü ve Havzası'nın geleceğinin kurgulanmasında mevcut doğal, ekonomik ve sosyal kapasitelerinin ortaya konarak geliştirilmesi ve değerlendirilmesi gerekmektedir. Tartışılan vizyon anahtar kelimeleri çerçevesinde aşağıdaki kapasite çeşitleri tartışılmıştır.

- Kaynak Kapasitesi
- Turizm Kapasitesi
- Planlama kapasitesi
- İnsan Kapasitesi

KAYNAK KAPASİTESİ

Havzanın sahip olduğu kaynaklar insanlar ve sanayiciler tarafından kullanılmakta, bu kullanıma ilişkin denetimsizlik ve eşitsizlik sorunları kaynakların geleceğini tehlikeye atmaktadır. Turizm odaklı bir gelişmenin öngörüldüğü bu bölgede doğal kaynakların ne kadar ve kimler tarafından kullanıldığının tespit edilmesinin ve ne ölçüde ve hangi alanlarda değerlendirileceğinin belirlenmesinin, kaynakların sürekliliğinin sağlanması açısından gerekli olduğu vurgulanmıştır. Kaynak kapasitesi ile ilgili aşağıdaki konuların üzerinde durulmuştur:

- Havzadaki kaynakların taşıma kapasitelerinin belirlenen vizyon çerçevesinde hesaplanması
- Suyun etkin ve verimli kullanımına yönelik kapasitenin arttırılması
    - Su şebekesindeki kayıp ve kaçakların azaltılması
    - Atık suların arıtılarak sulama amaçlı kullanılması
    - Su kullanım bilincinin geliştirilmesine yönelik eğitim faaliyetlerinin geliştirilmesi (evsel kullanımlarda tasarrufun sağlanması)

TURİZM KAPASİTESİ

Sapanca Gölü ve Havzası'nın kaynaklarının korunarak kullanılabilmesinin bilinçli, sorumlu ve doğa ile barışık bir turizm gelişimi kapsamında olması gerektiği tartışılmıştır. Ancak bu gelişimin planlanabilmesi için kaynak kapasitesinin değerlendirilmesinin yanı sıra turizm sektörünün bu bölgedeki gelişim kapasitesinin de ortaya konması gerekir.

- Sapanca Gölü ve Havza genelinin turizm kaldırma kapasitesinin belirlenmesi
- İlçelerin turizm kapasiteleri ve alternatiflerinin ortaya konması
- Turizm çeşitlerinin gelişme kapasitelerinin belirlenmesi ve geliştirilmesi: Hafta sonu turizmi, sağlık turizmi, kış turizmi, eko turizm, kongre turizmi, yayla turizmi, kış turizmi, spa turizmi, gurme turizmi vs.
- Spor turizmi kapasitesinin arttırılması: Doğa sporları, su sporları, trekking
- Konaklama kapasitesinin geliştirilmesi
    - Atıl kapasitenin değerlendirilmesine yönelik çalışmaların yapılması (Seka kampı vb.)
    - İkinci konut kapasitesinin konaklama amaçlı değerlendirilmesine yönelik modellerin tasarlanması

İNSAN KAPASİTESİ

Bölgede gelişmekte olan sektörlerin desteklenmesi ve öncelikli olarak yerel halkın bu gelişmeden faydalanması için insan kapasitesinin geliştirilmesi çok önemlidir. Turizme yönelik istihdam kapasitesinin arttırılmasına yönelik eğitimler bu konuda öncelik taşımaktadır. Ayrıca yerel halkın sorumlu turizm gelişmesini benimsemesi ve yerel ekonominin bu fırsatlardan faydalanmasına yönelik eğitim ve destek programları geliştirilmelidir. Bu amaçla mevcut eğitim kurumlarının sorumluluklarının geliştirilmesinin yanı sıra üniversitenin yerleşmeler içindeki etkinliğinin arttırılması da gerekmektedir.

KALKINMA

Sapanca Gölü ve Havzası'nda işsizlik önemli bir sorun olarak tespit edilmiştir. Pek çok potansiyeli ve değeri olan bu bölgede ekonomik ve toplumsal gelişmenin sağlanmasına yönelik çalışmaların organize edilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda kalkınma üç ana başlık altında tartışılmıştır:

- Turizm odaklı ekonomik kalkınma
- Toplumsal kalkınma
- MARKA etkisi

TURİZM ODAKLI EKONOMİK KALKINMA

Çalıştay süresinde, bölgedeki sanayinin doğal değerlere verdiği zararlar vurgulanmış, turizm gelişiminin ise bölgenin kalkınması için olumlu bir alternatif olarak öne çıktığı belirtilmiştir. Ancak ekonomik kalkınmanın sağlanabilmesi için ayrıca, ekonomik sektör çeşitliliğinin çevreye duyarlı gelişiminin sağlanması gerekmektedir. Turizm odaklı ekonomik kalkınma konusunda görüşülen konular aşağıdadır:

- Turizm kapasitesinin değerlendirilerek ekonomik aktivite olarak gelişiminin sağlanması
- Yerel kalkınma odaklı turizm gelişiminin planlanması
- Turizm yatırımlarına uluslararası standart ve akreditasyon getirilmesi
- Turizm gelişimine yönelik destek programlarının geliştirilmesi, pilot programların uygulanması
- Turizm hizmet kalitesinin yükseltilmesine yönelik işgücü programlarının geliştirilmesi
- Turizmde koruyarak kullanma bilincinin geliştirilmesine yönelik eğitim programlarının düzenlenmesi, doğaya zarar verenlere yönelik yaptırımların düzenlenmesi
- Sektörel çeşitliliğin sağlanmasına yönelik kalkınma modelinin oluşturulması
    - Süs bitkiciliğinin desteklenmesi (fazla su tüketimine yönelik tedbirlerin alınması)
    - Organik tarımın desteklenmesi
    - Turizm çeşitliliğinin sağlanması
    - Temiz sanayilerin geliştirilmesi
- Yerel girişimciliğin desteklenmesi

TOPLUMSAL KALKINMA

Sapanca Gölü ve Havzası'nda önerilecek gelişmelerin ana sebebi toplumsal kalkınmanın sağlanmasıdır. Bu amaçla yerel odaklı bir kalkınma yaklaşımının belirlenmesi öngörülmüştür. Çalıştay'da görüşülen toplumsal kalkınma ile ilgili konular aşağıdaki gibidir.

- İnsan kapasitesinin geliştirilmesi
- Sosyal donatıların niteliğinin ve niceliğinin arttırılması
- Kültürel tesis alanları ve etkinliklerinin arttırılması
- Çocukların koruma ve turizme yönelik eğitilmesi

- Yerel halkın havzadaki etkinliklerden yararlanmasının sağlanması
- Su sporları, turizm vb. konularda yerel halkın eğitilmesi
- Kadınların ekonomik etkinliğinin arttırılması:
    - Kadın ürünleri pazarının kurulması
    - Kadın STK'larının desteklenmesi (Kadın Ürünleri Değerlendirme Derneği, Türk Kadınlar Birliği)
    - Köylerde ve bahçelerde özellikle tıbbi ve aromatik ürünlerin üretimi konusunda kadın girişimcilerin özendirilmesi

MARKA ETKİSİ

MARKA'nın bölgenin geleceğine yönelik öncülüğünden ve desteklerinden faydalanılması bölge halkının kalkınmasında önem taşımaktadır.

KATILIM

Sapanca Gölü ve Havzası'nın geleceğinin belirlenmesine yönelik başlayan katılım süreci, planlama ve uygulama süreçlerinde de devam etmelidir. Dikey ve yatay düzeyde geliştirilecek katılım modelleri hem daha örgütlü ve işler bir yapı ile yönetimin sağlanmasını, hem farklı tarafların fikir ve taleplerinin dikkate alınmasını hem de havzadaki gelişmenin ve koruma yaklaşımının benimsenmesini sağlayacaktır.

Katılım konusu iki ana başlıkta incelenmiştir:

- Yerel halkın katılımı
- Örgütlenme ve birliktelik

YEREL HALKIN KATILIMI

Yerel halkın katılımı konusunda çalıştay katılımcıları gücün yukarıdan aşağı değil, aşağıdan yukarı kullanımı konusunda ortak fikir belirtmiştir. Bu amaçla, çeşitliliğin eşitlik yaklaşımıyla korunacağı bir ortak havza yönetimi sürecinde yerel halkın karar mekanizmalarına katılımının örgütlenmesinin önemi vurgulanmıştır. Bu amaçla, yeni örgütlenme modellerinin geliştirilebileceği, pilot projeler uygulanabileceği ve ilçe konseylerinin etkinliklerinin arttırılabileceği belirtilmiştir.

ÖRGÜTLENME VE BİRLİKTELİK

Çalıştay süresince, kamu kurumlarının, özel ve sivil sektörün birlikte ve uyumlu çalışmanın önemi, yetkilerin ve sorumlulukların yeniden düzenlenmesi, bütünleşik bir yaklaşımla havzanın yönetilmesi konuları vurgulanmıştır. Bu bağlamda, yasa ve yönetmeliklerin yeniden düzenlenerek, havza yönetiminde katılım ve ortaklık konusunun mevzuatta yer almasının sağlanması ve merkezi yönetimle güç birliği oluşturularak ilişki kurulmasının öneminden bahsedilmiştir. Aşağıdaki konular ayrıca ele alınmıştır:

- SASKİ ve İSU'nun Sapanca Gölü ve Havzası için ortak paydaş yönetmeliği oluşturulması
- Ekonomik sektörler arası işbirliğinin organize edilmesi
- Hazırlanmakta olan havza kalkınma birlikleri tasarısının oluşturacağı yeni yetkilendirme yaklaşımının Sapanca Gölü ve Havzası için yapılacak çalışma ile entegre olması
- Hazırlanacak olan su kanununun katılım konusunu içermesi
- Turizm gelişmesinde halkın ve özellikle ailelerin örgütlenmesi ve ortak projeler geliştirmesi

KURGU

Çalıştay sürecinde, Sapanca Gölü ve Havzası'nın geleceği, yörenin potansiyellerinin korunması ile ekonomik ve toplumsal gelişmenin sağlanması üzerine kurulmuştur. Bu geleceğin kurgulanmasına yönelik yenilikçi yaklaşımlar aşağıdaki gibidir:

- Altın Üçgenler
- Yenilikçi Projeler
- Kentsel Tasarım
- Plan Bütünlüğü

ALTIN ÜÇGENLER

Üç odak noktanın birleşimiyle oluşan bütünlük, güçlü bir mekânsal kurgunun sağlanması için "altın üçgen" kavramı ile açıklanmaktadır. Bu bağlamda havzanın mekânsal kurgusunu 3 farklı ölçekte altın üçgenlerle ele alınabilir. Çalıştay katılımcılarının öne çıkardığı üçgenler metropol, bölge ve kent ölçeklerinde belirlenmiştir.

- Metropol Ölçekte / Ankara- İstanbul-Bursa
- Bölgesel Ölçekte/ Kocaeli- Sakarya-Bursa
- Kentsel Ölçekte/ Kartepe- Arifiye-Sapanca

YENİLİKÇİ PROJELER

Sapanca Gölü ve Havzası'nın yeniden kurgusunda yenilikçi yaklaşımların, yeni ve ekolojik teknolojilerin kullanılması, Sapanca modelinin Türkiye için örnek bir model olması konusunda özellikle önemlidir. Özellikle göl çevresindeki yerleşmeleri birleştirmek ve rekreatif kullanımlar için su taşıtlarının kullanılması önemlidir. Göl taşımacılığının göle zarar vermeden yapılabilmesi için doğa ile dost teknolojilerin kullanılması gerekmektedir.

Ayrıca organik tarımın geliştirilmesi, organik yapılaşma yöntemlerinin turizm amaçlı yapılarda kullanılması gibi ekolojik yenilikçi yöntemlerin kullanılması konularında tartışmalar yapılmıştır.

Ayrıca su sporlarının geliştirilmesi ve uluslararası organizasyonların Sapanca'ya çekilmesi düşünülmektedir. Bu konuda olimpik kanal projesi gibi yenilikçi proje örneklerinin arttırılması ve uygulanması hedeflenmektedir.

KENTSEL TASARIM

Planlama ve mekânsal gelişme kurgusunun geliştirilmesinde yüksek tasarım kalitesinin sağlanması, turizm gelişmesinin ayrılmaz bir parçasıdır. Öncelikli olarak planlar arası dil birliğinin sağlanması ilk adım olarak görülmektedir.

PLAN BÜTÜNLÜĞÜ

Sapanca Gölü ve Havzası'nda çeşitli kurum ve kuruluşların farklı zamanlarda yaptığı planlama çalışmaları bulunmaktadır. Kentsel kurgunun sağlanması için, farklı planların ortaklaştırılması ve birbirlerini tamamlar nitelikte olması gerekmektedir. Bundan sonraki süreçlerde daha bütüncül ve bütünleşik bir yaklaşımla, uygulamaya yönelik planlama çalışmalarının gerçekleşmesi gerekmektedir. Bugüne kadar yapılan ve bundan sonra yapılacak olan planlama çalışmalarının sürdürülmesi ve uygulanmasında planlama süreçlerinin ortaklaştırılması esas alınmalıdır. Çalıştay süresinde bu gelişim için aşağıdaki yöntemler önerilmiştir:

- Yerleşim genişleme alanı kapasitelerinin belirlenmesi
- Havzadaki kullanım çeşitliliğinin planlara yansıtılması
- Planlamada koordinasyon ve entegrasyonun sağlanması
- Kurumlar arası yetki karmaşasının giderilmesi
- Plan uygulama araçlarının geliştirilmesi
- Plan yapıcıların kapasitelerinin gelişimine yönelik çalışmalar yapılması

BÖLÜM 4

SAPANCA GÖLÜ ve HAVZASI'NIN GELECEĞİ; VİZYON VE ORTAK STRATEJİLER

A- Ortak Vizyona Doğru
B- Ortak Vizyondan Ortak Geleceğe

A- ORTAK VİZYONA DOĞRU

Çalıştay katılımcıları tarafından Sapanca Gölü ve Havzası'nın vizyonuna ilişkin geliştirilen anahtar kelimelerden **'ortaklık'** ve **'değer çeşitliliği'** kavramları ön plana çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler

- Çeşitlilik Yönetimi
- Ortak Kıymet
- Su Bütçesi
- Sapanca Gölü İle Barışık Ve Tanışık Olmak
- Ortak Yönetim
- Geçmişten Gelen Ortak Değerler
- İnsana Verilen Değer
- Koruma Kullanma Dengesi
- Kapasite Analizi
- Havza Yönetim Planı
- Ortak Bütçe, Yönetimler, Mevzuat
- Yerel Ekonomik Gelişme

ORTAK VİZYON;

Çeşitlilik ve Zenginliğin Ortak Yönetildiği;

Mavi ve Yeşil Havza Ekonomisi

B- ORTAK VİZYONDAN ORTAK GELECEĞE

Stratejilerin Ortak Stratejileri

ORTAK STRATEJİ 1	ORTAK STRATEJİ 2	ORTAK STRATEJİ 3
Ortak Değerler, Ortak Güç; Doğal Bereket Kültürel Birikim	**Ortak Güç, Ortak Gelecek;** Ekonomik Kalkınma, Toplumsal Gelişme	**Ortak Gelecek, Ortak Yönetim;** Çeşitliliğin Birlikteliği

ORTAK STRATEJİ

1

Ortak Değerler
Ortak Güç
Doğal Bereket ve
Kültürel Birikim

Hedef 1.1: Havza Değerlerinin Belirlenmesi

1.1.1: Kültürel Miras Envanteri Hazırlamak
1.1.2: Ekonomik Değer Potansiyellerini Belirlemek
1.1.3: Doğal Varlıkları Tespit Etmek

Hedef 1.2: Havzanın Temel Risklerinin Tespiti

1.2.1: Sapanca Gölü ve Havza Risklerini Tespit Etmek
1.2.2: Kentsel ve Kırsal Sorunları Belirlemek
1.2.3: Göl ve Havza Risk Azaltma Eylem Planı Hazırlamak

Hedef 1.3: Ortak Değerlerden Ortak Güç Yaratılması

1.3.1: Suyun Ortak Kullanım ve Koruma Önceliklerini Saptamak
1.3.2: Ortak Kültür ve Eğitim Çalışmalarını Desteklemek
1.3.3: Ortak Değerlerin Ortak Paylaşımını Sağlamak

ORTAK STRATEJİ

2

Ortak Güç
Ortak Gelecek
Ekonomik Kalkınma,
Toplumsal Gelişme

Hedef 2.1: Ortak Gelecek İçin Ortak Havza Kültürü

2.1.1: Havza Ortak Ruhunu/Kültürünü Belirlemek
2.1.2: Yerleşmeleri Kimlikli Hale Getirmek
2.1.3: Havza Pazarlama Strateji Planı Hazırlamak

Hedef 2.2: Ekonomik Kalkınma İçin Sektörel Gelişme Sağlanması

2.2.1: Tarım Sektörünü Desteklemek
2.2.2: Spor Ekonomisini Geliştirmek
2.2.3: Turizm ve Kültür Odaklı Katma Değer Yaratmak

Hedef 2.3: Toplumsal Gelişmenin Sağlanması

2.3.1: Kapasite Artırım Programları Geliştirme
2.3.2: Turizm Odaklı Yerel Girişimi Desteklemek
2.3.3: Teşvik ve Fon Programları Hazırlamak

ORTAK STRATEJİ

3

Ortak Gelecek
Ortak Yönetim
Çeşitliliğin
Birlikteliği

Hedef 3.1: Kamu, Özel ve Sivil Örgütler Arasında İşbirliği Kurulması

3.1.1: Kamu ve Özel Sektör Ortaklıkları Geliştirmek
3.1.2: Paydaşlar Arasında Bilgi ve Deneyim Paylaşımını Artırmak
3.1.3: İşbirliği Destek Program ve Projeleri İçin Fon Sağlamak

Hedef 3.2: Bütünleşme Stratejilerinin Belirlenmesi

3.2.1: Bölge ile Bütünleşme Sağlamak
3.2.2: Planlar Arası Bütünleşme Stratejileri Geliştirmek
3.2.3: Kurumlar Arası Bütünleşme Ortamları Yaratmak

Hedef 3.3: Havza Bütünü Yönetim Modeli ve Planının Hazırlanması

3.3.1: Havza Yönetim Modellerini Araştırmak
3.3.2: Havza Yönetim Model Önerisi Geliştirmek
3.3.3: Havza Yönetim Planı Hazırlamak

ORTAK STRATEJİ

Ortak Değerler Ortak Güç

Doğal Bereket ve Kültürel Birikim

Hedef 1.1: Havza Değerlerinin Belirlenmesi

1.1.1: Kültürel Miras Envanteri Hazırlamak
1.1.2: Ekonomik Değer Potansiyellerini Belirlemek
1.1.3: Doğal Kaynakları Tespit Etmek

Hedef 1.2: Havzanın Temel Risklerinin Tespiti

1.2.1: Sapanca Gölü ve Havza Risklerini Tespit Etmek
1.2.2: Kentsel ve Kırsal Sorunları Belirlemek
1.2.3: Göl ve Havza Risk Azaltma Eylem Planı Hazırlamak

Hedef 1.3: Ortak Değerlerden Ortak Güç Yaratılması

1.3.1: Suyun Ortak Kullanım ve Koruma Önceliklerini Saptamak
1.3.2: Ortak Kültür ve Eğitim Çalışmalarını Desteklemek
1.3.3: Ortak Değerlerin Ortak Paylaşımını Sağlamak

Ortak Strateji 1: Ortak Değerler, Ortak Güç; Doğal Bereket ve Kültürel Birikim

Sapanca Gölü ve Havzası, doğal güzellikleri, kültürel varlıkları ile Kocaeli ve Adapazarı Büyükşehir Belediyeleri ile Sapanca, Arifiye, Serdivan ve Kartepe ilçelerinin ortak değeridir. Sapanca Gölü ve havzasının değer çeşitliliği ve zenginliği, doğal bereketi ve kültürel birikimi ortak yönetilmesi gereken bir güç ortaya çıkarmaktadır.

Ortak değerlerin ortak güce dönüştürülmesi için 3 hedef ve 9 eylem belirlenmiştir.

Hedef 1.1: Havza Değerlerinin Belirlenmesi

Sapanca Gölü ve Havzası, Tarihi İpek Yolu üzerindeki doğal yapısı, jeopolitik konumu, iklimi, coğrafyası ile Frigler, Nikomedia ve Btinya Krallıkları, Doğu Roma, Selçuklular ve Osmanlı kültürlerine ev sahipliği yapan 3200 yıllık geçmişe sahip bir havzadır.

Doğal ve kültürel çeşitliliğin bu kadar zengin olduğu havzada, bütün değerlerin ortaya çıkarılması, potansiyellerin belirlenmesi hedefi öncelikli ele alınmalıdır.

Eylemler

Sapanca Gölü ve Havzasında yer alan yerleşmeler doğal ve kültürel değere ve çeşitliliğe sahiptir. Turizm odaklı ekonomik kalkınmanın ön koşulu ise tarihi ve' kültürel miras envanteri' hazırlanmasıdır. Envanter çalışması;

- Kültür odaklı turizm potansiyelleri
- Somut olmayan kültürel miras
- Sivil mimari özellikli yerleşmeler

vb konular için altlık özelliği taşıyacaktır.

1.1.2 Ekonomik Değer Potansiyellerini Belirlemek

Havza ekonomisinin iç ve dış dinamikleri; yerel, havza ve bölge ölçeğinde fırsatlara dönüştürülmelidir. Tarım, turizm ve sanayi üçlüsü ekonomik yapının katma değer yaratacak farklı ekonomik yapılarla bütünleştirilmesi için potansiyel **'ekonomik değer'** çalışması yapılmalıdır.

Bu çalışma, havza bütününe yönelik **'ekonomik kümelenme'** analizleri için baz teşkil edecektir.

1.1.3 Doğal Varlıkları Tespit Etmek

Havza bütünü içinde başta su ve eko-sistem ilişkisi doğal kaynakların daha farklı kullanımını gündeme getirmektedir. Havza ekonomisinin çeşitlenmesi ve doğal değerlerden yeni katma değer yaratılması için **'doğal kaynak envanteri'** hazırlanmalıdır.

Doğal kaynak envanteri havza bütününde yer altı değerlerinden, endemik bitkilere kadar tüm zenginliğin tespitini içermelidir.

Havzanın doğal değerleri olan ekolojik yaşam alanları, flora ve faunası, göl ve havza ekosistemi, yer üstü ve yer altı suları araştırılarak etki değerlendirmesi yapılmalıdır. Ayrıca, doğal kaynakların ve risklerin tespit edilmesi için Havza Bilgi Sistemi kurulmalıdır. Havza Yönetim Birliğinin koordinasyonunda, yerel yönetimlerin ortak kullanımına açılacak olan Havza Bilgi Sistemi, interaktif, erişilebilir, bilgilendirici ve maliyeti karşılanabilir olmalıdır.

Hedef 1.2: Havzanın Temel Risklerinin Tespiti

Göl ve havza, zenginliğin yanı sıra birtakım temel riskleri de taşımaktadır. Başta suyun kullanımı ve korunması olmak üzere doğal ve kentsel risklerin azaltılması **için 'risk azaltma eylem planı'** hazırlanmalıdır.

Havzanın değerleri tespit edilirken mekansal, doğal, sosyal ve ekonomik veriler toplanmalı, bu veriler Risk Azaltma Eylem Planı Stratejileri ile ilişkilendirilmelidir. Bilgilerin koordine edilmesinin ardından değişikliklerin izlenmesi ve etki değerlendirmesi çalışmaları yapılmalıdır.

Risk azaltma eylem planı risklerin tespiti, kısa, orta ve uzun vadeli çözüm yolları ile sorumlu kuruluşları belirleyen ve uygulama gücü olan bir belge olmalıdır.

Eylemler

1.2.1 Sapanca Gölü ve Havza Risklerini Tespit Etmek

Sapanca Gölünden **'kimin ne zaman ne kadar su kullandığı'** kesin olarak bilinmemesi "su bütçesi" kavramının önemini ortaya çıkarmaktadır. Ayrıca, havzadaki yer altı ve üstü akarsulardan da su depolama ve şişeleme tesislerinin limitsiz su kullanımı da su bütçesi konusunun önemini artırmaktadır.

Bu nedenle, suyun kapasite analiz çalışması; suyun kullanma ve koruma stratejilerinin geliştirilmesi ve suyun yönetimi ve kullanımının eşitlik içinde yapılması için önemli bir çalışma olacaktır.

Çevresel kirlilik risk alanları; Sapanca Gölü ve onu besleyen akarsular, havzadaki göletler, yeraltı su kaynaklarını kapsamaktadır.

Ayrıca, deşarj kirliliği, su kaynaklarını ve su kalitesini olumsuz etkileyen yapılaşma ve nüfus artışı, altyapı ve kanalizasyondan sızıntılar, sanayi atıkları, otoyollar, park ve bahçelerde gübre ve kimyasal ilaç kullanımı ile düzensiz yapılaşma ve ulaşımın çevre üzerindeki olumsuz etkileri bulunmaktadır.

1.2.2 Kentsel ve Kırsal Sorunları Belirlemek

Havzadaki yerleşmelerdeki kent-kır ilişkisi ve sorunların tespiti yeni bir **'havza mekan kurgusu'**nun hazırlanması için fırsat sağlayacaktır. Sapanca Gölü ve Havzası'nda bütün planların ortaklaştırılması için yeni mekan kurgusuna gereksinim vardır.

Yeni mekan kurgusu;

- Yerleşim kapasite analizleri
- Kullanımlar
- Temalar
- Öncelikler
- Kent-Kır mekan ilişki sistematiği,
- Yatırım kapasite analizleri vb konuları kapsamalıdır.

1.2.3 Göl ve Havza Risk Azaltma Eylem Planı Hazırlamak

Temel risklerin tespiti ve riskin azaltılması için **'risk azaltma eylem planı'** hazırlanmalıdır. Plan, **'ortak sorunlar, ortak çözüm'** temel ilkesi çerçevesinde hazırlanmalı ve 2 kent, 4 ilçe yönetimlerinin sorumlulukları belirlenmelidir.

Eylem planı;

- Risk analizleri,
- Risk haritası,
- Öncelikler,
- Katılım,
- İşbirliği,
- Sorumlu kuruluşlar,
- Bütçe,
- Kaynak yaratma,
- Stratejik uzun dönem planlaması,
- İş programı

ana konularını ele almalıdır.

Hedef 1.3: Ortak Değerlerden Ortak Güç Yaratılması

Su ve havza **'ortak değer'**leri; verimlilik, eşitlik ve koruma temel ilkeleri çerçevesinde **'ortak güç'** olarak ele alınmalıdır. Gücün yönetiminin temel hedefi de **'ortak kalkınma'** olmalıdır.

Havzadaki yerleşimler ve kurumlar arasında **ortak değerlerin ve ortak konuların** belirlenmesi ortaya çıkacak potansiyellerin ya da katma değerlerin **'ortak paylaşım'ını** da gündeme getirecektir.

Eylemler

1.3.1 Suyun Ortak Kullanım ve Koruma Önceliklerini Saptamak

Sapanca Gölü'nün su kullanımı ile ilgili birtakım eşitsizlik tartışmaları;

- Göl kıyısı
- Göl suyu

kullanımlarını sürekli gündeme getirmektedir.

Tartışmaların çözümü için suyun ve kıyının kullanımı ve korunmasına yönelik stratejilerin geliştirilmesi ve bunun için de kullanım ve koruma önceliklerinin saptanmalıdır.

Öncelikler;

- Yerel
- Kent
- Bölge

ölçeğinde, aşağıdan yukarı belirlenmeli, yetki ve sorumluluklar da **'ortak yönetim'** yaklaşımı çerçevesinde ele alınmalıdır.

Suyu kullanan ‘ekonomik sektörler’ araştırılmalı, bölgenin dinamikleri de dikkate alınarak suyu korurken ekonomiyi canlandrma stratejileri belirlenmelidir.

1.3.2 Ortak Kültür ve Eğitim Çalışmalarını Desteklemek

Havzada **ortak kültürel** çevrenin oluşturulması için kültür ve eğitim çalışmaları desteklenmeli ve programlar geliştirilmelidir.

Bu çerçevede;

- Göl ve nehir sistemlerinin çevresel korunmasında **ortak zorlukların** giderilmesinde gereksinim duyulan **ortak bilgi ve bilişimin** güçlendirilmeli,
- Katı atık ve su yönetim sistemlerine ilişkin teknolojide ve yönetimde yeniliği amaçlayan işbirliği girişimleri teşvik edilmelidir.

1.3.3 Ortak Değerlerin Ortak Paylaşımını Sağlamak

Ortak değerlerin başta su ve ekoloji olmak üzere sürdürülebilir kullanımı için **‘nitelik ve niceliğinin yönetimi’** yapılmalıdır. Yönetimin temel ilkesi de ortak değerlerin ortak paylaşımı olmalıdır.

Bu çerçevede;

- Su
- Ekoloji
- Turizm ve Çevre Uyumu
- Su Kenarı Etkin Kullanımı

vb konular öncelikli ele alınmalıdır.

Ortak değerlerin ortak paylaşımını sağlamak için yenilikçi uzmanlaşma konuları tanımlanmalı, yaratıcı uzlaşma teknikleri kullanılmalıdır. Ortak değerlerin ortak kıymete dönüştürülmesi için, tematik yaklaşımlar benimsenmelidir.

‘Su’ teması kapsamında

- Enerji için su kullanımı,
- Çevre ve su
- Suyun yaratıcı kullanımı
- Suyun enerjisi
- Suyun korunması
- Su mimarlığı

Gibi özelleşmiş konular tartışılarak ve uygulanarak farkındalık yaratılmalıdır.

ORTAK STRATEJİ

2 Ortak Güç Ortak Gelecek

Ekonomik Kalkınma, Toplumsal Gelişme

Hedef 2.1: Ortak Gelecek İçin Ortak Havza Kültürü

2.1.1: Havza Ortak Ruhunu/Kültürünü Belirlemek
2.1.2: Yerleşmeleri Kimlikli Hale Getirmek
2.1.3: Havza Pazarlama Strateji Planı Hazırlamak

Hedef 2.2: Ekonomik Kalkınma İçin Sektörel Gelişme Sağlanması

2.2.1: Tarım Sektörünü Desteklemek
2.2.2: Spor Ekonomisini Geliştirmek
2.2.3: Turizm ve Kültür Odaklı Katma Değer Yaratmak

Hedef 2.3: Toplumsal Gelişmenin Sağlanması

2.3.1: Kapasite Artırım Programları Geliştirme
2.3.2: Turizm Odaklı Yerel Girişimi Desteklemek
2.3.3: Teşvik ve Fon Programları Hazırlamak

Ortak Strateji 2: Ortak Güç, Ortak Gelecek; Ekonomik Kalkınma, Toplumsal Gelişme

Sapanca Gölü ve Havzası'nın ortak değerlerinin ortaya çıkardığı ortak güç, havza ve bölgenin geleceği için önemli fırsatlar ortaya çıkarmaktadır. Ortak geleceğin tasarlanması için öncelikli hedef ekonomik kalkınma ve toplumsal gelişme olmalıdır.

Ortak gelecek için ortaya konulan 3 hedef ve 9 eylem, başta yeni bir havza ruhu yaratılması ve bu sinerji ile havza ve bölgenin kapsamlı gelişimini sağlaması açısından büyük önem kazanmaktadır.

Hedef 2.1: Ortak Gelecek İçin Ortak Havza Kültürü

"Her şeyin ve herkesin burada" olduğu Sapanca Gölü ve Havza'sının ortak kültür doğrultusunda gelişmesi, bu havza kültürünün yaşayanlar tarafından benimsenmesi ve bölgenin tanıtımının bu yönde yapılması gerekmektedir.

Eylemler

2.1.1 Havza Ortak Ruhunu/Kültürünü Belirlemek

Sapanca Gölü ve Havzası'nda mekânsal, toplumsal ve doğal değerlerin çeşitliliğinin ortak payda altında bütünleşmemesinin en önemli nedeni ortak ruhun yaratılamamasıdır. Sapanca Gölü ve Havzası'nın ortak kültürü **"yeşil ve mavi"** uyumunun iyi yönetilmesi ile oluşturulabilir.

Havza ortak kültürü, geçmişin izleri, günümüzün değerleri ve geleceğin potansiyellerinin ortak bir payda da bütünleştirilmesi ile oluşturulmalıdır. Ortak kültür için bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmaları yapılmalı ve tanıtım stratejileri geliştirilmelidir.

2.1.2 Yerleşmeleri Kimlikli Hale Getirmek

Sapanca Gölü ve Havzası'nda yer alan yerleşmeler pek çok sosyal, doğal ve kültürel değere ve çeşitliliğe sahiptir. Ancak, diğer yerleşmelerimizde olduğu gibi yoğun ve çarpık yapılaşma havza yerleşmelerinin büyük bir çoğunluğunu kimliksiz hale getirmiştir.

Başta göl kıyısı Sapanca, Arifiye, Serdivan ve Kartepe ilçeleri olmak üzere havza bütününde yeni bir **'kentsel kimlik'** oluşturma çalışmaları başlatılmalı, dönüşüm, yenileme ve canlandırma stratejileri belirlenmeli ve örnek projeler geliştirilmelidir.

2.1.3 Havza Pazarlama Strateji Planı Hazırlamak

Havza değerlerinin ve potansiyellerinin tanıtılması, başta turizm olmak üzere sektörel gelişmeleri tanıtmak üzere bir pazarlama strateji planı hazırlanmalıdır.

Başta kültürel ve doğal değerleri zengin kentlerin tanıtım stratejileri farklılık ve farkındalık temel ilkeleri üzerine kurgulanmalıdır.

Hedef 2.2: Ekonomik Kalkınma İçin Sektörel Gelişme Sağlanması

Sapanca Gölü ve Havzası'nın geleceğinin kurgulanmasında mevcut doğal, ekonomik ve sosyal kapasitelerinin ortaya konarak geliştirilmesi ve değerlendirilmesi gerekmektedir.

Turizm odaklı bir gelişmenin öngörüldüğü havzada tarım, spor ve kültür odaklı turizm potansiyellerinin araştırılması, suyla ilişki kuran ekonomilerin desteklenmesi hem yerel girişimciliğin geliştirilmesi hem de bölgesel kalkınma için önemli fırsatlar sunacaktır.

Sapanca Gölü ve Havzası genelinde kurgulanacak olan çok sektörlü ve uzun dönemli Havza Yönetim modeli, suyun ekonomik değerini artırmalıdır. Suya ilişkin ekonomik gelişim konuları, suyun kullanım stratejilerini belirleyecektir. Suya dayalı sektörlerin kullanım ilkeleri, başka bir deyişle 'Su Sektörü'nün stratejileri somut olarak belirlenmelidir.

Su Sektörünü canlı tutacak olan kullanımlar;

- Suya dayalı üretim,
- Farklı ve yaşayan turizm değeri,
- Ulaşım amaçlı kullanım potansiyeli,
- Alternatif enerji kaynağı,
- Sağlık
- Rekreasyon

başlıkları altında çeşitlendirilebilir.

Eylemler

2.2.1: Tarım Sektörünü Desteklemek

Sapanca Gölü ve Havzası'nda verimli topraklarda tarımsal faaliyetler sürdürülmüştür. Özellikle süs bitkiciliğinde çok önemli bir ithalat merkezi olan bölgede ithalatın da geliştirilmesi çalışmaları yapılmalıdır. Havza'nın ekonomik geleceğinde üç ana tarımsal faaliyet öne çıkmaktadır.

- Süs Bitkiciliği
- Organik Tarım
- Sebze ve Meyvecilik

Arifiye'de süs bitkiciliğinin yanı sıra, Eşme ve Maşukiye'de meyvecilik; ayva, kiraz, ceviz, elma üretimindeki azalma, organik tarımın yaygınlaşması ile potansiyele dönüşebilecektir.

2.2.2: Spor Ekonomisini Geliştirmek

Spor, havza ekonomisi için büyük potansiyeli taşımaktadır Çok çeşitli su sporlarının yapılması, bu alanda uluslararası organizasyonlara ev sahipliği yapabilme fırsatı sadece Sapanca Gölü ve Havzası için değil, Doğu Marmara Bölgesi'nin rekabetçiliğini arttırmasına katkı sağlayacaktır.

- Su sporları
- Yamaç paraşütü
- Spor eğitimi

Spor sektörü, hem bölgesel hem ulusal hem de uluslararası bir spor destinasyonu olarak Sapanca'nın yeni ekonomik değerini ön plana çıkarmaktadır. Bunun için gerekli tesislerin havzaya uyumlu, yenilikçi ekolojik tasarım ve yapı malzemeleri ile yapılması farklılık ortaya konulması açısından önemlidir.

2.2.3: Turizm ve Kültür Odaklı Katma Değer Yaratmak

Mevcut otoyol bağlantıları ile kısa süre içinde gerçekleşecek hızlı tren bağlantısı, Sapanca Gölü ve Havzası'nın başta İstanbul ve Ankara olmak üzere yeni turizm ve kültür destinasyon odağı haline getirecektir.

Havzadaki turizm potansiyelleri; doğa, eko, agro, spor ,kongre, kış,SPA, gurme , termal , av ve yayla olarak sıralanabilir.

Turizm çeşitliliğini fırsata dönüştürmek üzere hazırlanacak eylem planı;

- Geleneksel ürünlerin ve turizmi geliştirme yönündeki ortak girişimlerin teşvik edilmesi için turizm ağlarının kurulması,
- Turistik tesisler için yer seçimi kararları geliştirmesi
- Yaşam kalitesinin artırılması
- Havza ve Bölgede iç ve dış erişebilirliğin artırılması
- Tanıtım İletişim
- İş Yaratma
- Sağlık – Hijyen

konularını öncelikli olarak ele almalıdır.

Hedef 2.3: Toplumsal Gelişmenin Sağlanması

Havza kalkınmanın önemli bileşenlerinden bir diğeri de havza ve bölgede yaşayanların toplumsal gelişimlerine yönelik stratejiler ve programların geliştirilmesidir. Yerelden başlayarak toplumun her kesimini içine alacak kapsamlı toplumsal gelişme için ön şart eğitim ve kapasite artırımı konularıdır.

Sapanca Gölü ve Havzası'nın doğal bereketi ve kültürel birikimi yeni sektörlerin gelişmesi için büyük potansiyeller sunmaktadır. Gerek mevcut sektörlerin geliştirilmesi gerekse yeni sektörlerin ortaya çıkarılması için destek ve teşvik programları geliştirilmelidir.

2.3.1: Kapasite Artırım Programları Geliştirme

Bölgede gelişmekte olan sektörlerin desteklenmesi ve öncelikli olarak yerel halkın bu gelişmeden faydalanması için insan kapasitesinin geliştirilmesi çok önemlidir.

Bu kapsamda;

- Turizme yönelik istihdam kapasitesinin arttırılması,
- Yerel ekonominin geliştirilmesi için yönelik eğitim ve destek programları hazırlanması,
- Üniversitelerin yerleşmeler içindeki etkinliğinin arttırılması,
- İnsan kapasitesinin geliştirilmesi,
- Sosyal donatıların niteliğinin ve niceliğinin arttırılması
- Kültürel tesis alanları ve etkinliklerinin arttırılması

- Çocukların koruma ve turizme yönelik eğitimi
- Yerel halkın havzadaki etkinliklerden yararlanması
- Su sporları, turizm vb. konularda yerel halkın eğitilmesi
- Kadınların ekonomik etkinliğinin arttırılması

çalışmaları yapılmalıdır.

2.3.2: Turizm Odaklı Yerel Girişimi Desteklemek

Havza ve bölgede turizm gelişim kapasitesinin yeterince kullanılmamaktadır. Turizm sektörünün bu bölgedeki gelişim kapasitesinin de ortaya konması gerekir. Turizm çeşitlerinin gelişme kapasitelerinin belirlenmesi ve geliştirilmesi için hafta sonu turizmi, sağlık turizmi, kış turizmi, eko turizm, kongre turizmi, yayla turizmi, kış turizmi, SPA ve gurme turizmi gibi çeşitlilik potansiyelleri değerlendirilmelidir.

Turizm çeşitliliği kapasitesinin yerel girişim tarafından değerlendirilmesi için yerel girişimcilere destek programları hazırlanmalıdır. Destek programları kamu, özel ve sivil toplum işbirliği ile geliştirilmeli, farklılık ve katma değer yaratan sektörler öncelikle desteklenmelidir.

2.3.3: Teşvik ve Fon Programları Hazırlamak

Havzadaki yoksulluğun azaltılması, kadınların ve gençlerin işgücüne katılımını teşvik etmek amacıyla teşvik ve fon programları hazırlanmalıdır. Ayrıca, küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin teşvik edilmesi amacıyla MARKA destek programlarından yararlanılmalıdır.

Uluslararası çevre örgütleri Sapanca Gölü ve Havzası'nın kuş göç yolu içinde olması, içme suyu havzası ve doğal kaynak niteliği gibi nedenlerle havzanın uluslararası düzeyde paydaşlarıdır. Bu kapsamda uluslararası kaynak, hibe ve fonlar da koruma amaçlı projeler geliştirilmesi için kullanılmalıdır.

ORTAK STRATEJİ

3 Ortak Gelecek Ortak Yönetim

Çeşitliliğin Birlikteliği

Hedef 3.1: Kamu, Özel ve Sivil Örgütler Arasında İşbirliği Kurulması

3.1.1: Kamu ve Özel Sektör Ortaklıkları Geliştirmek
3.1.2: Paydaşlar Arasında Bilgi ve Deneyim Paylaşımını Artırmak
3.1.3: İşbirliği Destek Program ve Projeleri İçin Fon Sağlamak

Hedef 3.2: Bütünleşme Stratejilerinin Belirlenmesi

3.2.1: Bölge ile Bütünleşme Sağlamak
3.2.2: Planlar Arası Bütünleşme Stratejileri Geliştirmek
3.2.3: Kurumlar Arası Bütünleşme Ortamları Yaratmak

Hedef 3.3: Havza Bütünü Yönetim Modeli ve Planının Hazırlanması

3.3.1: Havza Yönetim Modellerini Araştırmak
3.3.2: Havza Yönetim Model Önerisi Geliştirmek
3.3.3: Havza Yönetim Planı Hazırlamak

Ortak Strateji 3: Ortak Gelecek, Ortak Yönetim; Çeşitliliğin Birlikteliği

Sapanca Gölü ve Havzası'ndaki doğal ve kültürel zenginliğinin ortaya çıkardığı **'çeşitlilik'** havzanın geleceği için en önemli değerdir. Bu değerin gelecek için kullanılması **'çeşitlilik yönetimi**'in iyi yapılmasına bağlıdır.

Çeşitlilik yönetim başarısı, havza içindeki tüm tarafların ortak gelecek için yapacakları iş birliği ve güç birliği seviyesine göre ölçülecektir. Bu nedenle, ortaya konulan 3 hedef ve 9 eylem; tarafların işbirliği ve havza bütünleşme stratejilerinin geliştirilmesine ve havza yönetim modelinin oluşturulmasına ortam hazırlayacaktır.

Hedef 3.1: Kamu, Özel ve Sivil Örgütler Arasında İşbirliği Kurulması

Havza boyutunda sektörler ve kurumlar arası işbirlikleri kurulması ve güç birliği oluşturulması ortak gelecek için en önemli adımı oluşturmaktadır.

Havza'daki koruma-kullanma dengesi ve ekonomik kalkınma ve toplumsal gelişme için kamu, özel ve sivil işbirliğine gereksinim olacaktır.

Eylemler

3.1.1 Kamu ve Özel Sektör Ortaklıkları Geliştirmek

Havza bütünündeki doğal ve kültürel değerlerin ekonomik katma değere dönüştürülmesi sürecinde kamu ve özel sektör ortaklığına dayalı işbirliği modelleri geliştirilmelidir. Bu çerçevede, ortaklık modelleri araştırılmalı ve Havza bütününde piyasa ve yatırımcıların beklentilerini önceden tespit edilmelidir.

Yatırımcı beklentileri, havza koruma ve kullanma dengesi temel ilkesi dikkate alınarak değerlendirilmelidir.

Havzanın ekolojik önemi nedeniyle, uluslararası kaynak ve hibe sağlayabilen finans kuruluşları da havzanın paydaşları arasında sayılmalıdır.

Sapanca Gölü ve Havzası'nın ulusal ve uluslararası, kamu, özel, sivil kuruluşlardan oluşan paydaşları arasında bilgi, iletişim, finans, deneyim paylaşımı konularında ağlar kurulmalı, şeffaf müzakere ve katılım konuları esas alınmalıdır.

3.1.2 Paydaşlar Arasında Bilgi ve Deneyim Paylaşımını Artırmak

Etkin olmanın temel ilkesi vatandaşların, kullanıcıların, ilgili tüm kesimlerin bilgilendirilerek, süreçlere ortak edilmelidir. Yatırımcılarla ile sivil toplum örgütleri bir araya gelerek yerel kalkınma için sosyal sorumluluk program ve projeleri geliştirmelidir.

Paydaşlar arası bilgi ve deneyim paylaşımı için ortak projeler geliştirilmeli, sempozyum ve temalı çalıştaylar düzenlenerek kapsamlı katılım için ortamlar hazırlanmalıdır.

3.1.3 İşbirliği Destek Program ve Projeleri İçin Fon Sağlamak

Kamu, özel ve sivil işbirliği güç ve sinerjinin, havzanın ekonomik kalkınması ve toplumsal gelişmesi için yaratacağı potansiyeli destek program ve projelerinde kullanılmalıdır.

Ulusal ve uluslararası fonlar;

- Havza ve su kaynakları yönetiminde koordinasyonu,
- Taraflar arası işbirliği geliştirme,
- Yerel girişime destek sağlama,
- Girişimciliğin geliştirilmesi,
- Doğal ve kültürel mirasın korunması,

konuları öncelikli olmak üzere araştırılmalıdır.

Hedef 3.2: Bütünleşme Stratejilerinin Belirlenmesi

Sapanca Gölü ve Havzası mevcut ve gelişen ulaşım bağlantıları ile Doğu Marmara Bölgesi, İstanbul ve Marmara ölçeğinde erişilebilirliği oldukça gelişkin bir konumda olması, Havza'nın gelişim stratejilerinin bu bağlamda ele alınmasını zorunlu kılmaktadır.

Bu nedenle, bölge, planlar arası ve kurumlar arası bütünleşme stratejileri geliştirilmelidir.

3.2.1 Bölge ile Bütünleşme Sağlamak

Sapanca Gölü ve Havzası'nın konumu bölgesel ölçekte Kocaeli, Ankara ve Bursa üçgeni içinde farklı dinamikleri ortaya çıkarmaktadır. Hızlı Trenin Sapanca'ya gelişi, mevcut bölgesel kurguyu değiştirecek, İstanbul ve Ankara arasındaki konum avantajı ön plana çıkacaktır.

Ulaşabilirliğin en yüksek seviyede olması havzanın bölge ile bütünleşmesi yalnızca mekansal olarak değil, aynı zamanda ekonomik ve toplumsal boyutları ile de sağlayacaktır.

Bu nedenle Sapanca Gölü ve Havzası'nın geleceği, bölgesel gelişim stratejileri doğrultusunda yeniden kurgulanmalıdır.

3.2.2: Planlar Arası Bütünleşme Stratejileri Geliştirmek

Farklı ölçeklerdeki planlar arası uyumsuzluk bir sorun olarak imar planlarının bütünleştirilmesi ihtiyacını gerektirmektedir. Özel korunması gereken alanların çok fazla olması, bu alanlar için üretilen planların parçacıl olması da, planlar arası bütünleşme için önemli bir gerekçedir.

Havza bütünleşik planı hazırlanması için;

- Her ölçekteki İmar planları
- Koruma amaçlı imar planları ile diğer planlar
- Çevre düzeni planları arası
- İmar planları ve çevre düzeni planları
- Su ve kanalizasyon idarelerinin stratejik planları ile mekansal planlar
- Yerel yönetimlerin stratejik planlarının diğer planlar

arasında bütünleşme stratejileri geliştirilmelidir.

Havza Yönetim Planı, MARKA tarafından hazırlanan Bölge Planı ile eşgüdümlü olarak hazırlanmalı, bölgesel stratejilerin mekana yansımasını sağlayacak adımlar tanımlanmalıdır. Stratejilerden uygulamaya geçilebilmesi için yerel, ulusal ve uluslararası havza paydaşları tüm planlama süreçlerinde bir araya gelerek görev ve sorumluluk paylaşımı yapmalıdırlar.

3.2.3 Kurumlar Arası Bütünleşme Ortamları Yaratmak

Paydaşlar arasında **'geniş katılım'**, idari sınırlar ötesinde **'sorumluluk paylaşımı'** ortak değerlerin potansiyele çevrilmesi için önemlidir. Risk Azaltma Eylem Planları hazırlanırken, havzanın paydaşları arasında tam katılım ve paylaşım sağlanmalı, stratejiler uygulamaya geçirilirken kırsal, kentsel, bölgesel kurumlar arasında işbirlikleri ve sorumluluklar tanımlanmalıdır. Havza Yönetimi mekanizması, kamu, özel sektör yatırımcıları, sivil toplum kuruluşları ve devlet kurumları arasında işbirliği ortamı yaratacaktır.

Havza paydaşları arasında 'geniş katılım', idari sınırlar ötesinde 'sorumluluk paylaşımı' ortak değerlerin potansiyele çevrilmesi için önemlidir. Özellikle kırsal, kentsel, bölgesel kurumlar arasındaki işbirlikleri ve sorumluluklar, kamu, özel sektör yatırımcıları, sivil toplum kuruluşları ve devlet kurumlarından oluşan Havza Yönetimi mekanizmasını güçlendirecektir.

Sapanca Havzası'nda yer alan tüm yerleşmeler arası etkileşimin arttırılarak için öncelikle belediyelerin bir araya gelmeleri ve havzanın geleceği için ortak strateji geliştirmeleri gerekmektedir.

Sapanca Gölü'nde su yönetimi için Kocaeli ve Adapazarı su idareleri arası işbirliği ve uyumun, altyapı yatırımları arasındaki dengenin sağlanmasına yönelik öneriler getirilmiştir.

Kentlerin ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmesinin bir unsuru olan üniversite, yüksek okul ve diğer eğitim fonksiyonları, aynı zamanda yerel işgücünün istihdamını arttıran bir olgudur. Havzaya ve göle ismini veren Sapanca yerleşmesinin de ekonomik, sosyal ve kültürel olarak geri kalmasını engelleyecek ve bu alanlarda kalkınmayı sağlayacak bir strateji olarak üniversite ile bütünleşme önemlidir.

Kentliler ile bütünleşme sağlanması için, toplum bilinçlendirme çalışmaları ve eğitim programları düzenlenmeli, havza yönetimi ile halk arasındaki iletişim güçlendirilmelidir.

Ayrıca ulusal ve uluslararası akademik konferans, çalıştay vb. etkinliklerin arttırılarak Havza'nın geleceğine yönelik bütünleşme stratejilerine katkı sağlamalıdır.

Hedef 3.3: Havza Bütünü Yönetim Modeli ve Planının Hazırlanması

Havza kaynaklarının ekolojik dengeyi bozmadan ekonomik kalkınma ve toplumsal gelişme için kullanılması sınır ötesi ortak yönetim yaklaşımı ile olmalıdır. Havzalar, bütünleşik ekolojik sistemler olduğundan etkin ve verimli olarak yönetilebilmeleri için yeni bir planlama anlayışına gereksinim vardır.

'Havza bütünü' yaklaşımı havza bütününde sektörel, bölgesel ve mekansal çatışmalar için çözüm üretilmesini sağlayan dinamik bir süreci kapsar.

Eylemler

3.3.1: Havza Yönetim Modellerini Araştırmak

Uluslararası ve ulusal havza yönetim yaklaşımları incelenerek, Sapanca'ya özgü havza yönetim modeli önerilmelidir. Havza yönetim modeli;

- Havza ölçeğinde Kalkınma ve Planlama
- Entegre Havza Yönetimi ve Yaklaşımı (IWRM)
- AB Entegre Havza Yönetimi

yaklaşımlarının temel ilkelerini de kapsamalıdır.

3.3.2: Havza Yönetim Model Önerisi Geliştirmek

Havza bütünü için önerilecek yönetim modelindeki anlayış; **'yukarıdan aşağı doğru ve katılımı dışlayan'** yönetim anlayışı yerine **'aşağıdan yukarı doğru katılımcı'** yönetim anlayışı sürdürebilirlik, etkin uygulama ve sahiplenme açısından tercih edilmelidir.

Öneri model;

- Yönetim araçları,
- Kalkınma altyapısı,
- Kurumsal yapı,

temel konuları kapsamalıdır.

3.3.3: Havza Yönetim Planı Hazırlamak

Havza yönetim planı, havzaların yönetimi, sürdürülebilir kullanımı ve korunması ile ilgili olan politikaları, kurumsal işbirliklerini, kaynak yaratma konularında strateji ve öncelikleri ortaya koyar.

Havza yönetim planı; yerel ve bölgesel kalkınma politikalarının tasarlanması ve uygulanması için idari kapasitenin geliştirilmesi programlarını kapsamalıdır.

Planda;

- Havza Senaryoları
- Havza Gelişim ve Yönetim Stratejileri
- Ortak Yönetim Yaklaşımları
- Yetkinin Tek Elde Toplanması

gibi önemli bilenler ele alınmalıdır.

Havza Yönetim Planı;

- Kısa, orta ve uzun dönemli hedef ve eylemleri tanımlamalı, eylemlerin koordinasyonunu detaylandırmalıdır.
- Havza Yönetiminin finansman boyutu, gelir kaynakları ve suyun bütçesini içermelidir.
- Gölün biyolojik çeşitliliğinin ve veriminin maksimize edilmesi için uygulanması gereken koruma ve kullanma stratejilerini belirlemelidir.
- Kocaeli ve Sakarya kentlerinin nüfus artış hızı, yatırımlar, ulaşım avantajı vb.etmenler dikkate alınarak uzun dönem stratejilerini tanımlamalıdır.
- Mevcut yasalar çerçevesince düzenlemelerin nasıl uygulanacağı açıklamalıdır.
- Maliyetin ve değerin paylaşım araçlarını tanımlamalıdır.

Yol Haritası İçin Görüş ve Öneriler

Sapanca Gölü ve Havzası Yol Haritası'na ilişkin,

- 09 Temmuz 2011 tarihli 'Sapanca Turizm Ortak Vizyonu ve Bütünleşik Kentsel Strateji Belirleme Çalıştayı'
- 12 Eylül 2011 tarihli 'Başkanlar Buluşması'
- 20 Eylül 2011 tarihli 'Taslak Yol Haritası Paylaşım Toplantısı'
- İlgili kurum ve kuruluşların yazılı görüşlerinin alınması

yoluyla aktarılan görüşler, temel başlık altında değerlendirilmiştir.

Doğal Değerler

- Göl ve çevresindeki dokuya tükenebilecek ya da kelimenin tam anlamıyla tüketilebilecek "doğal kaynaklar" olarak değil "doğal varlıklar" olarak bakılmalı; bundan sonra tüm bu değerlerimizi "DOĞAL VARLIKLAR" olarak adlandırmalıdır.
- Sapanca Gölünün sınırları ve çerçevesi tespit edilmeli.
- Göl çevresindeki yerleşim yoğunluğuna sınır getirilerek, plan kararları yeniden değerlendirilmelidir.

Kirlilik

- Sapanca Gölü'nün mikrobiyolojik ve kimyasal kirlilik seviyesinin saptanması çalışmaları Nisan 2009 – Mart 2010 tarihleri arasında Marmara Üniversitesi tarafından Sapanca Gölü'nün Mikrobiyolojik ve Kimyasal Kirlilik Düzeylerinin Saptanması adlı yüksek lisans tezi olarak yapılmıştır. Bulunan değerler, Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği içinde yer alan, Kıta içi Su Kaynaklarının Sınıflarına Göre Kalite Kriterleri standartlarıyla karşılaştırılmıştır.
- Süreklilik gösteren evsel ve tarımsal atıkların yanında yaz aylarında göl çevresindeki turizm ve rekreasyon amaçlı kullanımların artması ile koliform bakteri sayısının arttığı saptanmıştır. Çünkü derelerden bazıları kurumuş olsa da kirlenme yüksek düzeydedir. Bu da bize gölün doğal güzellikleri için kullanımının kontrollü ve bilinçli bir şekilde yapılmadığı takdirde gölün ötrofik karaktere bürünüp kullanılamaz hale gelme sürecini hızlandıracağını göstermektedir.
- Sapanca gölünde elde edilen organik madde miktarları incelendiğinde Eylül 2010 ayındaki Mart 2010 ayında gölün çeşitli bölgelerinden alınan örneklere göre aşırı yüksek bir sonuç görülmemektedir. Bu durum bize gölün organik maddece kirletilmediğini kanıtlayamaz, çünkü bakteriyolojik kirliliğin yüksek düzeylerde olması organik maddelerin tüketildiğini gösterir. Sapanca Gölü sazlıklarla çevrilidir. Bu sazlıklarda periyodik olarak büyüme, gelişip çiçeklenme ve kuruyup çürüme dönemleri görülmektedir. Yüksek olan değerlere baktığımızda sazlıkların kuruyup çürüme döneminde olduklarını, ayrıca Eylül ayındaki sıcakların ve sulardaki azalmanın, Mart ayındaki yağmurlar ve rüzgârla sürüklenmenin bu sonuçların artışını etkilediğini görürüz. Sazlıkların balıklara üreme, kuşlara barınma alanları oluşturması, fotosentezle sudaki oksijenin artmasını sağlaması gibi faydalarını göz ardı edemeyiz ancak aşırı çoğalmaları hem organik kirliliğin belli dönemlerde artmasına hem de sığ bölgelerin zamanla daha çok bataklaşarak kurumasına sebep olmaktadır. Gölün doğu kısmı olan çark suyu çıkışı tarafındaki sazlıkların kapladığı alanın giderek arttığı göz önüne alınınca ileride bu sazlıkların Arifiye tarafındaki tarlaların devamı haline gelmesi kaçınılmaz gözükmektedir.
- T.C. Başbakanlık ve Çevre Müsteşarlığınca hazırlanan Su Kirlilik Kontrol Yönetmeliği içinde yer alan "Göller, Göletler, Bataklıklar Ve Baraj Haznelerinin Ötrofikasyon Kontrolü Sınır Değerleri" ne göre doğal koruma alanı olmayan bölgeler için toplam fosfor değeri 0,1 mg/L'dir. Doğal sularda toplam fosfor yoğunluğu, bölgenin jeolojik yapısının kimyasal içeriğine, suya karışan organik madde ve evsel

atık (deterjan) olup olmadığına ve sudaki organik metabolizmaya bağlıdır [2]. Fosfat miktarı 0,3 mg/L›den yüksek ise kirlenmeden söz edilebilir. Yapılan çalışmalar neticesinde fosfor ve fosfat miktarlarında daha önce yapılan araştırmaların sonuçlarına göre belirgin bir artış vardır. Bu artış gölde otoepürasyona yardımcı olan sazlıkların aşırı artışına da sebep olarak sazlıkların olumlu etkisinin negatifleşmesine de sebep olmaktadır. Fosfor formlarının nokta kaynaklardan girişini minimum düzeye indirmek çok önemlidir. Ancak gölün alt-üst olma dönemlerinde ortaya çıkan dip kısımdaki besi elementleri bu iyileşmenin bozulan ekosistemin düzelmesine yetmeyeceğini açıkça göstermektedir. Sapanca Gölünün korunması ve kirlilikten arındırılması adına yapılacak tüm iyileştirmeler gölün kirlilik parametrelerinin düzelmesi noktasında da etkili olacaktır. Bu çalışmaların birbiriyle koordineli yapılması da gerçekleştirilen işlemlerin sonuçlarını değerlendirme ve yeni yapılması gerekenlere karar verilmesinde kolaylık sağlayacaktır.

- Sapanca gölünü besleyen derelerin önünde açılan su dolum fabrikaları, buharlaşma, ev ve endüstriyel su kullanımı ihtiyacının olması, yağışın ve gölü besleyen yer altı suyunun yeterli olmaması, Sapanca Gölü'ndeki biyolojik çevrimini tehlikeye atmaktadır. Bunun en büyük tehlikesi, Gölü besleyen çözünmüş oksijen miktarını yükselten derelerin her birinin önüne su dolum tesislerinin açılmasıdır. Dolayısıyla Sapanca Gölü'nün çözünmüş oksijen miktarı seviyesinin alt sınırda olduğu, balık ölümleri ve alg patlamaları ile alarm vermekte olduğu dikkate alınmalıdır.

Su Kullanımının Kontrolü

- Kirliliğin artışında yaz aylarındaki yüksek sıcaklıklar ve yoğun rekreasyon amaçlı kullanımın artışı etkilidir. Ancak yaz döneminde göl suyunda görülen azalma da bu etkiyi arttırmaktadır. Mevsimsel değişimden kaynaklanan yağışların azalması ve buharlaşmanın etkisinin yanında içme ve sanayi amaçlı su alımı dikkat edilmesi gereken önemli faktörlerdendir. Gölü besleyen su miktarının gereğinden fazla azalmaması için sayıları 10'dan fazla olan içme suyu firmalarının düzenli denetimlerinin yapılması önemlidir.

- Ballıkaya Barajı'nın tamamlanması ve içme suyu tahsisinin buraya kaydırılmasının ardından gölün kullanımında benzer hassas dengelerin ve koruma çabalarının sürdürülmesi gereklidir. Gölden içme suyu alınmasa da bugünkü hassasiyet sürdürülmelidir.

Tarımsal Faaliyetler

- Gölün kuzey kesiminde daha çok tarımla (çoğunlukla meyvecilik) uğraşılmasına rağmen bu bölgede de yerleşim bölgeleri artmaktadır. Kullanılan ilaç ve gübrelerin içerik ve miktarlarının denetimi ne kadar dikkatli yapılırsa iyileşme yönünde o kadar etkili olacaktır.

- Bazı dönemlerde de olsa kadmiyum gibi değerlerde görülen artışın kaynağının doğru tespiti için tarımsal faaliyetlerde kullanılan gübrelerin ve ilaçların (pestisit) miktar ve içeriğinin yanında, sayıları fazla olmasa da havza içerisindeki sanayi tesislerinin atıklarının kontrolü hassasiyetle yapılmalı ve gereken önlemler alınmalıdır.

Altyapı-Kanalizasyon

- Sapanca Gölü'ne irili ufaklı birçok dere karışmaktadır. Dereler, geçtikleri yerleşim bölgelerinden evsel, tarımsal ve hayvansal atıklarla kirlenip, göle karışmaktadırlar. Özellikle gölün güney kesimindeki 1, 2, 8 ve 9 numaralı bölgeler yerleşim yerlerine yakın olup buralara dökülen dereler yerleşim yerlerinin içinden geçerek gelmektedir. Kanalizasyon sisteminin derelerin geldiği yüksek bölgelerde de ivedilikle tamamlanması ve kullanıma geçilmesi kirliliğin göle girmeden kaynaklarından engellenmesini sağlayarak Sapanca gölünün ömrünü uzatmada etkili olacaktır.

- SASKİ yetkilileri Sapanca Gölü kanalizasyon sisteminin kıyı kuşaklamasının %60'ının bittiğini belirtmektedir. Ancak pek çok ev henüz kanalizasyon sistemi kullanımına geçmemiştir. Evsel ve tarımsal faaliyetlerden kaynaklanan atıklar fosseptiklerde biriktirilmekte sonra bu foseptikler belediyece boşaltılmaktadır. Kullanımı devam eden fosseptiklerin yapım ve kullanım kriterlerinin takibinin sıkı bir şekilde yapılması kanalizasyon sisteminin tamamlanması aşamasında göle gelebilecek kirliliğin önlenmesinde etkili olacaktır.

Sürdürülebilir Eğitim

- Göl ve havzasının korunması için eğitim bilinci ve bilincin sürdürülebilirliği sağlanmalıdır.

- Bireylerin eğitiminin yanı sıra, kurumların eğitilmesi ve proje geliştirilmesi sağlanmalıdır.

- Sosyal yapının dahil edilmesi amacıyla eğitim programları, yerel yönetimlere açıklama toplantıları düzenlenmeli, eğitimin sürdürülebilirliği için çocukların çevresel eğitiminin önemi anlaşılmalıdır.

Turizm

- Sapanca'nın turizm merkezi olması için, turizmi geliştirme projeleri hazırlanmalı, karavan turizmi geliştirilmelidir.

- İstanbul'da yer almayan turizm alternatiflerinin Sapanca'da yer alabilme potansiyeli yüksektir. İstanbul ve Antalya'nın kongre merkezi turizminde dünyada ilk sıralarda olmasının avantajından faydalanacak olan Sapanca'da kongre turizmi geliştirilmelidir.

- Sapanca Gölü'nün gelecekte turizme açılması süreci kaçınılmaz bir sonuç olacaktır. Giderek artacak turist sayısı ve canlanan turizm potansiyeli hem alt yapı hem hizmet konularında yeni yatırımlara ihtiyaç duyacaktır. Bu konuda şehir plancılığı açısından doğruların analiz edilip imar planlarının bir kez ve kalıcı olarak şekillendirilmesi, gelecekte tadilatlara açık bırakılmaksızın iktidar ve yerel yönetim değişikliklerinden bağımsız korunması ve ileri geleceğin bu planlardan okunabilmesi sağlanmalıdır.

  Bu uygulamalar foseptik kullanımlarından, evsel ve endüstriyel atıkların yönetilmesine, yani katı atık yönetim planlarına, sahil şeridi düzenlemelerinden, su havzası içi kullanımları ile Sapanca Gölü'nden su tahsislerine kadar geniş bir yelpazede içeriğe ve ön görüye sahip olmalıdır.

  Mimari yapı ve standartlardan, ana arter ve akslara, bağlantı yollarına tüm gelecek planları yapılmalı, mümkün olan tüm arterler havza dışında bırakılmalı veya taşınmalıdır.

Suyun Yönetimi

- Özerk Yönetim (Ortak Yönetim Katılımcılarının Katılımıyla) mekanizması oluşturularak, su bütçesi yönetilmelidir.
- Yönetim birliği içinde; yöneticileri denetleyecek ‘denetim birimleri’ yer almalıdır.
- Havza için belirlenecek yönetmelik ve kuralların ana başlıklarla belirlenmesi, ilgilerin muhatabı olacak tek bir merciden denetiminin sürdürülmesi sağlanmalıdır.
- Yeşilırmak ve Kelkit kırsal kalkınma ile ilgili olduğu için, bu havzaların ‘kalkınma öncelikli havzalar’ olduğu göz önünde bulundurularak, Havza Birliği çalışmaları yapılmalıdır.
- Sapanca’da ise koruma öncelikli bir yönetim yaklaşımı olacaktır. Mahalli idare birliklerin, özel idarelerin, mahalli idare tüzel kişiliklerinin ortak olduğu bir yönetim olmalıdır.
- Ortak irade beyanının çok güçlü olduğu göz önünde bulundurmalıdır.
- Yönetimin yasal zemini iyi tespit edilmelidir.
- Köyceğiz ve Dalyan Modeli dikkate alınabilir. Örnekte, Belediye, İl Özel İdaresi ve 2 kaymakamlığın kurduğu Anonim şirket (ÇETAŞ) ve bölgenin Özel Çevre Koruma Bölgesi ilan edilmesi dikkate alınmalıdır.Sonuçta, dış finans kaynağıyla, iki atık su tesisi ve çeşitli altyapı sistemleri inşa edilmiştir.

Suyun Kullanımı

- Tüm çalışma ve paylaşımların üzerinde ortak bir paydada buluşacağını umduğumuz “koruma kullanma dengesi” çok önemlidir. Eğitim düzeyi bilinci, bilinç düzeyi de koruma kullanma dengesinin doğru kurulmasını sağlayacaktır.
- Kıyı kanunu, ahşap iskeleler vb. gibi konularda çalışmalar yapıldığı göz önünde bulundurulmalı.
- Korumanın sağlanması için insan faktörü ortaya konulmalıdır.

Ulaşım Kaynaklı Kirlilik

- Gölün her iki tarafından geçen otoban ve D100 karayolunu kullanan araçların egzoz gazından çıkan emisyonlarındaki kurşun miktarın yükselmesine neden olduğu, katı atıkların ve evsel atıkların bilinçsizce bırakılması gölün kirlilik seviyesini fazlasıyla yükseltmekte olduğu dikkate alınmalıdır.
- “Kurşun” tutucu süs bitkilerinin ve ağaçların otoban ve D100 karayolu kenarlarına dikiminin yaygınlaştırılması sağlanmalıdır. Yağmur sularıyla drene olan ağır metallerin bir kısmı yer altı sularına ve göl havzasına ulaşmadan kökler tarafından tutulup bitki bünyesinde kalabilir.

- Gölün ulaşım amaçlı kullanılma potansiyeli değerlendirilmeli, ulaşım, göl kirletilmeden sağlanmalıdır.

Sahil Şeridi

- Özellikle sahil şeridi kullanımı hem işletmeler, hem bireysel kullanıcılar açısından denetlenmeli, ancak salt cezai bir kontrol mekanizmasıyla değil; ihtiyaç ve gerekliliklerin karşılandığı, hizmet boşluğunun olmadığı bir zincir sağlanarak uygulamalara genelin sahip çıktığı bir yöntem geliştirilmelidir. Tesis atık sularından, belediye çöp toplama hizmetlerine kadar tüm uygulamalar bu kavramın içindedir.
- Sahil bandının 'Ölçek Haritası' hazırlanmalıdır.
- Sapanca Gölü'nün 'vitrini' olan Göl kenarı için, tüm göl çevresini dikkate alan tasarım projeleri hazırlanmalıdır.

Bilinç

- Sapanca Gölü ve havzasının güzelliklerinin korunabilmesi ülkemiz adına büyük miras olduğu için halka çevre bilinci aşılanmalıdır. Halkın bilinçlendirilmesi kampanyaları yapılmalıdır.
- Zengin kültür korunmalıdır.

Katılım

- Yönetim planında üniversitelerin daha fazla faydalanılması gereklidir.
- Planlama problemleri farklı disiplinlerin bir arada karar vereceği platformlarda tartışılmalıdır.
- Sorunlara paydaşların sahip çıkması, yönetimde sivil toplum örgütlerinin yer alması sağlanmalıdır.

BÖLÜM 5

HAVZA YÖNETİM ÖNERİSİ

A - Havza Yönetim Yaklaşımları
B - Sapanca Gölü ve Havzası Yönetim Model Önerisi

A- HAVZA YÖNETİM YAKLAŞIMLARI

Havza Yönetim Örgütlenme Tipleri

1. Havza Komisyonu veya Otoriteleri

Uluslar arası komisyonlar ya da otoriteler uluslararası havzalarda bulunan ülkeler tarafından iki ya da çok taraflı anlaşmalarla kurulmuşlardır. Havza komisyonları rehberlik, eğitim ve izleme sağlayarak danışmanlık görevi yapabilirler. Aynı zamanda anlaşmanın amaçlarını yerine getirecek aktivitelerden de sorumludurlar. Bu kurullar ayrıca, havza ve göl alanlarında su ve hava kalitesinin iyileştirilmesinden sorumludur.

Komisyonlar genellikle hükümet tarafından kurulur. Çoğunlukla ortak kurları tanımlar ve gerekli olduğunda kaynakların kullanıcı kategorileri, bölgeler ve nehir kenarındaki farklı ülkeler arasında dağıtımına karar verir.

Amerika ve Afrika'da bu komisyonlar aynı zamanda su altyapısı ve enerjiden de sorumludur. Avrupa Birliği'nde ise komisyonlar, bir AB politika aracı olan ve tüm üye ülkelerin uymak zorunda olduğu "Su Çerçevesi Direktifi"nin uygulanması ve ilgili aktörlerin koordine edilmesinden sorumludur. Brezilya Avustralya gibi federal ülkelerde bu tür komisyonlar bir havza veya akifer alanında politikaları ve aktiviteleri koordine ederler ve merkezi hükümet, eyalet veya bölgesel yönetimlerce kurulurlar.

2. Havza Direktörlüğü / Ajansı

Bir havza direktörlüğü veya ajansı planlama kararlarını üretir ve kanuni sorumlulukları vardır. Yasal düzenlemeler yapabilir ve kanunlaştırabilirler veya gelişmeler/yeni yatırımlar konusunda yetkilidirler ve genellikle kamu hizmetleri prensibine dayalı olarak kurulup ulusal yasalar çerçevesindeki özerk yapıları ile kamu hizmeti görürler.

3. Havza birlikleri veya konseyleri

Bir havza birliği/konseyi, devletin resmi görevlileri, parlamenterler, sivil toplum organizasyonu temsilcileri ve diğer su ile ilgili aktörleri kapsayan resmi veya gayri resmi gruplardır. Genellikle devlete tavsiye ve öneriler vermek için kurulurlar.

4. Dernekler ya da Şirketler

Dernekler, devlet, halk ve iş gruplarını bir araya getiren, havzanın kalkınmasını amaç edenmiş kar amacı gütmeyen organizasyonlardır. Belli sürelerle konferanslar düzenlemek, tüm etki gruplarının çıkarlarını korumak, bölgenin daha yaşanabilir bir yer olmasını sağlamak gibi görevleri vardır (Örneğin "Surat Basin" Derneği).

Yukarıda sayılan havza organizasyonlarına ek olarak, bir havzada, devlet tarafından belirli bir süreliğine hibe edilmiş bir alanda altyapı inşa eden ve bu süre içinde işleten şirketler tanımlanabilir. Genellikle hizmet, toptan su sağlarlar ve genelde sulama, sel kontrolü, enerji üretimi gibi hizmetlerden vergi alırlar. Havza yönetimi organizasyonları değillerdir ve bu konuda bir sorumlulukları yoktur.

Havza Kalkınma Süreci

Sorun Farkındalığı

Demografik eğilimler ve tüketim/kullanım eğilimleri, önlem alınmadığı taktirde, nehir havza kaynaklarının nitelik ve niceliği ve nüfus ve çevrenin ihtiyaçları arasındaki belirsizliğin artacağını gösterir

Kaynak ve ihtiyaç Envanteri

Arazinin incelenmesi ve uzaktan algılama teknikleri ile fiziksel data toplanır. Hukuki, sosyal, kurumsal ve yönetim bilgileri oluşturulur. İhtiyaçlar tanımlanır ve projekte edilir. Her müdahele başlangıcında, temel çıkar gruplarının ve bu grupların ihtiyaçlarının ve taleplerinin (isteklerinin) tanımlanması yapılır. Bu grupların katılımı, ortak aklın sağlanması, planlama ve uygulama, başarının ön koşulunu oluşturur.

Kalkınma Hedefleri

Daha rasyonel arazi ve su kullanımı, çevrenin korunması, iyileştirilmiş sağlık ve eğitim strandartları, yeterli enerji ve gıda tedariği.

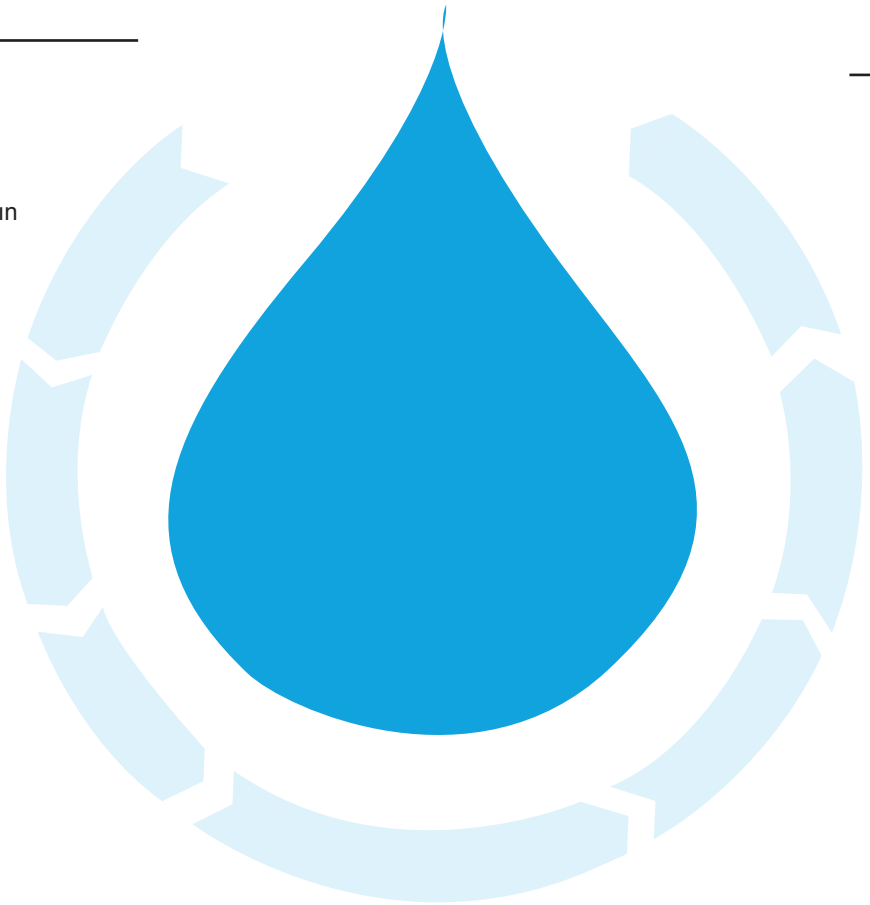

OLASI EYLEMLER

Alternatif ya da multidisipliner kalkınma ölçütleri

Uygulama

Projelerin ve ölçümlerin (measures) koordinatlı uygulamasını, zaman ve bütçe kontrolünü, eşitlikçi fiyat düzenlemelerini, kaynakların denetlenmesini, güvenilir miktarın sağlanabilmesi için talep yönetimini, uygun operasyon-tahsis işlemlerini ve gelecek gelişimler ve ihtiyaçların değerlendirilmesini kapsar.

Uygulama Planının Formülasyonu

En çekici senaryoların artı ve eksi yönleri karar vericilerle değerlendirilir. Kaynak kullanım planları ve yönetim prosedürleri hazırlanır. Final plan hazırlanmadan önce çatışan çıkar grupları arasında uzlaşma sağlanır.

Bu kısım olası nehir havza yönetimi senaryolarının değerlendirilmesini amaçlar. Standart avaraçlar; GIS, dijital modellemeler, hidrolojik ve hidrolik araştırmalar, yeryüzü suları modellemeleri, su ve hava kalitesi modellemeleri, entegre kaynak planları, bütüncül yeryüzü / yeryüzü suları kullanımı, arz / talep analizi, etki değerlendirilmesi ve farklı görsel teknikleri içermektedir.

Kurumsal / Hukuki	Finans:	Fiziksel	Sosyal:	Arazi Kullanımı
Nehir havza otoriteleri	Finans	Tarımsal İşleme	Toplumsal Gelişme	Erozyon kontrolü
Yerel hükümlaer	Ücretlendirme	Sanayi	Kültürel Koruma	Madencilik
Su kullanıcı grupları	Vergi	Raylı, deniz, karayolu ve hava ulaşımı	Mesleki Eğitim	Ormancılık
STKlar	Sermaye (fon) tahsis	Atık yönetimi	Cinsiyet Farkındalığı	Rekreasyon
Özel yatırımcılar	Fiyat iyileştirme	Sulama ve drenaj	Beslenme ve sağlık bakımı	Doğal Rezervler
Su hakları (kanunları)		Sel kontrolü	Aile planlaması	Sanayi ve konut bölgeleri
Uluslar arası yaptırımlar		Su tedarik		Çiftçilik sistemleri
Kamu danışmanlığı		Enerji öğeleri		

Kaynak : "A handbook for Integrated Water Based Management in Basins" 2005, Global Water Partnerships,s19

Entegre Havza Yönetimi Aşamaları

“YAPARAK-ÖĞRENME”süreci

1. Havza Yönetim Sisteminin Oluşturulması

- Üst ölçek politika yaklaşımlarının ve yasal yapının belirlenmesi
- Uluslarası anlaşmalar
- Havza organizasyon tiplerinin ve rollerinin ortaya konması
- Havzalarda bütünleyici su yönetimi birimlerinin tanımlanması
- Su Yönetimi Çerçevesi (nin oluşturulması)
- Havza yönetim sisteminin tanımlanması

2. Havza Sisteminin Tanımlanması

- Havza sisteminin elemanları ve aralarındaki ilişkiler
- Sosyal yapı, yasal yapı, ekonomik yapı, idari yapı...
- Yerel potansiyeller ve tehditler

3. Finansman

4. Paydaşların Katılımı

- Paydaşların Tanımlanması, Paydaş Analizi
- Paydaşların katılımının planlanması ve etkin katılımın sağlanması

5. Uzun Vadeli Stratejik Planlama

- Temel konuların ve önceliklerin tanımlanması
- Modellemeler,karar verme mekanizmaları/ araçlarının oluşturulması
- Yönetim Opsiyonlarının / Senaryoların tanımlanması
- Seçeneklerin değerlendirilmesi, seçenek yönetimi
- Risklerin Değerlendirilmesi

6. Havza Eylem Planları

7. Havza Bilgi Sistemi ve İzleme

- İşbirliği içinde çalışan havza bilgi sisteminin oluşturulması
- Teknik ve pratik uygulama kolaylıkları
- İzleme ve Değerlendirme

8. İletişim

- Farkındalığın Artırılması ve eğitim
- İletişim Araçlarının tanımlanması, etkin iletişimin sağlanması
- Geri bildirim ve süreç içinde öğrenme

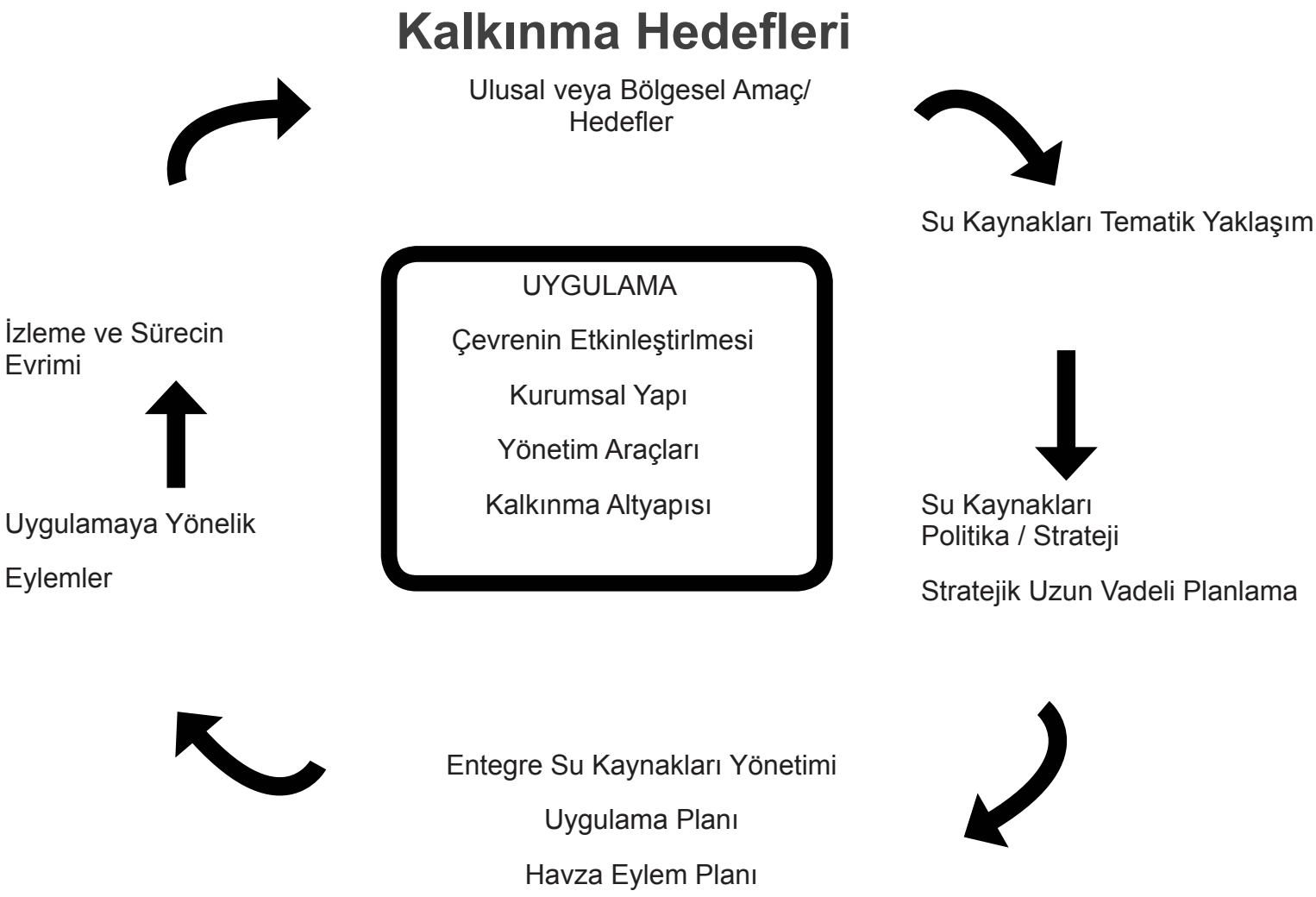

Kaynak : "Sustainable River Basin Development" Lahmeyer International, www.lahmeyer.de/de/downloads/wasser-und-wasserkraft

B- SAPANCA GÖLÜ ve HAVZASI YÖNETİM MODEL ÖNERİSİ

Sapanca Havzasının geleceği için sınırlar ötesi işbirliğine dayalı bir yaklaşım ortaya konulmalıdır. Söz konusu işbirliği havza boyutunda koruma ve kalkınma temel stratejilerini gerçekleştirmek üzere kurgulanmalıdır.

Sapanca Gölü ve Havzası Sınır Ötesi Organizasyon temel çerçevesi;

1. Sapanca Gölü ve Havzası Yönetim Birliği

2. Havza Yönetim Planı

3.Bütünleşik Havza Planı

alt çerçevelerinden oluşmalıdır.

Çerçeve 1: Sapanca Gölü ve Havzası Yönetim Birliği

Ulusal ve uluslararası havza yönetim yaklaşım ve modelleri incelendiğinde havza boyutunda tüm paydaşların katılımının sağlandığı ortamlar bulunmaktadır. Örnekler, ülkeler, kentler arasında çoklu işbirliği modelleri üzerine kurgulanmıştır.

Bu nedenle, öncelikle havza boyutunda ekonomik kalkınma ve toplumsal gelişmeyi ele alan, yeni bir yönetim ve planlama anlayışı yerel aktörlerin de katılımının sağlandığı kapsamlı bir boyuta taşınmalıdır.

Sapanca Gölü ve Havzası'nın yönetiminde çoklu kurumsal yapı ve yasal düzenlemeler yetki karmaşası ile irade ortaya koymama gibi temel sorunları gündeme getirmektedir.

Sapanca Göl ve Havza Birliği;

- **Kocaeli Valiliği**
- **Sakarya valiliği**
- **Kocaeli Büyükşehir Belediyesi**
- **Sakarya Büyükşehir Belediyesi**
- **İSU**
- **SASKİ**
- **Sapanca Belediyesi**
- **Serdivan Belediyesi**
- **Arifiye Belediyesi**
- **Doğu Marmara Kalkınma Ajansı (MARKA)**

kurumsal paydaşları ile ünivesiteler ve sivil toplum örgütlerin ile özel sektör temsilcilerinin katılacağı bir çoklu yapıyı içermelidir.

Sapanca Göl ve Havza Birliği tarafından hazırlanacak;

- Havza Yönetim Planı
- Bütünleşik Havza Planı

Havzanın geleceğinin yönetimi için yöntem ve ürünleri ortaya çıkaracaktır.

Bu ilişki sistemi içinde paydaşlar arasında;

- Kurumsal anlaşmalar
- Yasal düzenlemeler
- Yeni Roller
- Sorumluluklar
- Hukuki Altyapı
- İstisnai Hükümler
- Diğer

önemli konular ele alınmalıdır.

Çerçeve 2: Havza Yönetim Planı

Sapanca Gölü ve Havzası Yönetim Planı;

- Ekonomik Kalkınma
- Toplumsal Gelişme
- Mekansal Gelişim

odaklı olarak hazırlanmalıdır.

Yönetim Planının stratejileri Yol Haritasının ortak stratejileri olan;

- Ortak Değer, Ortak Güç,
- Ortak Güç, Ortak Gelecek
- Ortak Gelecek, Ortak Yönetim

İle eşgüdüm içinde ele alınmalı, birbirleri ile uyum sağlamalıdır.

Havza Yönetim Planı hazırlanırken;

1. Yönetim Sistemi

2. Organizasyon

3. Finansman

4. Katılım

5. Stratejik Öncelikler

6. Eylem Planı

7. Kalkınma Stratejileri

8. Mekansal Gelişim Stratejileri

9. Bilgi Sistemi

10. İletişim Planı

olmak üzere 10 Temel Bileşen dikkate alınmalıdır.

Sapanca'ya özgü Havza Yönetim Planı;

- Entegre Havza Yönetim ve Yaklaşımı
- AB Entegre Havza Yönetimi (IWRM)
- Su Çerçeve Direktifi (Water Framework Directive)

yaklaşımlarını dikkate almalıdır.

Çerçeve 3: Bütünleşik Havza Planı

Sapanca Gölü ve Havzası'nın Mekansal Gelişim Çerçevesi sınır ötesi bütüncül bir plan yaklaşımı ile ele alınmalıdır.

Mekansal Çerçeve;

- Havza bazında yeni bir ulaşım
- Yeni koridorlar ve odaklar
- Kıyı kenarı gelişimi

konularında gelişim satratejilerini ortaya koymalıdır.

Bütünleşik Havza Planı, sektörel kümelenme ile mekansal gelişme arasında ilişki sistemini de kurgulamalıdır.

Sapanca Gölü ve Havzası'nın geleceği için;

- Çevre Düzeni Planı
- Nazım Planlar
- Uygulama İmar Planları

Yeniden ele alınmalı ve yeni vizyon ve ortak stratejiler çerçevesinde revize edilmelidir.

Planlamada yeni yaklaşım yukarıdan aşağı gelenekselleşen yaklaşım yerine aşağıdan yukarı doğru yaklaşım da ön plana alınmalıdır.

Sapanca Gölü ve Havzası'nın Yönetimi;

- **Havza**
- **Kent ve Kır**
- **Yerel**

olmak üzere 3 ölçekte ele alınmalı ve organizasyon;

- **Örgütlenme**
- **Yöntem**
- **Ürün**

bazında stratejiler ve projeler geliştirilmelidir.

Sapanca Gölü ve Havzası'nın geleceği 2023 vizyonu çerçevesinde oluşturulan ortak stratejiler, hedefler ve eylemler çerçevesinde kurgulanmalıdır.

Ortak gelecek için;

- **Havza Yol Haritası**
- **Havza Yönetim Planı**

hazırlanması kısa, orta ve uzun vadeli program ve projelerin geliştirilmesi için önemlidir.

SAPANCA GÖLÜ ve HAVZASI SINIR ÖTESİ ORGANİZASYON ÇERÇEVESİ

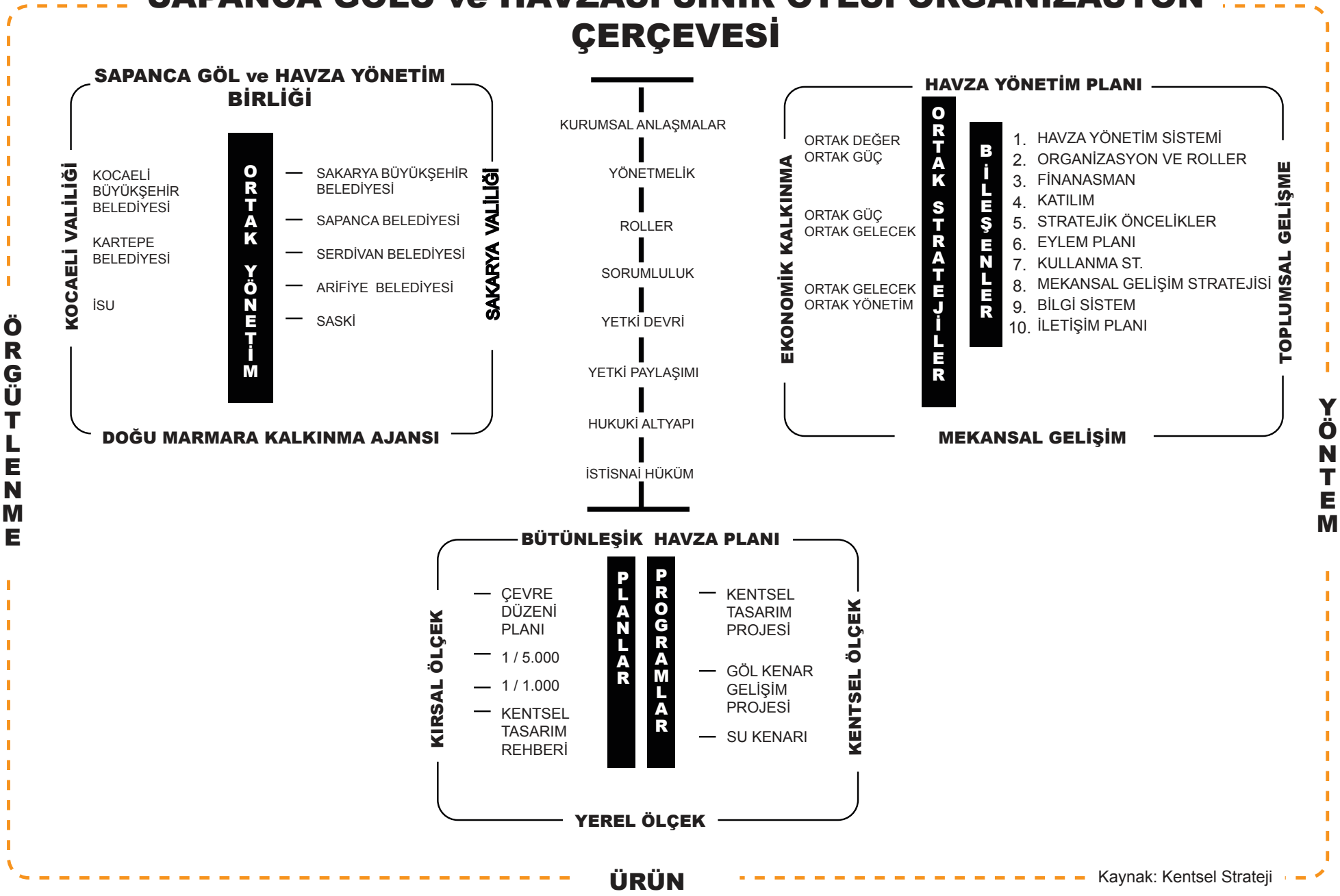

Kaynak: Kentsel Strateji

SAPANCA GÖLÜ ve HAVZASI YÖNETİM ŞEMASI

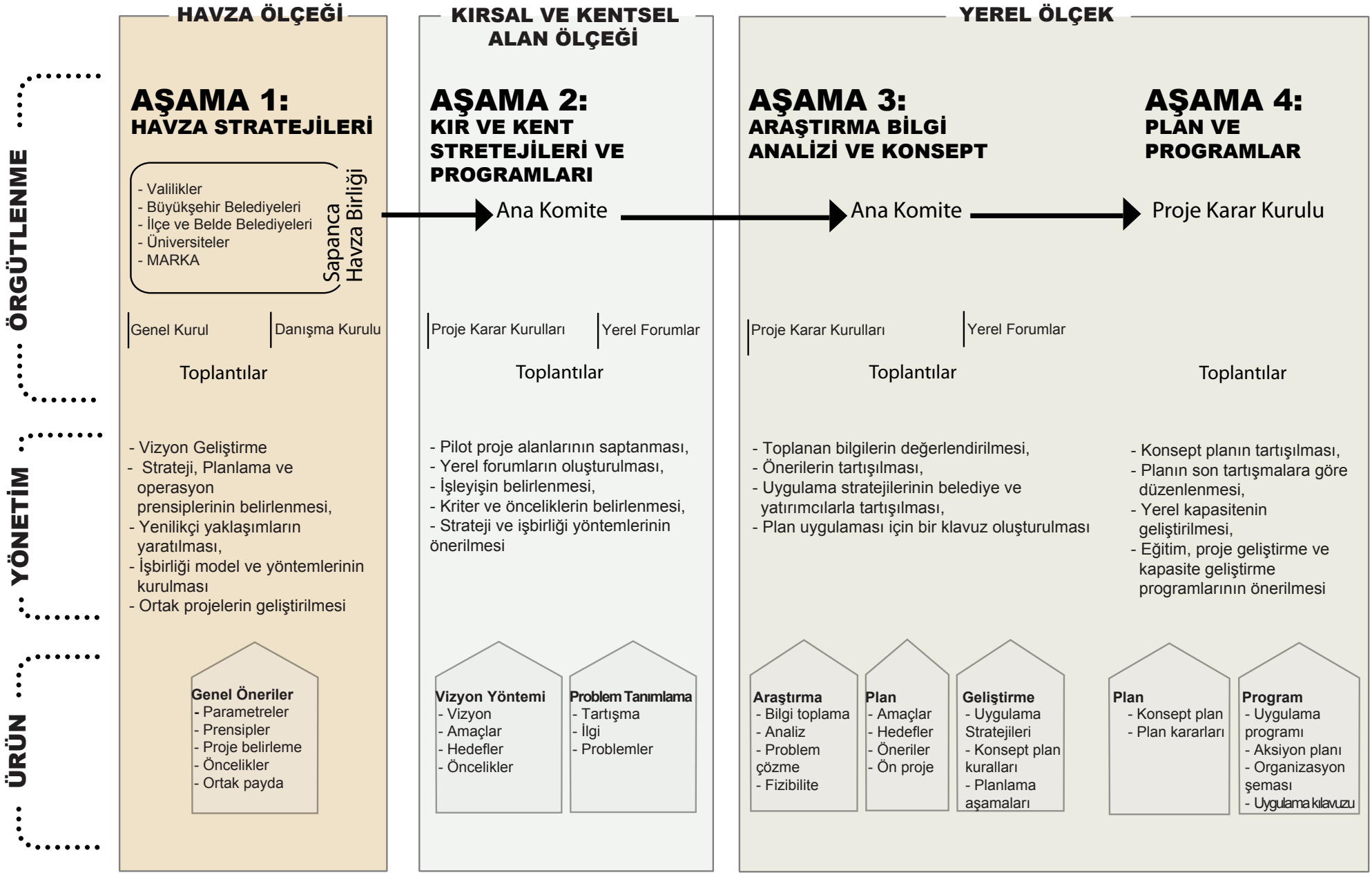

Kaynak: Kentsel Strateji

Kaynak: Kentsel Strateji

BÖLÜM 6

HAVZA YÖNETİM PLANI ÖNERİSİ

A - Havza Yönetim Planı İçin 10 Temel Bileşen

A- HAVZA YÖNETİM PLANI İÇİN 10 TEMEL BİLEŞEN

1 HAVZA YÖNETİM SİSTEMİ

- Siyasi irade ve havza yönetim sistemi
- Hukuk ve politika
- Havza yönetim çerçevesi
- Uluslararası anlaşmalar

Anahtar Kavramlar:

- Merkezi yönetim ile Kocaeli ve Sakarya Büyükşehir Belediyelerinin yanı sıra, Sapanca, Arifiye, Serdivan, Kartepe Belediyeleri yönetimleri, SASKİ ve İSU yöneticilerinin siyasi iradeleri, üst düzey kararlar ve su kullanıcıları ile diyaloglar havza yönetim sisteminin belirlenmesi için önemlidir.
- Politik isteğin olması, havza yönetimi için istikrarlı kamu kurumlarının, finansal düzenlemenin, kanun ve politikaların olması anlamına gelir.
- Havza yönetimi uluslararası su politikları, yasaları ve anlaşmalarla yönetilir.

Uluslararası ve ulusal havza yönetim yaklaşımları incelenerek, Sapanca'ya özgü havza yönetim modeli önerilmelidir. Havza yönetim modeli;

- Havza ölçeğinde Kalkınma ve Planlama
- Entegre Havza Yönetimi ve Yaklaşımı (IWRM)
- AB Entegre Havza Yönetimi
- Su Çerçeve Direktifi (Water Framework Directive)

yaklaşımlarının temel ilkelerini de kapsamalıdır.

Havza organizasyonları 3 farklı çerçeve içinde ele alınmalıdır. Çerçeveler; uygun koşullar sunan çevre, kurumsal anlaşmalar (roller ve sorumluluklar) ve yönetim mekanizması çerçeveleri olmalıdır.

2 ORGANİZASYON VE ROLLER

- Havza organizasyonlarının türü
- Havza organizasyonlarının görevi
- Yönetimsel organların tamamlayıcı rolleri

Anahtar Kavramlar:

- Havza organizasyonlarının temel prensibi havza yönetiminde 'lider ses' olmaktır.
- Havza organizasyonlarının 3 temel fonksiyonu vardır.
  - Gözlemleme, Araştırma, Koordinasyon Ve Regülasyon
  - Planlama Ve Finansman
  - Geliştirme Ve Yönetim

13 ilçenin beslendiği havzadaki ortak değerlerin korunması için ortak yönetim kurulmalıdır. Yönetimler arası işbirliği dikeyde (farklı yönetim seviyeleri arasında) ya da yatayda (su kullanıcıları ve etki grupları arasında) olabilir. Yatay entegrasyonda önemli olan su üzerinde etkili olan, finans, planlama, sağlık, ulaşım, eğlence ile ilgili yönetimleri bir araya getirmektir.

3 FİNANSMAN

- Sermayenin durumu
- Gelir kaynakları
- Sınır ötesi havzaların finansmanı
- Suyun ekonomisi
- Potansiyel sektörlerin araştırılması
- Finansal risklerin yönetimi

Anahtar Kavramlar:

Havza yönetim sistemlerinin yeterli, güvenilir ve sürdürülebilir finansmana ihtiyaçları vardır. Finansman 3 temel fonksiyonu destekler:

- Kaynağın yönetimi
- Altyapının geliştirilmesi ve sürdürülmesi
- Havza organizasyonunun işletilmesi

4 KATILIM & PAYDAŞLARIN TANIMLANMASI

- Paydaşları tanımlamak
- Paydaş katılımını sağlamak
- Paydaş danışma kurulu
- **Ülkesel sorumluluklar ve geniş ortaklıklar**
- Yetkilerin tanımlanması

Havzanın, paydaşlar arasında geliştirilecek ortaklıklara, yaratılacak yeni ağlara, şeffaf ve anlamlı dayanışma ve katılımlara ihtiyacı vardır. Havza Yönetimi mekanizması, kamu, özel sektör yatırımcıları, sivil toplum kuruluşları ve devlet kurumları arasında işbirliği ile sağlanacaktır.

Anahtar Kavramlar:

- Paydaşların havza yönetiminde temsil edilmesini sağlamak.
- Bilgi, danışma, katılım ve yetkilendirmeyi ayırt etmek.
- Herkesi bilgilendirmek ve az kişiyi kapsamak arasındaki dengeyi dikkatlice kurmak.
- Yönetimin katılımın gerçek katılımı önlememesini sağlamak.
- Katılımın şeffaf olmasını sağlamak.
- Toplumun katılımını sağlayıp sürdürerek havza eylem planlarının yapılmasını desteklemek.
- Katılımcı paydaşlar için yeterli finansmanın sağlamak.
- Yerel eylem planı, su örgütleri ve havza organizasyonları yöneticileri arasında iletişimi sağlamak.
- Oy konusunda dezavantajlı grupların katılım oranları arttırmak.

5 HAVZA KALKINMASINDA STRATEJİK ÖNCELİKLERİ BELİRLENMESİ

- Havza ekonomisini geliştirmek
- Sapanca Gölü ve Havzası'nı içindeki mevcut gelişim trendleri, fırsat ve sonuçları belirlemek
- Sorunları tanımlama
- Öncelikleri belirleme
- Modeller ve karar destekleyici araçlar
- Yönetimsel araçları tanımlama
- Riskleri tayin etmek
- Mevzuat birliği sağlamak

Anahtar Kavramlar:

- Koruma Planının yanı sıra ‘Kalkınma Planı’ da hazırlanmalıdır.
- Kalkınma Planı, sadece göl değil havza tamamını kapsayacak biçimde, sektörel bütünlük içinde ele alınmalıdır.
- Stratejik planlama, havza yönetiminde uzun erimli amaçların belirlenmesini içerir.
- Strateji geliştirilirken anahtar konular; öncelikler, yönetim eylemleri, ücret ve yararlar ile risk değerlendirilmedir.
- Stratejik havza planlama havza seviyesi eylemleri bölgesel ve ulusal gelişme hedefleri, politikaları ve planlama süreçleriyle bağlar.
- Stratejik plan, yeni bilgiler almak ve koşullara göre değişecek şekilde esnek olmalıdır.

Havza yönetimi stratejileri, havza kaynakları yönetimi için uzun dönemli hedefleri ve amaçları ve bunların uygulama şekillerini ortaya koyar. Stratejiler 10-20 yıllık süreçleri kapsar. Havza yönetimi için bütüncül yönlendirmeleri yapar ve 3-6 yıl havza planı ya da uygulama planı temelini oluştururlar. Genellikle planlar tahmin edilemeyen olaylar ya da politik öncelikler sebebi ile planlananın dışına çıkabilirler. Bu durumda, plana bazı esneklikler koymak gereklidir.

6 HAVZA EYLEM PLANI

- Havzanın yönetim sürecini güçlendirmek
- Havzanın anayasasını ortaya koymak
- Havza eylem planını geliştirmek
- Havza eylem planını uygulamak
- Kurumlar arasında güç birliği kurmak

Anahtar Kavramlar:

- Uzun dönem stratejilerini uygulamak için, kısa dönem (3 ile 6 yıl) hedef ve eylemleri tanımlar.
- Uygulanması gereken kaynakları ve gelir kaynaklarını detaylandırır.
- Eylemin koordinasyonunu detaylandırır.
- Mevcut yasalar çerçevesince düzenlemelerin nasıl uygulanacağını belirler.
- Maliyet paydaşım araçlarını tanımlar.
- Yönetimsel sonuçlarının katılımcılara nasıl aktarılacağını detaylandırır.

Havza Kalkınmasında stratejik önceliklerinin belirlenmesinin ardından, stratejilerin uygulamaya geçirilmesi için Havza Eylem Planı hazırlanmalıdır. Eylem Planı, havzanın ekonomik, sosyal, çevresel fırsatlarının uygulamaya yönelik eylemlere dönüştürülmesi için öneri zamanlama ve öncelikli adımları tanımlar. Havza Eylem Planı, temel ekonomik, sosyal, çevresel göstergelerin yanı sıra ulusal havza politikaları, koruma süreçleri ve kurumlar arası sorumluluk paylaşımını da dikkate almalıdır.

Eylem Planı uygulamaya ve yönetime ilişkin sorumlulukların, hedeflerin, aktivitelerin, metodolojilerin, maliyet ve koordinasyon gereksinimlerinin tanımlarını içermelidir. Strateji uygulama yaklaşımları üzerinde ortak bir çözüme varılması için havza paydaşları, finansmanları ve diğer kurumlarla geniş danışma ortamları hazırlanmalı ayrıca bütün grupların rol ve sorumluluklarını belirlemek için yerel, ulusal ve bölgesel ölçeklerde planlar gözden geçirilmelidir.

7 HAVZA KALKINMA STRATEJİLERİ

Her ölçekte kalkınma hedeflerinin sürdürülebilir olması için ekonomik ve çevresel yaklaşımların bütünleştirilmesi zorunluluk haline gelmiştir. Sürdürülebilir kalkınma, havza planlaması ve yönetimi, çevresel etki değerlendirmesi, stratejik çevresel değerlendirme yaklaşımları da, en uygun mekânsal birim olarak havza/bölge ölçeğini tanımlamaktadır.

- Kalkınma amaçlı havza ölçeğinde ortak bir vizyon oluşturulabilir,
- Havza alanlarının bütüncül yaklaşımla korunması ve kalkınması için konulan

hedeflere ulaşmakta kullanılacak stratejiler belirlenebilir,

- Bu alanların, korunması, geliştirilmesi ve bunların sosyal ve ekonomik hayata yansımaları daha iyi koordine edilebilir,
- Görev sorumluluk alanlarının belirlenebilir,
- Karar verme sürecinde su kaynakları ve arazi kullanımı arasındaki ilişki tanımlanabilir,
- Paydaş katılımları sağlanabilir.

8 HAVZA MEKANSAL GELİŞİM ÇERÇEVESİ

- Bölgesel ve Havza Bazında Kümelenme
- Stratejik Koridorlar ve Odaklar
- Kıyı Kenarı Gelişimi
- Ulaşım
- Suya Erişim

Anahtar Kavramlar:

- Havza mekansal gelişim stratejileri sınırlar ötesi bütüncül bir yaklaşımı ortaya koyar.
- Sektörel kümelenme ve mekansal gelişme ilişkisi entegre edilmelidir.
- Havza ölçeğinde sınır ötesi yeni koridor ve odak gelişim stratejileri yeni mekansal kurgunun omurgasını ortaya koyar.

9 HAVZA BİLGİ SİSTEMİ

- İşbirlikçi havza bilgi sistemi organizasyonu
- Teknik yönler ve pratik uygulama
- Gözlemleme ve değerlendirme

Anahtar Kavramlar:

- İnteraktif, erişilebilir, maliyeti karşılanabilir, uygun ve eşit havza bilgilendirme sistemini sağlar.
- Havzadaki kapsamlı fiziksel, biyolojik, sosyal ve ekonomik veri ve bilgileri toplamak ve organize etmek.
- Verilerin havza yönetim stratejisi ve eylem planıyla ilişik olduğuna emin olur.
- Paydaşların ihtiyaç duydukları verilerin erişilebilir ve kullanılabilir olduğundan emin olur.
- Havza kaynaklarının güncel hallerini sunmak ve değişimleri gözlemlemek için coğrafi bilgi sistemini ve benzer araçları kullanır.
- Yerel, bölge ve ülke ölçeğinden ve kamusal, özel ve sivil toplum kuruluşlarından bilgileri koordine edecek bir havza gözlemleme sistemini kurar.

10 STRATEJİK İLETİŞİM PLANI

- Bilinçlendirme
- Eğitim
- İletişim araçları
- Geri bildirim ve öğrenim
- Kapasite geliştirme
- İzleme ve değerlendirme
- Kurumlar arasında stratejik iletişimin güçlendirilmesi

Anahtar Kavramlar:

- İyi iletişim havza yönetimi sahipliğini destekler.
- Toplum bilinçlendirme çalışmaları ve eğitim programları havza yönetimini destekler.
- Kapasite geliştirme programları, halkın bilinçlenmesi ve yerel ekonomilerin gelişimini sağlayacaktır.
- Aktiviteler ve sonuçlarının kapsamlı gözlemlenmesi gereklidir.

* : A Handbook for Integrated Water Resources Management in Basins, 2009, Global Water Partnership - International Network of Basin Organizations 'dan faydalanılmıştır.

BÖLÜM 7

ACİL EYLEM PLANI

A - Havza Boyutunda Koruma ve Kalkınma İçin Acil Eylem Planı (2011-2015)

A- HAVZA BOYUTUNDA KORUMA VE KALKINMA İÇİN ACİL EYLEM PLANI (2011-2015)

YAPILACAK İŞLER	SORUMLU	İŞBİRLİĞİ	ÜRÜN	SÜRE
1 Yol Haritası				
Sapanca Strateji Çalıştayı 1	MARKA	Tüm Belediyeler - Sivil Toplum Örgütleri	Çalıştay	2011-Temmuz
Sapanca Strateji Çalıştayı 2	MARKA	Tüm Belediyeler - Sivil Toplum Örgütleri	Çalıştay	2011-Temmuz
Taslak Yol Haritası	MARKA	Tüm Belediyeler - Sivil Toplum Örgütleri	Rapor	2011-Eylül
Yol Haritası	MARKA	Tüm Belediyeler - Sivil Toplum Örgütleri	Rapor	2011-Eylül
2 Havza Yönetim Organizasyonu				
Belediye Başkanları Buluşması	MARKA	Kocaeli BŞB-Sakarya BŞB	Zirve	2012-Nisan
Havza Birlik Stratejisi	Kocaeli BŞB	MARKA-Sakarya BŞB	Yönetmelik	2011-Aralık
Sapanca Havza Kalkınma Platformu	MARKA	Kamu-Özel-Sivil	Toplantılar	2011-Aralık
Sapanca Havza Birliğinin Kurulması	Kocaeli BŞB	Tüm Belediyeler	Yönetmelik	2012-Ocak
Sapanca Havza Ortak Geleceği	Havza Birliği	MARKA	Konferans	2012-Şubat
Kamuoyuna Duyuru	Havza Birliği	MARKA	Basın Top.	2012-Nisan
3 Havza Yönetim Planı				
Havza Yönetim Plan Hazırlıkları	Havza Birliği	MARKA-Üniversite-Özel Sektör	Toplantı	2012-Şubat
Havza Yönetim Plan Çalışmaları	Havza Birliği	Kamu-Özel –Sivil Örgütler	Komisyon	2012-Şubat
Taslak Yönetim Planı Hazırlanması	Havza Birliği	Kamu-Özel –Sivil Örgütler	Plan	2012-Nisan

4 Havza Mekansal Planı

Havza Mekansal Gelişim Stratejileri	Havza Birliği	MARKA - Tüm Belediyeler	Mekansal Gelişim Stratejisi	2012-Ocak
Planların Bütünleştirilmesi	Kocaeli Sakarya BŞB	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	1/25.000, 1/5000, 1/1000 Ölçekli Planlar	2012-Şubat
Bilgilendirme	Havza Birliği	Tüm Belediyeler	Toplantı	2012-Şubat

5 Havza Kalkınma Planı

Havza Kalkınma Stratejileri	Havza Birliği	MARKA-Üniversite	Toplantı	2012-Mayıs
Havza Kalkınma Planı Hazırlanması	Havza Birliği	MARKA-Üniversite-Özel Sektör	Plan	2012-Haziran
Bütünleşik Turizm Strateji Planı	Havza Birliği	MARKA-Üniversite-Özel Sektör	Toplantı	2012-Temmuz

6 Stratejik Tasarım

Göl Kenarı Gelişimi	Havza Birliği	Sapanca, Serdivan, Arifiye, Kartepe Bel.	Tasarım Projesi	2011-Kasım
Göl Kenarı Kentsel Tasarım Kriterleri	Havza Birliği	Üniversite-Özel Sektör	Tasarım Rehberi	2012-Ocak

7 Örnek Projeler

Gölün Kullanımı	Havza Birliği	Kamu-Özel-Sivil Sektör	Rekreasyon	2012-2013
Kültürel Mirasın Korunması	Havza Birliği	Kamu-Özel-Sivil Sektör	Restorasyon	2013 - 2015
Ekolojik Tarım Uygulamaları	Havza Birliği	Kamu-Özel-Sivil Sektör	Süs Bitkiciliği	2013-2014
Göletlerin Kullanımı	Havza Birliği	Kamu-Özel-Sivil Sektör	Spor - Rekreasyon	2014-2015
Turizm (Spor, Kültür, Doğa)	Havza Birliği	Kamu-Özel Sektör	Otel, Pansiyon	2012-2015

MARKA
DOĞU MARMARA
KALKINMA AJANSI